

ՓԱՍՏԱԲԱՆ ՖԵԹՅԻՅԷ ԶԵԹՆԻ ՆՈՐ ԲԱՑԱՅԱՅՏՈՒՄՆԵՐԸ ԶՐԱՆԴ ՏԻՆՔԻ ԶԱՐՑՈՎ

Յունուարի 19-ին իսթանպուլի եւ Թուրքիոյ շարք մը այլ քաղաքներուն մէջ տեղի ունեցան «Ակօս» թերթի խմբագիր Հրանդ Տինքի մահուան 6-րդ տարելիցին նուիրուած սգոյ եւ բողոքի միջոցառումներ:

Հրանդ Տինքի իրաւաչափորդներու շահերը ներկայացնող փաստաբան Ֆեթիյէ Չեթին «Չաման» օրաթերթին տրուած հարցազրոյցի մը ընթացքին յայտնեց, որ Թուրքիոյ ուժային կառոյցները տեղեակ եղած են «Ակօս»-ի խմբագրի հաւանական սպանութեան մասին, սակայն որեւէ քայլի չեն դիմած չանցագործութիւնը կանխելու համար:

«Տակաւին դատավարութեան ժամանակ մենք պաշտօնական նամակ ուղարկեցինք Ազգային Հետախուզական Կազմակերպութեան ղեկ, որովհետեւ կամ անոնք կը ստեն, կամ ալ իզուր կը վատնեն այն գումարները, որ աշխատավարձի տեսքով իրենց կը տրամադրեն հարկատուները», - ըսած է Չեթին:

Փաստաբանը համոզուած է, որ իրականութեան մէջ թրքական յատուկ ծառայութիւններու տրամադրութեան տակ եղած տեղեկատուութիւնը շատ աւելին է. -

Հրանդ Տինքի իրաւաչափորդներու փաստաբան Ֆեթիյէ Չեթին

Մար.ը էջ 4

ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆ.- «ԺԱՄԱՆԱԿՆ Է ԶԱՅԱՍՏԱՆ-ԹՈՒՐՔԻԱ ԳՈՐԾՆԹԱՅՈՒՄ ԱՆՑՆԵԼ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ»

Թուրքիոյ երկակի պահուածքը, այս կամ այն հանգրուանին նոր նախապայմաններու առաջադրումը, այս կամ այն իրավիճակը անհիմն ձեւով ըստ սեփական ցանկութեան մեկնաբանումը հանգեցուցին հոն, որ գործընթացը փաստօրէն սառեցուած է, յայտարարած է Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսեան, «Անդին» ամսագրին տրուած հարցազրոյցի մը ընթացքին՝ ներկայացնելով հայ-թրքական յարաբերութիւններու վիճակը:

«Մենք Թուրքիայի հետ գործընթացը նախաձեռնեցինք շատ անկեղծ նպատակով՝ տարածաշրջանում հասնելու բարիդրացիութեան, անվտանգութեան եւ համագործակցութեան նոր մակարդակի: Ասել, թէ այնքան միամիտ էինք, որ կարծում էինք՝ դա հեշտ է լինելու, շատ սխալ կը լինի: Այսօր կարելի է գնահատել գործընթացի արդիւնքը. Թուրքիայի երկակի պահուածքը, այս կամ այն փուլում նոր նախապայմանների առաջադրումը, այս կամ այն իրավիճակն անհիմն ձեւով ըստ սեփական ցանկութեան մեկնաբանումը հանգեցրին նրան, որ գործընթացը փաստացիօրէն սառեցուած է: Եւ այսօր կարելի է արձանագրել հետեւեալը. նման զարգացումը մեզ համար, որքան էլ ցաւալի լինէր,

անակնկալ չէր, իսկ ողջ միջազգային հանրութիւնը առնուազն իր համար արձանագրեց Թուրքիայի իրական դէմքը, եւ համոզուած եմ, որ այն բոլոր մտահոգութիւնները, որոնք մենք ունեցել ենք եւ ունենք Թուրքիայի առնչութեամբ, ներկայում արդէն ընկալելի են նաեւ մեր միջազգային գործընկերների համար: Թուրքիայի հետ այս ողջ գործընթացը մեզ հնարաւորութիւն տուեց սիրուքի մեր հայրենակիցների եւ մեր սեփական հանրութեան հետ երկխօսութիւնը բարձրացնել մի նոր ու խոստումնալից մակարդակի: Մենք բոլորս ակամապէս եղանք քաղաքական նոր մշակոյթի դրսեւորման: Ի դէպ, եւ՝ մեր հանրութիւնը, եւ՝ ողջ աշխարհը համոզուեց նրանում, որ մեզ համար ամենաբարդ խնդիրներն անգամ, ամենայն անկեղծութեամբ, ներկայացուել են թէ՛ հանրութեանը, թէ՛ միջազգային գործընկերներին»:

Սարգսեան ըսած է թէ, շատերը թերահաւատութեամբ կը մօտենան մեր կողմէ նախաձեռնուած հայ-թրքական յարաբերութիւններու նորմալացման՝ պնդելով, թէ արձանագրութիւնները նպատակաւոր են Թուրքիային: «Պատաս-

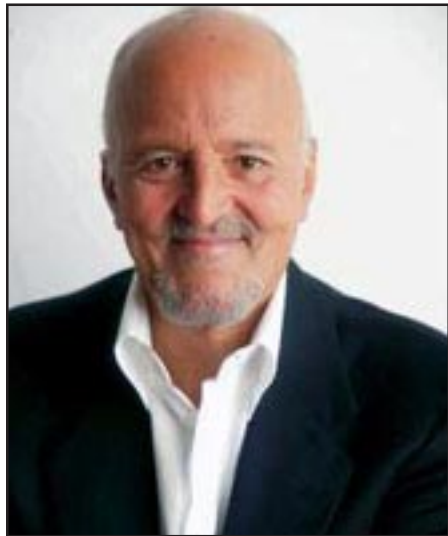
Մար.ը էջ 5

ՍԱՐԱՑԱԾ Է ԹՈՒՐՔ ՅԱՅՏՆԻ ՎԵՐԼՈՒԾԱԲԱՆ ՍԵՐՏԵՏ ԱԼԻ ՊԻՐԱՆՏ

Յունուար 17-ին, Թուրք յայտնի քաղաքական վերլուծաբան Մեհմետ Ալի Պիրանտ իր մահականացուն կնքած է քաղցկեղի դարմանումներու ընթացքին: Ան 72 տարեկան էր:

Պիրանտ, որ Հայկական Յեղասպանութիւնը ճանչցող Թուրք մտաւորականներէն մէկը չէր, յաճախ կոչեր կը կատարէր իշխանութեանց, որ աւելի լայնախոս մօտեցում ցուցաբերեն: Օրինակ, մօտաւորապէս տարի մը առաջ, Ֆրանսայի Մերակոյտին կողմէ Յեղասպանութեան ուրացումը քննադատականօրինակ զինքին վաւերացումն էր, հակադարձելով Թուրքիոյ մէջ Փարիզի դէմ սկսած շարժակունքներուն՝ ան կոչ ըրաւ իշխանութեանց եւ հանրութեան, որ լրջօրէն ուսումնասիրեն 1915-ի իրադարձութիւնները»:

«Ժամանակը ցոյց տուաւ, որ որեւէ երկրի կողմէ 1915-ի իրադարձութիւնները ցեղասպանութիւն համարուելէ ետք՝ թրքական կողմէն հնչող սպառնալիքները, դեպքաներու ետեւանքը, ժամանակաւոր պատժամիջոցները եւ բարձրաձայն պոռալը ոչ մէկ արժէք եւ ազդեցութիւն ունին: Յեղասպանութեան պնդումն երբ դիմակայելու համար, անհրաժեշտ է լաւ հասկնալ, թէ իրապէս, ի՞նչ տեղի ունեցած է 1915ին: Թրքական հասարակութեան մեծ մասը ծանօթ չէ այդ իրադարձութեանց: Եկէք

Թուրք քաղաքական վերլուծաբան Մեհմետ Ալի Պիրանտ

մէկ կողմ ձգենք պաշտօնապէս հնչող վարկածները եւ խորապէս ուսումնասիրենք այդ իրադարձութիւնները: Նախքան առարկելը՝ անհրաժեշտ է իմանալ ճշմարտութիւնը: Գրգռուած հասարակութեան աչքը ոչինչ կը տեսնէ: Մինչեւ այսօր, մենք միայն «ոչ» ըսած ենք, առանց գիտնալու, թէ իրապէս ի՞նչ տեղի ունեցած է այն ատեն: Մենք բաւարարուած ենք միայն պաշտօնական թեզով՝ չփորձելով ունենալ սեփական կարծիք: Իշխանութիւնները մինչեւ օրս «ոչ» են այդ կողմ չեն անցած: Միայն «ոչ» ըսելով՝ անհաւաստի, այս օրին հասած ենք», անհազանգած էր Պիրանտ:

ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՑԻՉԸ ՍԱՍՏԻԿ ԴԺԳՈՐ Է ԵԱՅԿ ԴԻՏՈՐԴՆԵՐՈՒ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԵՆ

Եւրոպական Խորհուրդի Խորհրդարանական Վեհաժողովի (ԵԽՆՎ) Հայաստանի պատուիրակութեան ղեկավար Դաւիթ Յարութիւնեան քննադատեց ԵԽՆՎ-ի դիտորդներու յայտարարութիւնները հայաստանի նախընտրական իրավիճակի վերաբերեալ՝ պնդելով, թէ «ցնցուած է դրանց ձեւից եւ բովանդակութիւնից»:

Վեհաժողովի դիտորդական առաքելութիւնը Երեւանի մէջ մամուլի ասուլիս հրաւիրած էր, մտահոգութիւն յայտնելով շարք մը խնդիրներու շուրջ, նախ եւ առաջ՝ ընտրացուցակներու շարունակական եւ էական անճշտութիւններու վերաբերեալ՝ ընդգծելով, որ ճշգրիտ ցուցակները որեւէ պատշաճ ընտրութեան համար նախապայման են:

Արձագանքելով այս գնահատականին, Դաւիթ Յարութիւնեան պնդեց, թէ այդ կազմուած է նախօրոք, մինչեւ իսկ պատուիրակութեան հանդիպումը ընտրացուցակներու մշակման համար պատասխանատու հիմնական կառոյցի՝ Ոստիկանութեան հետ, եւ արտատպուած՝ 2012-ի խորհրդարանական ընտրութիւններու վերաբերեալ Պարոնուհի Նիքըլսընի պատուիրակութեան զեկոյցէն:

«Քանի որ մենք այդ զեկոյցում տեղ գտած պնդումները համարում էինք կեղծ, իսկ Հայաստանի իշխանութիւնների բերած ողջամիտ փաստարկները՝ անտեսուած, ուստի հրաւիրեցինք ԵԽՆՎ-ին խորհրդարանական ընտրութիւններից յետոյ յետընտրական առաքելութիւն իրականացնել՝ ցուցակների ճշգրտութիւնը ստուգելու համար: Յաւօք, սակայն, կազմակերպութիւնը չընդունեց մեր հրաւերը եւ փոխարէնը որոշեց շարունակել նոյն ճանապարհը՝ անհիմն ու կեղծ մեղադրանքները ընտրացուցակների վերաբերեալ», - յայտարարեց Հայաստանի պատուիրակութեան ղեկավարը:

Եւրոպական կառոյցին յղած նամակին մէջ, իշխող Հանրապետական կուսակցութեան ներկայացուցիչը անգամ մը եւս կը պնդէ, թէ Հայաստանի իշխանութիւնները ըրած են առաւելագոյնը՝ ընտրացուցակներու մէջ եղած անճշտութիւնները վերացնելու համար:

Հայաստանեան պատուիրակութեան ղեկավարը անհիմն որակեց նաեւ ԵԽՆՎ-ի դիտորդական առաքելութեան միւս դիտարկումը:

Մար.ը էջ 5

ՈՐՔԱՆՈ՞Վ ԵՆ ԻՐԱԳՈՐԾՈՒԵԼ ՆԱԽԱԳԱՅԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒ ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

ԳԻՐԾԱԲԱԼԱՍՄԵՆՆԱՆ

Մեկնարկել է ֆետրուարի 18-ին կայանալիք նախագահական ընտրությունների քարոզարշավը: 8 թեկնածուները իրենց ծրագրերով փորձելու են սիրաշահել ընտրողներին: Իսկ Հայաստանում նախընտրական ծրագրերն արդեօ՞ք նախադրեալ են ընտրուել կամ չընտրուելու համար:

«Երկրորդ սերնդի բարեփոխումներն ուղղակիօրէն կ'անդրադառնան ամբողջ ժողովրդի բարեկեցութեան վրայ: Ամէն ոք պէտք է զգայ, որ իր ինքնադրսեւորման հնարաւորութիւններն ընդլայնուած են, եւ իր կեանքի որակը բարելաւուած է: Ստեղծուելու են նպատակաւոր պայմաններ՝ մարդկանց աշխատանքով ապահովելու համար: «Աշխատանքը պէտք է որոնի մարդուն», ինչը նշանակում է ունենալ արդիւնաւէտ աշխատուժի շուկայ, որը կը բացայայտի կառուցուածքային գործազրկութեան խնդիրը: Սա հնարաւորութիւն կը տայ իրականացնել նպատակային վերապատրաստման ծրագրեր՝ մարդկանց հմտութիւնները եւ մասնագիտացումը աշխատատեղերին համապատասխանեցնելու նպատակով», - սա ՀՀ նախագահ, նախագահի թեկնածու Սերժ Սարգսեանի 2008թ. նախընտրական ծրագրից մի հատուած էր:

Իսկ երկրում ի՞նչ փոփոխեց անցնող 4 տարիների ընթացքում (2012թ. դեռ ամփոփուած չէ): Ազգային վիճակագրական ծառայութեան հրատարակած պաշտօնական տուեալներով, չնայած 2011թ.-ին 2010թ.-ի նկատմամբ աղքատութեան մակարդակը նուազել է, սակայն թէ՛ աղքատութեան մակարդակը, թէ՛ դրա խորութիւնն ու սրութիւնը դեռեւս գերազանցում են 2008թ.-ի ցուցանիշներին: 2011թ.-ին աղքատութեան մակարդակը կազմել է 35%, ինչը մի փոքր ցածր է նախորդ տարուայ ցուցանիշից՝ 35,8%:

2011թ.-ին բնակչութեան աւելի քան ամէն երրորդը՝ 35%-ը, եղել է աղքատ, նրանցից ամէն հինգերորդը՝ 19,9%-ը եղել է շատ աղքատ, իսկ նրանց թւում 3,7%-ը՝ ծայրայեղ աղքատ: 2009-2011թթ. ընթացքում մօտ 250 հազար մարդ դարձել է աղքատ, աղքատների թուաքանակը 2011թ.-ին կազմել է մօտ 1.1 մլն (մշտական բնակչութեան ցուցանիշի հաշուով), մօտ 240 հազարը նոյն ժամանակահատուածում դարձել է շատ աղքատ, որոնց թուաքանակը կազմել է 650 հազար: Միայն երեք տարիների ընթացքում մօտ 70 հազարը դարձել է ծայրայեղ աղքատ, որոնց թուաքանակը 2011թ.-ին կազմել է մօտ 120 հազար: 2011թ.-ին 2008թ.-ի նկատմամբ առաւել արագ աւելացել է ծայրայեղ աղքատութեան մակարդակը՝ 2,3 անգամ, շատ աղքատներին՝ 1,6 անգամ, իսկ ընդհանուր աղքատութեան մակարդակը՝ 26,8 %-ով:

Փաստորէն նախագահի թեկնածուի 2008թ. նախընտրական ծրագրի սոցիալական հատուածը կարելի է ասել տապալուած է, քանի որ քաղաքացիներն աւելի են աղքատացել:

Իսկ ի՞նչ է խոստանում Սերժ Սարգսեանը 2013-2018թթ. համար «Հայաստանի տնտեսական զարգացումն առաջնորդուելու է

բարձր արտադրողականութեան եւ տեխնոլոգիական նոր որակ կրող արդիւնաբերութեան ձեւաւորման, արտաքին շուկաներում տեղական արտադրողի եւ արտահանողի համար բարենպաստ ռեժիմների երաշխաւորման, երկրի ներսում ազատ տնտեսական գոտիների կայացման, արդիւնաւէտ արտաքին ներդրումների ներգրաւման ու գործարար միջավայրի համակարգային բարելաւման քաղաքականութեամբ», - ասուած է թեկնածուի 2013թ. նախընտրական ծրագրում:

Ըստ ծրագրի՝ զարգացման քաղաքականութեան հիմնական նպատակն է լինելու միջին եւ բարձր որակաւորում պահանջող աշխատատեղերի ստեղծումն ու տնտեսութիւնում արտադրողականութեան բարձրացումը: Արդիւնաբերական քաղաքականութիւնը մտնում է ակտիւ իրագործման փուլ: Երկրի արդիւնաբերական համակարգի ձեւաւորման առանցքը կազմելու են մրցունակ տեխնոլոգիաներ կիրառող ու նորարարական արդիւնք ստեղծող ոլորտները:

«Այս նպատակին համելու համար կարեւորում ենք արտադրութեան եւ իրացման գլոբալ արժեքը թափում Հայաստանի դերի մեծացմանը նպաստող համարձակ նախագծերի իրականացումը: Հեղինակաւոր ընկերութիւնների ներգրաւում, ազատ տնտեսական գոտիների արդիւնաւէտ գործարկում, միջազգային շուկայում հայկական ծագում ունեցող ապրանքների հեղինակութեան ու ճանաչելիութեան բարձրացման միջոցառումներ. արանք են լինելու երկրի տնտեսութիւնը արտահանմանն ուղղուած զարգացմանը տանող առաջնային գործիքները», - գրուած է ծրագրում:

Թեկնածուն խոստանում է նշուած քաղաքականութեան շեշտադրումներով ապահովել տնտեսական զարգացման այնպիսի փոխակերպում, որի արդիւնքում Հայաստանի քաղաքացին ստեղծելու է բարձրարժէք եւ մրցունակ ապրանք ու ծառայութիւն, ունենալու է երաշխաւորուած աշխատանք իր երկրում ու բաւարար ճկունութիւն] աշխատաշուկայում իր գիտելիքն ու կարողութիւնն անկաշկանդ իրացնելու համար, սպառողական, իսկ պահանջարկը բաւարարելիս ընտրութեան շարժառիթ է դառնալու որակը: «Եւ, որ ամենակարեւորն է, իւրաքանչիւր հայաստանցի իրական երաշխիք է ունենալու, որ իր երեխաներն ապրելու են առաջադէմ ու ապահով Հայաստանում»:

Արդեօք Սերժ Սարգսեանին կը յաջողուի՞ ստեղծել մրցունակ տնտեսութիւն, զարկ տալ օրէջօր փակուող ու հարկային ճնշմանը չդիմացող փոքր ու միջին տնտեսութիւնների զարգացմանը, արդեօք կը յաջողուի՞ օլիգարխներին հեռու պահել տնտեսութիւնից, որը վերածել են հսկայական մենաշնորհային ոլորտի, արդեօք կառավարութեան սոցիալական ծրագրերը ուղղուած կը լինեն դէպի սովորական քաղաքացի, թէ՛ շարունակելու են նրա դէմ գործել: Միթէ՞ ծրագրային երաշխիքները բաւարար են: Հարցեր են, որոնց պատասխանները պիտի տան ընտրողները՝ Փետրուարի 18-ին իրենց քուէարկութիւնով:

«ՀԵՏՔ»

ԱԿԱՆԱՊԱՏ ԶԵԿՈՅՑ ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԱՄԱՐ

ՁԷՅՄՍՅԱԿՈՒԲԱՆ

Ինչպէս տեղեկացնում է tert.am-ը, Անվտանգութեան եւ ռազմավարական հետախուզութեան եւրոպական կենտրոնը, որ 2002 թուականին հիմնուել է Բրիւսէլում, զեկոյցով անդրադարձել է հայ-իրանական յարաբերութեանը: Դրանում նշուած է, որ Իրանը Հայաստանի ամենավատահալի եւ զլիւաւոր դաշնակիցն է համարուում: Զեկոյցի վերլուծաբանների կարծիքով, հայ-իրանական առանձնապատուկ յարաբերութիւնները շահաւէտ են երկու կողմերի համար էլ. Թեհրանը Երեւանի օգնութեամբ շրջանցում է Եւրամիութեան եւ ԱՄՆ-ի պատժամիջոցները, իսկ Երեւանը Իրանի օգնութեամբ՝ Թուրքիայի եւ Ատրպէյճանի տնտեսական պատժամիջոցները:

«... Երեւանի ու Թեհրանի միջեւ Ազատ առեւտրի գոտու ստեղծումը կարող է թուլացնել Հայաստանի տնտեսութեան կախուածութիւնը տրանսֆերտներից, միջազգային ֆինանսական կազմակերպութիւններից ստացուող վարկերից ու հայկական սփիւռքի օգնութիւնից», ասուած է զեկոյցում: Հայ-իրանական յարաբերութեան մասին եւրոպական զեկոյցը բաւական հետաքրքրաշարժ է, առաջին հերթին այն պատճառով, որ դրանում կարծես թէ բաւական մեծացում է Իրանի դերը Հայաստանի համար:

Հայաստանն իսկապէս Իրանի հետ ունի տնտեսական ու քաղաքական կարեւոր յարաբերութիւն, շահերն ընդհանրութիւն, բայց արդեօք իրատեսական է համարել, որ հայ-իրանական յարաբերութիւնը կարող է Հայաստանի համար փոխարինել արտերկրի տրանսֆերտները, միջազգային վարկերն ու Սփիւռքի օգնութիւնը:

Այն, որ Հայաստանի տնտեսութիւնը պէտք է դուրս բերուի տրանսֆերտներից, միջազգային վարկերից եւ Սփիւռքի օգնութիւնից մեծ կախուածութիւնից, աներկբայ է: Սփիւռքը պէտք է գործօն լինի որպէս ներդրումային աղբիւր, որպէս նոր տեխնոլոգիաների եւ մշակոյթի աղբիւր, օրինակ հանդիսանալով նաեւ արտերկրի ներդրողների համար: Տրանսֆերտներն իհարկէ ամենեւին վատ բան չեն, բայց դրանք պէտք է լինեն Հայաստանի տնտեսութեան օժանդակ, ոչ թէ առանցքային բաղադրիչ, առաւել եւս, որ դրանք նաեւ աղետալի արտագաղթի հետեւանք են:

Եւրոպական կառույցի զեկոյցը հայ-իրանական յարաբերութիւնը ենթատեքստային խորքում կարծես թէ ներկայացնում է որպէս վտանգ Արեւմուտքի եւ Ռուսաստանի համար, այն համատեքստում, որ Իրանի միջոցով Հայաստանը կարող է ազատուել Արեւմուտքից եւ Ռուսաստանից կախուածութիւնից, ինչպէս նաեւ Սփիւռքի առաջ կաշկանդուածութիւնից եւ կշտամբանքներից: Այլ կերպ ասած, ենթատեքստում հայ-իրանական յարաբերութիւնը կարծես թէ ուռճացում է հեռահար մտահոգութեան աստիճան:

Հայ-իրանական յարաբերութիւնը խիստ սահմանափակ տնտեսական պոտենցիալ ունի այն պարզ պատճառով, որ գուրկ է տեխնոլոգիական արդիական հենքից: Միեւնոյն ժամանակ, փորձագիտական պնդումը, թէ Իրանը Հայաստանի

օգնութեամբ շրջանցում է Եւրամիութեան եւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների պատժամիջոցները, ըստ ամենայնի մեղմ ասած փոքր ինչ չափազանցութիւն են: Այդ կապակցութեամբ, օրերս ԱՄՆ կոնգրեսում ունեցած ելույթի ժամանակ, Հայաստանում ԱՄՆ դեսպան Զոն Հեֆերնը յայտարարել էր, թէ հայ-իրանական յարաբերութիւնը զարգանում է, բայց Երեւանը միաժամանակ չի խախտում միջազգային պատժամիջոցները: Այլ կերպ ասած, Իրանը չի կարող Երեւանի հետ յարաբերութեամբ շրջանցել միջազգային պատժամիջոցները: Վերջին հաշուով, պաշտօնական Երեւանը հազիւ թէ ներկայիս վիճակում գնայ այդօրինակ արկածախնդրութեան:

Բայց, եւրոպական փորձագէտների փաստաթղթում ակնյայտօրէն նկատուած է Երեւան-Թեհրան կապը հենց այդպիսի «յանցաւոր» բծով համալրելու ենթատեքստը: Արդեօք այդպիսով Երեւանի վրայ փորձում է ճնշում գործադրել այսպէս ասած պաշտօնական Պրիւսէլը: Թէ՛ այստեղ ոչ թէ Պրիւսէլն է աշխատում, այլ աւելի շատ Պաքոն, փորձելով հայ-իրանական յարաբերութիւնը ուռճացնել եւ խորքում ներկայացնել որպէս վտանգ միջազգային իրադրութեանը եւ կայունութեանը: Ի վերջոյ, Եւրոպայում ատրպէյճանական լոբբինգի գործունէութեան առումով առանձնապէս մեծ գաղտնիքներ կարծես թէ չեն մնում, յատկապէս երբ հաշուի առնենք, որ օրինակ բոլորովին վերջերս այդ մասին գրել էր նաեւ գերմանական մամուլը, այդ երկրում իշխանական մեծամասնութեան եւ կանցլերի պաշտօնի յաւանորդութեան մէկին կասկածելով Պաքոնի հետ չափազանց սերտ ու ջերմ յարաբերութեան համար:

«ԼՐԱԳԻՐ»

ՄԱՍԻՍ ՏԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
 ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝
 ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԶՆԱՅԱԿԵԱՆ
 ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
 Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի
 ԽՄԲԱԳԻՐ՝
 ՏՕՔԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆԵԱՆ
 ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
 ԼԵՆԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
MASSIS Weekly
 Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
 1060 N. Allen Ave.
 Pasadena, CA 91104
 Phone: (626) 797-7680
 Fax: (626) 797-6863
 E-Mail: massis2@earthlink.net
 http://www.massisweekly.com
 (USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
 Published Weekly
 Except Two Weeks in August
 ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
 USA \$50.00, \$80.00 (First Class)
 Canada \$125.00 (Air Mail)
 Overseas \$225.00 (Air Mail).
 All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.
 Periodicals Postage Paid
 at Pasadena CA.
 Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

ՐԱՖՖԻ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԸ ՄՏԱԴԻՐ Է

ՎԵՐԱՆԱՅԵԼ ՌՈՒՄԱՍՏԱՆԻ ՅԵՏ ՅԱՅԱՍՏԱՆԻ ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ընտրարշաւի առաջին օրը Ռ. Յովհաննիսեանի Բաղաբաղի մերձակայքում հետ հանդիպումի ընթացքին

«Կայանալիք նախագահական ընտրութիւնները Սերժ Սարգսեանի եւ Րաֆֆի Յովհաննիսեանի միջեւ պայքարը չեն, այլ ժողովրդի պայքարն իշխանութեան դէմ», - համակիրների հետ հանդիպման ընթացքում յայտարարել է նախագահի թեկնածու, «Ժառանգութիւն» կուսակցութեան առաջնորդ Րաֆֆի Յովհաննիսեանը:

Ըստ նրա՝ ընտրութիւնների արդիւնքում երկրում յեղափոխութիւն տեղի կ'ունենայ ժողովրդի քուէարկութեան ճանապարհով: «Մենք իշխանութեան կը գանք ոչ թէ իշխելու, այլ ծառայելու համար: Արդէն մէկ տարի անց 50%-ով կը բարձրացուի կենսաթոշակը, 50%-ով կ'աւելացուի գիտութեան եւ բանակի ֆինանսավարումը, կը բացուի 180 հազար նոր աշխատատեղ»:

Րաֆֆի Յովհաննիսեանը նա-

եւ նշել է, որ իր ընտրութիւնը յետոյ Հայաստանը պաշտօնապէս կը ճանաչի Լեւոնալին Ղարաբաղի Հանրապետութեան անկախութիւնը: «2015թ. Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ սահմանները կամ բաց կը լինեն առանց նախապայմանների, կամ էլ Ապրիլի 24-ին մենք Ծիծեռնակաբերդում Թուրքիային կը յայտնենք մեր նախապայմանների մասին: Զաւախքը կապող օղակ կը դառնայ Վրաստանի եւ Րաֆֆի Յովհաննիսեանը մտադիր է վերանայել Ռուսաստանի հետ Հայաստանի ռազմավարական յարաբերութիւնները: Ռազմավարական գործընկեր Ռուսաստանը կը մնայ նոյն ռազմավարական գործընկերը, որի հետ յարաբերութիւնները ուղղահայեաց չեն լինի, այլ հորիզոնական՝ հիմնուած փոխադարձ յարգանքի եւ իրական գործընկերութեան վրայ»:

ՌԻԶԱՐԴ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ. «ՅԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՅԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ԼԻՆԵՆ ՈՉ ԱՅՆՔԱՆ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ»

Հայաստանի նախագահի ընտրութիւնները կը լինեն ոչ այնքան մրցակցային: Այդ լրագրողների հետ զրոյցում յայտնել է տարածաշրջանային հետազօտութիւնների կենտրոնի տնօրէն Ռիչարդ Կիրակոսեանը:

Վերջինիս խօսքով, դա նախագահ Սարգսեանի մեղքը չէ: «Սերժ Սարգսեանի մեղքը չէ, որ չունի իրական եւ ուժեղ մրցակից: Ընդդիմութիւնը մնում է չմիաւորուած, մենք տեսնում ենք անհաստեղի մրցապայքար, ոչ թէ քաղաքական կուրսերի: Սա նաեւ ցոյց է տալիս քաղաքական բանավէճերի ցածր մակարդակը», - նշել է Կիրակոսեանը:

Փորձագէտի գնահատմամբ, Հայաստանի իշխանութիւնների համար ամենալուրջ մարտահրաւէրը կը լինի հասարակութեան քիչ մասնակցութիւնն ընտրութիւններին, ինչպէս նաեւ ապահովել ազատ եւ արդար ընտրութիւնները: «Ընտրութիւնները փորձութիւն կը լինեն, բայց նաեւ հնարաւորութիւն Սերժ Սարգսեանի համար: Նա կարող է քաղաքական, սեփական ժառանգութիւն ստեղծել: Եթէ նախագահի պաշտօնավարման առաջին շրջանը նուիրուած էր Մարտի մէկի հետեւանքները յղթահարելուն, երկրորդ պաշտօնավար-

Ռիչարդ Կիրակոսեան

ման ժամանակ նա հնարաւորութիւն ունի դուրս գալու Քոչարեանի ստուերից», - արձանագրել է նա:

Խօսելով նախագահի թեկնածուների մասին՝ Ռիչարդ Կիրակոսեանը նկատել է, թէ նախագահի այլ թեկնածուներին կարելի է անուանել հին դէմքերի հիասթափեցնող խումբ. «Երեք խումբ կարելի է առանձնացնել նախագահի թեկնածուների՝ Սարգսեանի, Յովհաննիսեանի եւ տարօրինակ մարդկանց խումբ»: Ի դէպ, փորձագէտը կարծում է, թէ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի չառաջադրումը ճիշդ քայլ էր, սակայն սխալ էր, որ ՀԱԿ-ը չաջակցեց Հրանդ Բաղդասարեանին:

ՀՀ ՆԱԽԿԻՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ, ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒ ԶՐԱՆԳ ԲԱԳՐԱՏԵԱՆ, ԱՐԱՐԱՏԻ ՄԱՐԳԻ ՎԵՐԻՆ ԱՐՈՒՄԱՇԱՏ ԳԻՂՈՒՄ ԱԿՏԵՐՈՎ ԻՐ ՆԱԽՐՆՈՒՐԱԿԱՆ ՔԱՐՈՂԱՐՉԱՐ, ՀԱՄԱՔՈՒՄՆԵՐԻՆ յայտարարեց, որ իր ծրագրերում մեծ ուշադրութիւն էր դարձրել հենց գիւղի խնդիրներին, ապա վստահեցրեց, որ նախագահական մրցապայքարում հիմնական պայքարը կը գնայ իր եւ գործող նախագահ Սերժ Սարգսեանի միջեւ:

«Հայաստանը միայն երեւանը չէ» կարգախօսը, ըստ թեկնածուի, լաւ կ'աշխատի յատկապէս գիւղում, չնայած, բացի այդ, նա նաեւ մէկ այլ կարգախօսունի. «Ընդամէնը 100 քայլ»:

Վերին Արտաշատում, սակաւաթիւ գիւղացիների հետ հանդիպմանը Բաղդասեանը յայտարարեց, որ ինքը համոզուած է, որ ի տարբերութիւն 2008-ի, իր շնորհիւ այս անգամ յաջողուելու է իշխանափոխութիւն կատարել: «Մեր շարժումը ձնագնդի նման գնալով մեծանալու է: Մի կարծէք, թէ պապն ամէն օր փլաւ է ուտելու», - ասաց նա:

Բաղդասեանը ներկայացրեց գիւղական խնդիրների բարեփոխումների իր ծրագիրը՝ նշելով, որ թեկնածուներից միայն երկուսն են ծրագիր ներկայացնել՝ ինքը եւ

ՀՀ նախկին վարչապետ, նախագահի թեկնածու Հրանդ Բաղդասեան

Սերժ Սարգսեանը: «Իմը ոչալ ծրագիր է, ցանկութիւնների շարան չէ, թող մեծամիտ չլինեմ, բայց եթէ կարող են, թող գրեն: Ես գիտեմ՝ այս ընտրութիւններում հիմնական ինտրիգը, հիմնական պայքարը իմ ու գործող նախագահի միջ է լինելու», - վստահեցրեց նա:

Հրանդ Բաղդասեանի խօսքով՝ ինքը եկել է շարունակելու իր գիւղական կիսատ մնացած ռեֆորմը: Բաղդասեանն ասաց, որ պաշտօն չի ուզում եւ վստահեցրեց, որ պաշտօնի համար չէ, որ պայքարի է դուրս եկել:

ԸՆՏՐՈՂՆԵՐԻ ԹԻՒՆ ԱԻԵԼԱՑԵԼ Է 25 ՀԱԶԱՐՈՎ, ԱՆՀԱՍԿԱՆԱԼԻ Է՝ Ո՞ՐՈՏԵՂԻՑ

Հայաստանը չի կատարում ընտրութիւնների կազմակերպման հարցով Եւրոպայի խորհրդի Վենետիկի յանձնաժողովի առաջարկները: NEWS.am-ի թղթակցի հետ զրոյցում այս մասին յայտարարել է «Ժառանգութիւն» կուսակցութեան քարտուղար Ստեփան Սաֆարեանը՝ մեկնաբանելով նախագահական ընտրութիւններին դիտորդական առաքելութեամբ Հայաստան ժամանած ԵՆԽՎ դիտորդական յանձնաժողովի յայտարարութիւնը: Յայտարարութիւնում ԵՆԽՎ ներկայացուցիչները իրենց անհանգստութիւնն են յայտնել ընտրացուցակներում առկայ անհամապատասխանութիւնների եւ արտասահմանում ապրող ՀՀ քաղաքացիների ընտրական գործընթացին մասնակցելու վերաբերեալ անհասկանալի հարցերի կապակցութեամբ: «2011թ. աշնանը Վենետիկի յանձնաժողովի կատարած առաջարկութիւնները մինչեւ այժմ չեն իրականացուել: Եթէ չլինում էք, դրանք վերաբերում էին ԱԺ-ում մեծամասնական տեղերի կրճատմանը, պետական եւ կուսակցական աշխատակազմի բաժանմանը: Այդ ժամանակից «Ժառանգութիւն» այս հարցը բարձրացրել է, մեզ միացել են նաեւ այլ քաղաքական ուժեր, սակայն իշխանութիւնը մերժեց մեր առաջարկները», - նշեց

Սաֆարեանը: Նրա կարծիքով, առաջարկների չիրականացման համար մեղքի բաժին ունեն նաեւ միջազգային կազմակերպութիւնները, քանի որ ոչ միշտ են արձագանքում իրենց առաջարկների անտեսման պարագայում:

Ինչ վերաբերում է ընտրացուցակների թերութիւնների, Սաֆարեանը նշեց, որ թափանցիկութեան պակասը զգացուել է թիւ 1 ընտրատարածքում արտահերթ ընտրութիւնների ժամանակ, որին մասնակցել է Սաֆարեանը: Ընտրութիւնների ժամանակ ընտրացուցակները հասանելի էին բոլորին, բայց հնարաւոր չէր դրանք համեմատել նախորդ ցուցակների հետ: «Այսպիսով, անհնար էր պարզել, թէ արդեօք աւելացել են այդ ընտրութիւններում մարդկանց անուններն ընտրացուցակներում: Ի՞նչ նոր ընտրողներ են աւելացել այդ ցուցակներում, եւ նրանցից ովքեր ունեն երկու գրանցում», - ասաց Սաֆարեանը:

Ըստ նրա՝ Ոստիկանութեան խօսքը, գործից մեծ տարբերութիւն ունի: «Խօսքն ու գործը տարբերուում է: Թեմային մէկ լաւելում եւս. Ոստիկանութիւնը յայտարարել է, թէ վերջին 6 ամսուայ ընթացքում ընտրողների թիւը աւելացել է 25 հազարով: Անհասկանալի է, թէ ո՞րտեղից», - եզրափակեց նա:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՏ Է ՎԵՐԱԴԱՐՁՐԵԼ ՆԱԽԱԳԱՅԻ ՄՐՑԱՆԱԿԸ

ՀՀ Գիտութիւնների ազգային ակադեմիայի օրգանական եւ դեղագործական քիմիայի գիտահետազօտական կենտրոնի աւագ գիտաշխատող, Գիտութեան եւ առաջատար տեխնոլոգիաների հիմնադրամի նախագահ Յարութիւն Կարապետեանը վերադարձրել է 2008 թուականին ստացած ՀՀ նախագահի մրցանակը: «Մրցանակը վերադարձուեց մի պարզ պատճառով, որ գիտութեան բնագաւառում, ինչպէս եւ ամենուր մեր կեանքում ցինիզմը հասել է զագաթնակէտին, այլասերուել են ամբողջ գիտական համակարգը, գիտական չափորոշիչները: Եւ ես, որպէս մասնագիտական արժանապատուութեան նշան եւ բողոքի նշան՝ ընդդէմ այն ամէնի, ինչ կատարում է մեր գիտութեան բնագաւառում, նպատակադրմար գտայ վերադարձնել, քանի որ այդ ամէն ինչի պատասխանատուն երկրի նախագահն է» - ասել է գիտնականը:

ՆԱՅԱՏԱԿ ԶՐԱՆԴ ՏԻՆՔԻ 6ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՆՇՈՒՄԸ ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ ՏԱՐԲԵՐ ԶԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ

Պոլսահայ նահատակ զոհող եւ «Ակօս» թերթի խմբագիր Հրանդ Տինքի սպանութեան 6րդ տարելիցը նշուեցաւ արժանավայել շուքով թէ՛ Լոս Անճելոսի եւ թէ՛ Պոլսոյ մէջ:

Լոս Անճելոսի մէջ հրապարակային հանդիսութիւն մը կազմակերպած էր Պոլսահայ Միութիւնը, Յունուարի 13ին, 2013, իր կեդրոնին մէջ, որուն ներկայ էին գաղութի կրօնական, քաղաքական եւ ընկերային տարբեր կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ:

Սոյն յուշահանդէսին խօսք առին Տօքթ. Յովհաննէս Գուլակ Աւետիքեան, Աբօ Պողիկեան, Էտուրին Մինասեան, Կարօ Ղազարեան եւ The Armenian Weekly շաբաթաթերթի խմբագիր Խաչիկ Մուրատեան: Բոլոր ելոյթ ունեցողներն ալ դրուատեցին նահատակ Հրանդ Տինքի խիզախ գրիչն ու անոր բերած նպաստող հայ կեանքի որոշ իրականութիւններու բացայայտման, յատկապէս երկարօրէն անտեսուած եւ ուրացուած ենթարկուած ոճիւրին հանդէպ:

Գործադրուեցաւ օրուան պատշաճ գեղարուեստական յայտագիր մը:

***

Ողբացեալ Հրանդ Տինքի սպանութեան 6րդ տարելիցին առթիւ, Շաբաթ Յունուարի 19ին, 2013, տեղի ունեցաւ ծաղկեպսակի գետեղման արարողութիւն, Մոնթեպելլոյի Հայ Նահատակներու յուշարձանին առջեւ, իսկ անոր յաջորդեց հոգեհանգստեան պաշտօն:

Նոյն օրը երեկոյեան, տեղի ունեցաւ մոմավառութիւն հանգուցեալ Հրանդ Տինքի յիշատակին, Պոլսահայ Միութեան Կեդրոնին մէջ: Միեւնոյն ժամանակ կատարուեցաւ վաւերագրական տեսաբերիցի ցուցադրութիւն, կազմակերպութեամբ Պոլսահայ Միութեան մշակութային եւ երիտասարդական յանձնախումբերուն:

***

Պոլսոյ մէջ եւս, Հրանդ Տինքի սպանութեան 6րդ տարելիցին առթիւ Յունուարի 9ին սկսեալ, զանա-

զան միջոցառումներ տեղի ունեցան, հաւաքոյթ եւ քայլարշաւ, որոնց իրենց մասնակցութիւնը բերին Սթանպուլի մէջ գործող հայ եւ թուրք տարբեր կազմակերպութիւններ եւ Հրանդ Տինքի բարեկամներ:

Արդարեւ, Հրանդ Տինքն սպանուած էր Յունուարի 19ին «Ակօս» թերթի գրասենեակի դրան առջեւ: Այս առթիւ Պոլսոյ մէջ սարքուած զանազան ձեւի ոգեկոչման միջոցառումները կը կրէին «Հոս ենք աղբարիկ» կարգախօսը:

Յունուարի 19ին քայլարշաւ մը տեղի ունեցաւ Պոլսոյ Շիշլի թաղամասէն մինչեւ «Ակօս» ի խմբագրատունը: Քայլարշաւի աւարտին «Ակօս» ի խմբագրատան առջեւ եղած հանրահաւաքին խօսք անտող անձնաւորութիւնները, բուռն կերպով դատապարտեցին մարդկային իրաւունքներու եւ ազատ խօսքի դէմ առնուած պախարակելի միջոցառումները:

Հանրահաւաքին մասնակցողները կը կրէին նաեւ հետեւեալ կարգախօսները՝ «Մինչեւ որ մենք վերջացաւ չըսենք՝ չի վերջանար», «Բոլորս Հրանդ ենք», «Ոճրագործ պետութիւնը հաշիւ պիտի տայ» եւ այլն:

Հանրահաւաքին մասնակցած էր նաեւ Պէտէ-Վրէյի երեսփոխան Սէպահաթ Թունճէլ: Ունկնդրուեցան թրքերէն եւ հայերէն երգեր: Յուզիչ էր ելոյթը Հրանդի կողակից Ռաշէլ Տինքին: Ան ըսաւ՝ «Սպանութեան 6րդ տարին է, որ դարձեալ միասին ենք»: Ան յոյս յայտնեց որ ամբողջ ճշմարտութիւնը օր մը երեւան պիտի հանուի:

«Մարմարա» թերթին համաձայն հակառակ աննպաստ օդին եւ անձրեւին, տասնեակ հազարաւոր մարդիկ հովանոցներ բացած, եկած էին ցոյց տալու իրենց միասնութիւնը Տինքի ընտանիքին: Թուրքիոյ պատմութեան մէջ անօրինակ տեսարան կրնանք նկատել այն պատկերը, որ կը պարզուէր այս տարի ալ, ինչպէս նախորդ տարիներ:

ԳԵՐԱՇՆՈՐՅ ՄԻՔԱՅԷԼ ԵՊՍ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ԱՐԾԱԹԵԱՅ ՅՈՒՐԵԼԵԱՆԸ

Յնուարի 13ին, 2013, Կլէնտելի Հայ Կաթողիկէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, հանդիսաւոր կերպով նշուեցաւ ԱՄՆ-ի եւ Գանատայի Հայ Կաթողիկէ համայնքի առաջնորդ Գերշ. Միքայէլ Եպս. Մուրատեանի քահանայութեան 25րդ տարելարձը:

Այս առթիւ տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ, գործադրուեցաւ նոյնինքն յղեցեալ Միքայէլ Եպիսկոպոսի կողմէ: Պատարագին ներկայ էին գաղութիս հայկական քոյր համայնքներու եւ քաղաքական այլ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները, ինչպէս նաեւ Լոս Անճելոսի մօտ Հայաստանի աւագ հիւպատոս Գրիգոր Յովհաննիսեանը:

Ողջոյնի խօսքերով հանդէս եկան Արեւմտեան թեմի Առաջնորդ Գերշ. Յովնան Արքի. ներկայացուցիչ՝ Միքայէլ Քհնյ. Կիւրեղեան եւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանէն՝ Միւռոն Մ. Վրդ. Ազնիկեան:

Յղեցեալ Սրբազանը իր հոգեշունչ քարոզին մէջ զխաւորա-

բար անդարադարձաւ յոյսի եւ սիրոյ կարեւորութեան վրայ:

Այս առթիւ եկեղեցւոյ մէջ յղեցեալին պատարագի սկիզբը նուիրուեցաւ Տիկնանց Միութեան ատենապետուհի Տիկ. Մարիթան Հարմանտայեանի ձեռամբ:

Ս. Պատարագի աւարտին եկեղեցւոյ «Գուլումճեան» սրահին մէջ առաջնորդ Սրբազանին ի պատիւ շքեղ ընդունելութիւն մը սարքուած էր: Այստեղ ողջոյնի ջերմ խօսքերով ելոյթ ունեցաւ ժողովրդապետ Գրիգոր Վրդ. Շահինեան:

Գործադրուեցաւ օրուան պաշտաճ յայտագիր մը, շնորհաւորական խօսքերով եւ սրտաբուխ բարեմաղթութիւններով ելոյթներ ունեցան Անթուան Գարամանլեան, Դոկտ. Յովհաննէս Աճմարեան եւ Սահակ Մէյրայտարեան: Իսկ գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին մայր եւ դուստր Քերթնեանները, ինչպէս նաեւ եկեղեցւոյ Այտընեան երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Կրէկ Սարոյեանի:

ԺԱՄԱՆԱԿՆ Է ԱՆՅՆԵԼ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

Շարունակուած էջ 1-էն

խանէք, ինդրում եմ, մի պարզ հարցի. եթէ արձանագրութիւններն իսկապէս նուէր էին թուրք-իային, ապա ինչո՞ւ դրանք դարձան թուրքիայում ներքաղաքական լարուածութեան առիթ, իսկ դրանց վաւերացումը՝ անիրականանալի», հարց տուած է Հայաստանի նախագահը:

«Եթէ նայենք ապագային, կարծում եմ՝ ժամանակն է Հայաստան-Թուրքիա գործընթացում մեզ աջակցած ուղղակի եւ անուղղակի միջնորդների հետ յստակեցնել «ողջամիտ ժամկետներ» կոչուածը, եւ այդ ժամկետների ընդհանրական ընկալումն ապահովելուց

յետոյ, եթէ այդ ընթացքում թուրքիայի կողմից չիրականացուեն համապատասխան քայլեր, անցնել գործողութիւններին: Մենք չունենք ցանկութիւն՝ արձանագրութիւնների ինքնանպատակ գոյութիւնը պահպանելու: Սա, կարծում եմ, պիտի յստակ լինի բոլորի համար: Առիթ ենք ունեցել բազմիցս կրկնելու եւ մէկ անգամ եւս ուզում եմ նշել՝ թուրքիայի հետ որեւէ քայլ չի կարող հարցականի տակ դնել ցեղասպանութեան եւ դրա արդիւնք հանդիսացող՝ հայրենագրկման միջազգային ճանաչման ու դատապարտման ուղղութեամբ մեր ակտիւ գործունէութիւնը», - ըսած է Սերժ Սարգսեանը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ ՍԱՍՏԻԿ ԴԺԳՈՐ

Շարունակուած էջ 1-էն

Հակադարձելով ԵՆԽՎ-ի պատուիրակութեան այն կարծիքին, թէ անհրաժեշտ է վերականգնել քաղաքացիներու վստահութիւնը, քանի որ ընտրութիւնները առանցքային նշանակութիւն ունին ժողովրդավարական զարգացման համար, Դաւիթ Յարութիւնեան պնդեց, թէ նոյնիսկ իրենց՝ դի-

տորդներու յայտարարութիւնները կը պարունակն «կեղծ մեղադրանքներ եւ ընտրութիւնների արդար անցկացման եւ ընդթի հետ կապուած չափազանցուած մտահոգութիւններ, ինչը ազդում է հանրութեան վստահութեան եւ հետաքրքրութեան վրայ՝ դրանով իսկ խափանելով Հայաստանում ժողովրդավարական գործընթացները»:

Հայ news.am logo and branding.

www.massisweekly.com updated every Friday

ՄԱՍԻՍ ԱՄԵՆԱԿՍՏԱՐԵԼԻ ԱՂԲԻՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻ ԼՈՒՐԵՐՈՒ

«ԱՐԱՖԱԹ. ԱՐԱՐԱՏ»

ԱԻՅՏԻՍՈՒԱԶՄԻԿ

1973 թվական: Արաբ-իսրայելյան հակամարտության ամենաբուռն տարիներէն մին:

Հերթական պատերազմը արաբներու եւ իսրայելի միջեւ: Սուրիա եւ Եգիպտոս արձանագրած են մասնակի յաջողութիւն, որոշ չափով ամոքելով իրենց 1967-ի անփառունակ պարտութիւնը եւ մասամբ մըն ալ բարձրացուցած իրենց բարոյականն ու հայրենասիրական տրամադրութիւնները:

Միջին Արեւելքը կ'եռայ, առանցքային օրակարգը պաղեստինեան հարցն է. ռազմա-քաղաքական եռեւեփուն կեանքին հիմնական նիւթը Պաղեստինի ազատագրական շարժումն է՝ իր մարտական գործողութիւններով:

Արեւմուտքի եւ իսրայելի համար՝ ահաբեկչական արարքներով, արաբներու համար՝ ոգեւորիչ եւ օրինակելի սխրանքներով: Օրուան ամենաշատ հոլովուած անունը Արաֆաթն է, որ սկսած էր փայլիլ, որպէս ազատագրական պայքարի խորհրդանիշ ու մարտիկ. շրջանառութեան մէջ էր «Ֆետայի» բառը, ակնարկելով այն պաղեստինցիներուն, որոնք անձուիրական գործողութիւններով լարուած կը պահէին սիոնական պետութիւնը: Խանդավառ էր արաբական աշխարհը եւ կիրքերը իրենց բարձրակէտին՝ Պաղեստինը ազատագրուած տեսնելու յոյսով:

1973-ին, օր մը, տունը նստած, յանկարծ լսեցինք ինքնաշարժերու ճչակներ, շեփոռներ՝ կ'ազդարարէին ինչ որ ցնծութեան ու յաղթանակի աւետիս մը. հարիւրաւոր ինքնաշարժերու շարասիւնը կը պտըտէր փողոցէ փողոց, թաղէ թաղ՝ խելայեղ վանկարկումներով, ցնծագին մոլեգնումով եւ անասելի բերկրանքով: Պատը զգամբ վազեցինք եւ փորձեցինք հասկնալ այս եռանդագին աղմուկին պատճառը, եթէ ոչ խընդակից ըլլալու, ապա գոնէ իրազեկ դառնալու յաղթական եղելութեան: Ինքնաշարժերէն վանկերով կը կրկնէին ինչ որ անուն մը՝ հետեւեալ յանգաւորումով՝ «Ա...աթ», «Ա...աթ». անհասկնալի էր անունը, շփոթի մատնող: Մեր դրացին, ելլելով օրուան ռազմա-քաղաքական իրավիճակէն եւ արաբ-իսրայելյան 1973-ի պատերազմի արդիւնքէն, ենթադրեց որ ամբողջ կը վանկարկէ՝ «Արաֆաթ», «Արաֆաթ». - Երեւի արաբներուն յաղթանակը կը տօնեն այս պաղեստինցիները. ազատուած չկայ ասոնցմէ:

Քիչ ետք աւելի սրեցինք մեր լսողութիւնը. ուզեցինք ճշգրիտ

իմանալ պատահարը, հասկնալ ամբողջին գերերջանկութիւնը:

Ինչ պարզուի. հայեր են. կը պոռան «Արարատ», «Արարատ». այդ օր Երեւանի «Արարատ» ֆուտպոլի խումբը դարձեր է Խորհրդային Միութեան ախոյեան: Հայեր կը տօնախմբէին հայկական մարզական ակումբին նուաճումը, համազգային յաղթանակի մը իրագործումը:

Արաբական աշխարհի օրուան հերոսները ֆետայիներն էին, արաբական գործերը՝ իսրայելը վտանգող. իսկ մեր հերոսները՝ Ջանգանեանը, Մարգարովը, Անդրէասեանը, Իշտոյեանը, Կաւարճեանը, Պոկտարեանը, արաբները՝ իրենց տարտով, իսկ մենք Լիբանան ապրելով՝ մեր տարտով: Հակառակ արաբական միջավայրի մէջ մեր ապրելուն, ունէինք մեր առաջնահերթութիւնները՝ Հայաստանը, «Արարատ»ը, ֆուտպոլի յաղթանակը: Երեւի այդ օրերուն, ֆիզիքայէս հոս բնակելով, ապրումներով եւ զգացումներով, բարոյական ոգիով կ'ապրէինք հայրենիքի իրադարձութիւններով. հաւանաբար, այդ օրերուն աւելի հայեր էինք, քան լիբանանցիներ. աւելի լիբանանահայեր էինք, քան՝ «լիբանանցի՝ ծագումով հայեր»: Մեզի համար՝ նախ Արարատը. ապա՝ ուրիշ բան:

Բայց ի՞նչ առնչութիւն կայ Արաֆաթի եւ Արարատի միջեւ՝ բացի անուան նմանութենէն, որ մեզի մատնած էր շփոթի:

Երկուքն ալ լեբան անուններ են: Ժողովուրդներ եւ կրօններ լեռները վերածած են սրբազան խորհրդանիշի, ինչպէս՝ Աթոսը (յոններուն), Փնեսատաթիւօն (կիպրացիներուն), Սիոնը (հրեաներուն), Արարատը (հայերուն), իսկ Արաֆաթը՝ իսլամներուն, Մեքքա սուրբ քաղաքին մօտ գտնուող, ուր ձգնած է Մուհամմէտ մարգարէն:

Այս նմանութիւնը միայն մեզի շփոթած չէր:

Արդարեւ, գրասեղանիս վրայ է 2006-ին Լոնտոն հրատարակուած Kevin Burns-ի «Eastern Philosophy» փիլիսոփայական հատորը, ուր «Իսլամական Փիլիսոփայութիւն» բաժինին մէջ (էջ 85) կայ լուսանկար մը. հոն իսլամ հաւատացեալ մը, Մեքքայի մէջ, ձեռքերը կարկուռով դէպի երկինք՝ կ'աղօթէ. լուսանկարին տակ գրուած է. «The city of pilgrims' tents at the foot of Mount Ararat can be seen in the background», ուրեմն, օտարներն ալ Արաֆաթը վերածած են Արարատի...:

Միւս կողմէ, Եասէր Արաֆաթ որպէս ՖԱԹԱՀ կազմակերպութեան

ղեկավար, Պաղեստինի ազատագրութեան պայքարի առաջնորդ, կը դառնար 20-րդ դարու պատմութեան կերտիչներէն եւ իտէալ մը ազատութեան իրաւունքի, ինչպէս որ Արարատը՝ հայկական ազատութեան եւ անկախութեան պայքարին: Ահա այլ նմանութիւն մը եւս: «Կեանքի կարուսէլ»ը ի՞նչ վերապահած էր Արաֆաթին (Ապու Ամմար) եւ Արարատին:

Առաջինը՝ տանամեակներ թափառական ապրելի (Գահիրէ, Քուէյթ, Ամման, Պէյրութ, Դամասկոս, Թրիփոլի, Թունուզ, Ալճերիա) ետք, ԱՄՆ-ի եւ Արեւմուտքի կողմէ «տեղորիստ» պիտակաւորուելէ յետոյ, իսրայելի թիւ մէկ թշնամի համարուելէ ետք, 1993 Սեպտեմբեր 13-ին Ուաշինկթընի մէջ համաձայնութեան եկաւ Իսրայելի հետ՝ ԱՄՆ-ի հովանաւորութեամբ: Երէկի հայածական «տեղորիստ»ը 1996-ին վերադարձաւ Պաղեստինի ինքնավար շրջան. ընտրուեցաւ անոր նախագահը. ահաբեկչական արտաքին արարքներէն Պաղեստինի պայքարը փոխադրեց հայրենի հողին վրայ. յաչս աշխարհին ընդունուեցաւ որպէս Պաղեստինի պաշտօնական եւ ընդունուած ղեկավարը. ՄԱԿ-էն ունեցաւ խիզախ եւ յանդուգն ելոյթներ՝ ատրճանակը մէջքին: Աւելին, 1964-էն սկսած պաղեստինեան զինեալ պայքարը, տասնամեակներու կատաղի եւ արիւնալի մաքառումներէ ետք, հազարաւոր նահատակներու զոհաբերութե-

նէն յետոյ, 29 Նոյեմբեր 2012-ին ՄԱԿ-ի կողմէ Պաղեստինին տրուեցաւ դիտորդ պետութեան կարգավիճակ: Յետ-մահու Արաֆաթ հասած էր իր նպատակին. անոր հերոսական կեանքը պսակուած էր յաղթանակով:

«Կեանքի կարուսէլ»ը բարեհաճ եւ արդար գտնուած էր Արաֆաթին նկատմամբ:

Իսկ Արարատը... տակաւին կը մնայ շղթայուած. ան կը մնայ գերի՝ իր որդիներուն կարօտով:

«Պիտի համինք սրբազան լեռ կատարիդ...»

«Հո՛ն, Արարատի փէշերուն պիտի գարնէք մեր վրանները...»

«Աշխարհ անցիր, Արարատի նման ճերմակ գագաթ չկայ...»

Նոյնիսկ, Արարատը դարձած է խորհրդանիշ ու կանչ հայոց ազգահաւաքման, քանի 1980ականներուն Հայաստանի ազատագրութեան գաղափարախօսութիւնը ոմանք կ'առաջարկէին կոչել Արարատիգմ (Սիոն լեռ, սիոնիզմ):

1973-ին Եասէր Արաֆաթ արաբական աշխարհին հերոսն էր, պաղեստինցիներուն կուռքը. մենք՝ 1973-ին «Արարատ» ֆուտպոլի խումբին նուաճած բաժակով արբեցած. իսկ արդեօք ե՞րբ եւ ո՞ր հայ սերունդը ազատագրուած Արարատ լեռան շուրջ պիտի պարէ խոստացւած քոչարին...: «Կեանքի կարուսէլ»ը ի՞նչ ճակատագիր վերապահած է արդեօք ազատատենչ Արարատին: Կը սպասենք:

Bedros S. Maronian
818/500-9585

Siamanto B. Maronian
818/269-0909

SERVING THE COMMUNITY SINCE 1975
More locations and more ways to service your insurance and financial needs

<p>6300 Wilshire Blvd. Suite 1900 Los Angeles, CA 90048</p> <ul style="list-style-type: none"> • Life Insurance • Health Insurance • Group & Individual • Long Term Care • Disability 	<p>805 East Broadway Glendale, CA 91205</p> <ul style="list-style-type: none"> • Estate Planning • Will & Living Trust • Full Annual Review • Mortgage Protection • College Planning 	<p>300 N. Lake Ave. Suite 500 Pasadena, CA 91101</p> <ul style="list-style-type: none"> • Workman's Compensation • Employee Benefits • Annuity • IRA • 401K & 403B
--	---	---

A.B.A. INSURANCE SERVICES

Insurance coverage can help you financially!
Ապահովագրութիւնը Աճիրաճեղս է

Coverage & Protection should be on the top of your priority list.

Seniors 65 & Up Medicare Supplements • Insurance • Prescriptions Drugs RX • Benefits

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆՈՒՄ ՀԱՅ ԵՐԵՒԱՆԵՐԻ ԲՈՒՆԻ ԻՍԼԱՄԱՑՄԱՆ ՇՈՒՐՁ

**ՀԵՂԻՆԱԿ՝
ԹՈՒՐԻՔԱԳԷՏ ՄՀԵՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ**

Օսմանեան կառավարութիւնը սկսած իր սկզբնաւորումից վարել է իր տիրապետութեան տակ գտնուող քրիստոնեայ ժողովուրդներին բնաջնջման եւ ձուլման քաղաքականութիւն: Այս քաղաքականութեան իրականացման համար նա դիմել է տարբեր միջոցներին:

Այս միջոցներից մէկն էր դեւչիւրմէն: Դեւչիւրմէն նպատակն էր հաւաքել քրիստոնեայ ժողովուրդների տղաներին եւ դաստիարակել մուսուլմանական ոգով ու դարձնել թուրքական բանակի զինուորներ, որոնք պէտք է կուռէին, պէտք է ոչնչացնէին հենց այն ազգերին, որոնցից նրանք սերել էին:

Մատենագրութեամբ առաջին տղայահաւաքի տարեթիւր համարում է 1395թ, թէեւ հաւանական է, որ նման հաւաքներ եղել են աւելի վաղ[1]:

Դեւչիւրմէն իրականացում էր ենիչերական գործառն աղայի պահանջով: Նա նամակ էր ուղարկում սուլթանին, որը իր հերթին հրատարակում էր յատուկ հրովարտակ՝ հիւնք[2]:

Տղայահաւաքի համար ընտրւում էին ամենաառողջ, ամենագեղեցիկ տղաներին: Ընտրելով սերունդներից ամենալաւերին՝ նրանք թուլացնում էին հպատակ ժողովուրդների ներուժը, որոնք կարող էին յետագայում դառնալ առաջնորդ: Սա կարելի է համարել ռազմավարութիւն, որով թուրքերը փորձում էին կանխել յետագայում քրիստոնեաների ապստամբութիւնները[3]:

Ըստ եւրոպական աղբիւրների ընտրւում էին 5-12 տարեկան երեխաները, բայց թրքական աղբիւրները տալիս են 12-20[4]:

Ընտրելով ցածր տարիքի ուժեղ ու գեղեցիկ տղաներին՝ նրանք փորձում էին ստեղծել ուժեղ եւ որակեալ մարդուժ, որը կը ծառայի օսմանեան կայսրութեանը լաւագոյն կերպով: Բացի դրանից նրանք քրիստոնեաներին թուլացնում ու զրկում էին առաջնորդող ուժից:

Քրիստոնեայ ժողովուրդների շարքում դեւչիւրմէնին է ենթարկուել նաեւ հայ ժողովուրդը, որը շատ բացասական արդիւնքներ է ունեցել մեր ժողովրդի կեանքում:

Մանկահաւաքը հայկական նահանգներում սկսել է աւելի ուշ եւ կատարուել է աւելի քիչ քան Պալքաններում: Քանի որ այստեղ մեծ թուով մահացողական ցեղեր էին ապրում եւ նրանց ձուլումը մեծ ջանքեր էր պահանջում:[5]

Սակայն յետագայ տարիներին հայ ժողովուրդը ենթարկուել է շատ աւելի դաժան կտտանքների: Սուլթան Համիդի ժամանակաշրջանում՝ 19-րդ դարի վերջում, իրականացուեց հայ ժողովրդի առաջին մեծ ջարդը, այնուհետեւ տեղի ունեցաւ երիտթուրքերի կազմակերպած 1909թ Ատանայի ջարդը: Իսկ արդէն առաջին համաշխարհային պատերազմի ժամանակ իրականացուեց հայ ժողովրդի մեծ եղեռնը, որի ժամանակ մօտ 1,5 միլիոն հայ բանջնջուեց:

Հայ ժողովրդի տեղահանման եւ ոչնչացման ժամանակ շատ հայ երեխաներ մնացին որք ու անտէր: Երիտթուրքական կառավարութիւնը որոշեց, որ այս երեխաները պէտք է բաժանուեն մահմեդական ընտանիքներին կամ ստեղծել յատուկ մանկատներ եւ տեղաւորել այս երեխաներին:

Սակայն այս ամէնը մարդասիրական գործունէութիւն չէր, այլ՝ հայ ժողովրդի հիմնովին ոչնչացման քաղաքականութիւն:

Չբաւարարուելով հայ ժողովրդի սպանողով՝ թուրքական կառավարութիւնը դիմեց աւելի ստոր քայլերի: Նա սկսեց առեւանգել որք եւ անգամ ոչ որք մանուկներին եւ բաժանել մահմեդական ընտանիքներին, ինչպէս նաեւ տեղաւորել իր ստեղծած որբանոցներում: Սրանով վերջնականապէս ցանկանում էր ոչնչացնել ու ձուլել հայ ժողովրդին:

Կան փաստեր, որոնք թոյլ են տալիս խօսել որք հայ երեխաներից կազմուած օսմանեան կառավարութեան վերջին եւ թուրքիայի հանրապետութեան առաջին ենիչերներին մասին: Յայտնի է, որ թուրք տիրահաւակ գորավար Քազիմ Կարաբէրը, արեւելեան ճակատում, հաւաքելով որք, անտուն հայ երեխաներին, նրանց տալիս էր ռազմական բազմակողմանի կրթութիւն, ինչպէս նաեւ դաստիարակում թրքական մոլի ոգով: Այս երեխաներից յետագայում կազմաւորուում է այսպէս կոչված «գիւրգուլներ օրդուսու» (ամրակազմների բանակ) գորամիւտորումը[6]:

Թուրքական աղբիւրներում Քազիմ Կարաբէրի քայլերը ներկայացուում են, թէ նա փրկել ու ուսուցում տուել է հայ որբերին[7]: Սակայն սա փրկման կամ մարդասիրական մղում չի ունեցել: Նա այս միջոցով փորձել է թրքացնել ու իսլամացնել հայ մանուկներին:

Օսմանեան կառավարութիւնը ծնողներին կորցրած եւ անտէր մնացած հայ մանուկներին հաւաքում էր եւ բաժանում էր մահմեդական ընտանիքներին: Այս մասին օսմանեան աղբիւրներում պահպանուել են յատուկ հրովարտակ՝ թուրքութեամբ 10 Յուլիսի 1915թ.: Սրանում նշուում է, որ այս երեխաները յանձնուում են մահմեդական ընտանիքներին այն պայմանով, որ նրանց տրուի մահմեդական կրթութիւն, ինչպէս նաեւ նրանց պէտք է ցրէին այնպիսի տեղեր, որտեղ հայեր չկային[8]:

Սակայն այս գործընթացում բաւականին մեծ դեր է խաղացել եւ ջանքեր գործադրել նաեւ թուրք հասարակութեան լայն շրջանները: Հայոց ցեղասպանութեան տարիներին թուրքերը եւ քրդերը առեւանգել եւ խլել են հայ մանուկներին եւ իսլամացրել: Թրքական կառավարութիւնը, չկարողանալով ժխտել այս փաստը, այն ներկայացրել է իբր «բարեգութ» թուրքերը փրկել են հայ երեխաներին[9]:

Բայց եղել են դէպքեր, երբ հայ գաղթականները մտածելով, որ իրենք դեռ չեա են դառնալու, իրենց երեխաներին յանձնել են իրենց մուսուլման դրկիցներին:[10]

Հայ երեխաների բռնի իսլամացման եւ թրքացման գործում մեծ դեր են խաղացել կառավարութեան կողմից ստեղծուած որբանոցները:

Ինչպէս թուրքերն են ասում, գաղթի ժամանակ որբերի թիւը գնալով մեծանում էր: Ըստ այդ ժամանակուայ գաղթականութեան հարցերով վարչութեան կողմից տրուած տեղեկութեան համաձայն, որոշուեց սարբերում, գիւղերի փլատակներում, ճանապարհներին եւ այլուր որք ու անտէր մնացած մանուկներին հաւաքել իբր փրկման նպատակով[11]: Եւ քանի որ նրանց թիւը գնալով շատանում էր որոշուեց մարզերում ստեղծել որբանոց-

ներ եւ այնտեղ տեղաւորել հայ որբերին:

Այս որբանոցներից յիշատակման արժանի է «Այլին թուրա» որբանոցը, որը գտնուում էր Լիբանանում եւ եղել էր նախկինում եկեղեցի: Այս որբանոցը ստեղծուում է տիրահաւակ ձեմալ փաշայի ջանքերով: Այս որբանոցում կային հայ, քուրդ եւ թուրք երեխաներ, որտեղ կազմակերպուել էր նրանց պահուումը եւ ուսուցումը:

Որոշ աղբիւրների համաձայն այստեղ կար 1200 երեխայ, որոնցից 1000ը եղել են հայ, իսկ մնացածը թուրք եւ քուրդ[12]: Իսկ Հալիդէ Էդիփը, որը եղել է իր ընկերների հետ այս դպրոցի ուսուցիչ, իր յուշերում նշում է 800 թիւը[13]:

Հալիդէ Էդիփը եւ ձեմալ փաշան ամողջովին մերժել են այն, որ այդ որբանոցում հայ երեխաներին փորձել են թրքացնել եւ իսլամացնել:

Հալիդէ Էդիփը ասել է, որ, մեծ ջանքերով հաւաքելով ցիրուցան եղած հայ եւ քուրդ որբերին, նրանց փրկել են ու ազատել շատ դժուարութիւններ, ինչպէս նաեւ ժխտել է ամերիկացի միսիոներների այն տեղեկութիւնները, որ հայ երեխաներին թրքացնելու նպատակ է եղել[14]:

Սակայն այս որբանոցի միակ նպատակն է եղել թրքացնել եւ իսլամացնել հայ երեխաներին: Այստեղ հայ երեխաներին տրուել է թրքական անուններ եւ իսլամի դասեր: Սրա մասին են վկայում մի քանի մանուկներին տրուած անունները՝ Յարութիւն Նաճարեան - Համիդ Նազիմ, Պօղոս Մերդանեան - Բեկիմ Մուհամադ, Սարգիս Սարաֆեան - Սաֆվադ Սուլէյման: Ինչպէս նաեւ կան փաստեր որոնք վկայում են իսլամի դասերի մասին. հայ մանուկներին ստիպում էին օրը հինգ անգամ նամազ կատարել եւ

ամէն երեկոյ երգել «Երկար կեանք Ձեմալ փաշային» երգը[15]:

Այս որբանոցում եղել են ահաւոր պայմաններ, որի հետեւանքով մօտ 300 հայ երեխայ է մահացել, որոնց վառուել են մանկատան յետեւի բակում[16]:

- *****
- [1] Արտակ Շաքարեան «Արեան հարկը օսմանեան կայսրութիւնում Դեւչիւրմէն» էջ 37
  - [2] Տես նոյն տեղում էջ 46
  - [3] Տես նոյն տեղում էջ 61
  - [4] Տես նոյն տեղում էջ 52
  - [5] Արտակ Շաքարեան «Արեան հարկը օսմանեան կայսրութիւնում Դեւչիւրմէն» էջ 123 Երեւան 2006
  - [6] Ռուբէն Մելքոնեան «Հայ երեխաների բռնի իսլամացումը ցեղասպանութեան տարիներին (ըստ թուրքական աղբիւրների) էջ 113 Մերձաւոր Արեւելք V Երեւան 2008
  - [7] Erhan Basyurt-Ermeni evlatliklar (sakli kalmis hayatlar)- s 58
  - [8] Ռուբէն Մելքոնեան «Հայ երեխաների բռնի իսլամացումը հայոց ցեղասպանութեան տարիներին (ըստ թրքական աղբիւրների) էջ 113 Մերձաւոր Արեւելք-Երեւան 2008
  - [9] Տես նոյն տեղում էջ 115
  - [10] Erhan Ba_yurt-Ermeni evlatliklar (sakli kalmis hayatlar) - s 35
  - [11] Ibrahim Ethem Atnur-Turkiyede Ermeni kadinlar ve Zocuklar meselesi Ankara 2005
  - [12] http://w.w.w.aqzgdaily.com/EnglishSupplement/FEA_02012006_0001.htm
  - [13] Erhan Basyurt-Ermeni evlatliklar (sakli kalmis hayatlar)-s 61
  - [14] Տես նոյն տեղում էջ 63
  - [15] http://w.w.w.azgdaily.com/EnglishSupplement/FEA_02012006_0001.htm
  - [16] Տես նոյն տեղում

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵՒՅՅ

Կազմակերպութեամբ՝
**ԿԼԵՆՏԷՅԼԻ ԱՐՍԷՆ ԿԻՏՈՒՐ
ՄԱՍՆԱԺԻԴԻ**

Մասնակցութեամբ՝
ՍՏԵՓԱՆ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆԻ

Շաբաթ, 26 Յունուար 2013
երեկոյեան ժամը 8:00-ԷԳ սկսեալ
1060 N. Allen Ave. • Pasadena, CA 91104

Տոմսերու համար դիմել՝ (818) 913-9311
ԾԱՇ ԵՒ ՄՈՒՏՔԻ ՆՈՒԷՐ՝ \$25.00

ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 35ՐԴ ՏԱՐԵՂԱՐԶԸ ԵՒ ՎԱՐԻՉ ԲՐՇ. ՍՏԵՓԱՆ ՍՐԿ. ԿԵՕԶԻԽՄԵԱՆԻ ՅՈՒՆԻՄԱՐԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԻԾԵՐԸ

Լոս Անճելոսի իսախառուրեան Դպրաց Դաս երգչախումբի հիմնադրութեան 35րդ եւ նուիրեալ դպրապետ ու վարիչ Բրշ. Ստեփան սրկ. Կէօզիւմեանի Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ ծառայութեան 5րդ կրկնակ տարեդարձները տեղի պիտի ունենան Կիրակի, 27 Յունուար, 2013ին Ամերիկայի Արեւմտեան Թեմի Սրբոց Դեոնդեանց Մայր Տաճարին մէջ, առաւօտեան ժամը 10.30ին:

Պիտի պատարագէ ու քարոզէ բարեխնամ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան Ս. Արք. Տէրաթեմեան: Երգեցողութիւնները պիտի կատարուին իսախառուրեան դպրաց դաս երգչախումբի կողմէ ղեկավարութեամբ Բրշ. Ստեփան Սրկ. Կէօզիւմեանի, իսկ երգեհոնահարութեամբ՝ Գեղամ Աշճեանի:

Յաւարտ Ս. Պատարագի պիտի սարքուի սիրոյ սեղան եւ տեղի պիտի ունենայ գեղարուեստական յայտագիր եկեղեցւոյ Գալայճեան հանդիսարահին մէջ:

ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ Դ.Դ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ՀԱԿԻՐԸ ՊԱՏՄԱԿԱՆԸ

1977-1978 տարիներու ընթացքին մեծ թիւով պոլսահայեր հաստատուեցան Լոս Անճելոս, որոնք գիտէին թէ հայ դպրոցն ու եկեղեցին մեծ դեր կը խաղան ազգայնականման կանգնելու կապակցութեամբ եւ այս պատճառաւ Պոլսոյ եկեղեցիներու երգչախումբերէ գաղթած բաւականաչափ թիւով դպիրներ իրենց կիրակնօրեայ դպրութեան պարտականութիւնը կը կատարէին Լոս Անճելոսի գանազան եկեղեցիներուն մէջ:

Ուրեմն պէտք էր կազմակերպուիլ ու հիմնել երգչախումբ մը, որ պիտի ծառայէր Հայց. Առաքելական Եկեղեցւոյ պայծառութեան:

Ահաւասիկ այս պայմաններուն մէջ երգչախումբ մը հիմնելու գաղափարը չղացան երեք գաղափարակիր ընկերներ՝ Բրշ. Ստեփան Սրկ. Կէօզիւմեան, Սարգիս Սէթեան եւ Եղուարդ Նիգամեան: Իսկ Բրշ. Կարպիս Սրկ. Շահնազօղլու անջատաբար այս ուղղութեամբ կայ հաստատած էր Առաջնորդ Վաչէ Սրբազան Հօր հետ:

12 Յունուար, 1978ին, Հինգշաբթի օր, վերոյիշեալ անձնաւորութիւնները, խումբ մը ալ պոլսահայ դպիրներու հետ միատեղ, Առաջնորդ Սրբազանի բարեհաճ արտօնութեամբ ժողով մը գումարեցին Առաջնորդարանի «Ուզունեան» սրահին մէջ, նպատակ ունենալով պաշտօնապէս հիմնել երգչախումբ մը:

Արեւմտեան Թեմի Բարեխնամ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Վաչէ Ս. Արք. Յովսէփեան գոհունակութեամբ ընդունեց ներկաներուն փափաքը եւ Պոլսոյ երգչախումբերու մասին գնահատական խօսքերով արտայայտուելէ յետոյ, յաջողութեան մաղթանքներով արտօնեց արական երգչախումբի մը կազմութիւնը:

Ներկայացուած բազմաթիւ

անուններուն մէջէն որոշուեցաւ «Իսախառուրեան Դպրաց Դաս Երգչախումբ» անունը, ի յարգանս Արեւմտեան Թեմի առաջին Առաջնորդ, Թրքահայոց Պատրիարք եւ Պոլսոյ Սուրբ Խաչ Դպրեմանքի հիմնադիր ու վանահայր Երջանակայիշատակ՝ Տ. Գարեգին Ս. Արք. Խաչատուրեանի:

Ստեփան Սարկաւազ սիրաշօթար դարձաւ երգչախումբին վարիչը, իսկ պատմական այդ ժողովին ներկաները համարուեցան երգչախումբին հիմնադիր անդամները:

Խաչատուրեան Դպրաց Դաս երգչախումբը, երկու տարիներ Առաջնորդարանի Սուրբ Յովհաննու Կարապետ Մայր Տաճարի ծառայելէ յետոյ, 1980 թուականին, Առաջնորդ Վաչէ Սրբազան Հօր արտօնութեամբ կը փոխադրուի East Los Angeles-ի Ս. Սարգիս Հայց. Առաք. Եկեղեցին, ուր 14 տարիներ կը վայելէ հոգեւոր հովիւ Արժ. Տ. Վարդան Աւզ. Քհնյ. Տիւրկիւրեանի, իսկ իր վախճանումէն վերջ, 13 տարիներ Արժ. Տ. Նարեկ Աւզ. Քհնյ. Մատարեանի եւ օրուան Ծխական Խորհուրդներու հոգածութիւնը:

1998 Օգոստոս ամսուան մէջ Խաչատուրեան Դ.Դ. Երգչախումբի հիմնադրութեան 20 ամեակի առիթով կը կազմակերպուի ուխտագնացութիւն մը դէպի Հայաստան: Երգչախումբի անդամ, ներառեալ իրենց տիկինները, եւ համակիրներէ բաղկացած 149 հոգինոց ուխտաւորաց խումբը նախ կ'այցելէ պատմական վանքեր եւ տեսարժան վայրեր: 23 Օգոստոս 1998, Կիրակի օր, 32 արական կազմով երգչախումբը կ'երգէ Կոմիտասեան բազմաձայն Ս. Պատարագը Սուրբ Էջմիածնեայ Մայր Տաճարին մէջ, ղեկավարութեամբ Ստեփան Սրկ.

Շար.ը էջ 18

ՍՏԵՓԱՆ ՍՐԿ. ԿԵՕԶԻԽՄԵԱՆԻ ՀԱԿԻՐԸ ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐԸ

Ստեփան Սրկ. Կէօզիւմեան ծնած է 1950 թուականին Պոլսոյ հայաշատ թաղերէն՝ Գումգաբուի մէջ: Ան նախնական ուսումը կը ստանայ Ինճիտիպի հայ Բողոքականաց վարժարանին մէջ: 1960ին յայտնի երաժշտապետ՝ Յարութիւն Չիլիւկիւրեանի առաջնորդութեամբ մուտք կը գործէ Գումգաբու Սուրբ Յարութիւն եկեղեցւոյ Մանկանց Դպրաց Դաս, ուր իբրեւ ուսուցիչ կ'ունենայ երաժշտապետ եւ դպրապետ Սերովբէ Սիրունեանը: Ստեփան 5 տարուան ընթացքին հմուտ կը դառնայ Համբարձում Լիմոնճեանի հայկական նոթագրութեանց:

1962ին աւարտելով նախակրթարանը, կ'արձանագրուի Կեդրոնական Ազգային Վարժարան: Հակառակ դպրոցական շրջանի ծանր դասերուն, շաբաթը երկու օրեր, Դպրապետ Սիրունեան յատուկ դասերով Ստեփանին կը դասաւանդէ շարականի երգեցողութիւններ, ծիսակատարութիւն եւ հայկական նոթագրութիւն:

Սերովբէ Սիրունեանի անսպասելի մահէն յետոյ Ստեփան կը հետեւի Պաքըրգիւղի ծնունդ Ս. Աստուածախն եկեղեցւոյ երաժշտապետ եւ դպրապետ Յովսէփ Պըտրիկեանի փորձերուն:

1967ին, Գումգաբուի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ թաղային խորհուրդի առաջարկով Ստեփան կը ստանձնէ նոյն եկեղեցւոյ դպրապետի մնացուց պաշտօնը:

1968ին Ստեփան Կեդրոնական Ազգային Վարժարանէն իր վկայականը ստանալէ յետոյ, կը յաջողի համալսարանական մուտքի քննութեանց եւ կ'ընդունուի Տարրաբանական ճարտարագիտական ճիւղէն ներս:

Ստեփան եւրոպական նոթագրութեան, շարականի եւ բազմաձայն երգեցողութեանց գիտելիքները աւելի յաջող ձեւով կատարելագործելու մտօք յատուկ սօլֆէժի դասեր կը ստանայ վաստակաւոր երաժշտապետ փրոֆ. Ժիրայր Ասլանեանցէ: Իսկ 22 Օգոստոս 1968ին, ձեռամբ Գերշ. Շահան Սրբ. Սըվաճեանի, կ'ունենայ ուրար կրելու արտօնութիւնը:

1970 Փետրուար ամսուան ընթացքին, Ստեփան մարզելով 6 տարեկանէն մինչեւ 15 տարեկան 50 պատանիներէ բաղկացած մանկանց երգչախումբը, կ'իրականացնէ յաջող երկու համերգներ, որուն յայտագիրը ամբողջովին կը բաղկանար հանրածանօթ երգահան՝ Տիկ. Սիրովարդ Գարեանուկեանի յօրինած երգերէն:

Ստեփան փոխ վարիչ կը նշանակուի յայտնի երաժշտապետ Բրշ. Խաչիկ Սրկ. Ելլմագեանի կողմէ ենիգիւղ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ հիմնուած Խաչատուրեան երկսեռ երգչախումբին, իսկ Ելլմագեանի արտասահման գաղթութեան յետոյ, կը ստանձնէ ղեկավարութեան պաշտօնը: 1972ին, Վարիչ Նուպար Ագնաւորեանի մահէն յետոյ կը ստանձնէ Գումգաբուի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ վառվառեան երգչախումբի, իսկ 1972 Սեպտեմբեր ամսուան մէջ ալ, Գէորդ Պօյաճեանի հրաժարումէն վերջ, կը ստանձնէ նաեւ Պաքըրգիւղի Ծնունդ Սուրբ Աստուածածին եկեղեցւոյ Քառասուն Մանկանց երկսեռ երգչախումբի ղեկավարի պաշտօնները:

Ստեփան, Աւետիք Իսահակեանի ծննդեան 100 ամեակին առթիւ եւ կարգ մը բարեգործական միու-

թիւններու առաջարկին ընդառաջելով, կը սարքէ յաջող համերգներ, իլլելով Պոլսոյ հայ համայնքի արդար գնահատանքը:

1977ին ան կ'ամուսնանայ Նատիա Հօրօզեանին հետ, Պէյօղլուի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ, կնքահայրութեամբ Տէր եւ Տիկ. Ժիրայր եւ Ովսաննա Տաղտէվիրէնէլ ամուլի:

1977 Ապրիլին Պատրիարքարանի Կրօնական Ժողովը քննութեան կ'ենթարկէ Ստեփան Կէօզիւմեանը եւ յարմար կը նկատէ իրեն շնորհել սարկաւազութեան աստիճանը ձեռամբ՝ Գերշ. Տ. Շահան Ս. Արք. Սվաճեանի:

27 Մայիս 1977ին, Ստեփան եւ Նատիա Կէօզիւմեաններ, Հիւսիսային Ամերիկայի Բարեխնամ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Վաչէ Ս. Արք. Յովսէփեանի հրաւերով, կը գաղթեն Ամերիկա եւ կը հաստատուին Լոս Անճելոս: Իսկ 1978ին Ստեփան Սրկ. իր երկու գաղափարակիր ընկերներով, 28 պոլսահայ դպիրներու մասնակցութեամբ եւ Վաչէ Սրբազան Հօր արտօնութեամբ կը կազմեն Խաչատուրեան Դպրաց Դաս Երգչախումբը:

Կարճ ժամանակամիջոցին Խաչատուրեան Դ. Դ. Երգչախումբը, առաջնորդութեամբ անձնուէր Վարիչ՝ Ստեփան Սարկաւազի մեծ համբաւ կը ստանայ Լոս Անճելոսի հայ համայնքէն ներս:

4 Մայիս 1981ին, Կէօզիւմեան ընտանիքը կը բախտաւորուի անդրանիկ մանչ գաւակով մը՝ Տարօն, իսկ 22 Յունիս 1983ին ալ երկրորդ մանչ գաւակով մը՝ Կարէն, որոնք հայկական դաստիարակութիւն ստանալու համար նախ կը յաճախեն Ֆերահեան Ազգային Վարժարանի նախակրթարան բաժինը, իսկ երկրորդական ուսումը ստանալու համար կը շարունակեն Հ.Բ.Ը.Մ. Մանուկեան Տէմիրճեան վարժարան:

Անմոռանալի է 26 Հոկտեմբեր 1986 թուականը, երբ Պոլսոյ Ազգային Կեդրոնական Վարժարանի 100 ամեակի առթիւ, ղեկավարութեամբ՝ Բշր. Ստեփան Սրկ. Կէօզիւմեանի եւ երգեհոնահարութեամբ Բրշ. Ռուբէն Սրկ. Սողոմոնեանի, Լոս Անճելոսի Պոլսահայ Միութեան 40 հոգինոց երկսեռ երգչախումբի կողմէ մեկնաբանուած նշանաւոր «Ախթամար» երկարաշունչ երգը ուր ունկնդիրները կրցան ընկալել սիրուած եւ հանրածանօթ երգահան Տիկ. Սիրովարդ Գարեանուկեանի կողմէ յօրինուած

Շար.ը էջ 18

Massis Weekly

Volume 33, No. 2

Saturday, JANUARY 26, 2013

Armenian Presidential Election Campaign Kicks Off

YEREVAN -- The race to become Armenia's next president has officially started.

Six candidates, including incumbent Serzh Sarkisian, will take part in the presidential election on February 18. Two minor candidates Aram Harutiunian and Arman Melikian have already suspended their campaigns.

According to the country's electoral laws, the candidates have a right to 60 minutes of free air time on public television and 120 minutes of free time on public radio.

However, purchases of air time for advertisements on public television are limited to 120 minutes and they can buy no more than 180 minutes on public radio during the campaign.

President Sarkisian reaffirmed his government's pledges to ensure the proper conduct of Armenia's upcoming presidential election as he contin-

ued to campaign in southeastern Syunik province on Wednesday.

Speaking at a campaign rally in the provincial capital Kapan, Sarkisian also insisted that the Armenian authorities are not responsible for what many see as a lack of strong opposition candidates in the race.

"Some people, and not only inside our country, are trying to blame us for the absence of strong rivals. As if the government's job is to create strong rivals for itself and then heroically overcome that obstacle," he said.

"Our task is to create a competitive environment. Our task is to enable everyone willing to run and fight [for the presidency] to fully make use of that opportunity ... We have no right to blame anyone for running or not running," he added.

Continued on page 4

Ragip Zarakolu: Turkey Continues to Violate the Rights of Armenian People

YEREVAN -- "Armenia did its utmost to normalize the relations with Turkey, it was impossible to make more concessions," Turkish publisher Ragip Zarakolu said at a discussion on "The Turkish view on the Karabakh conflict" initiated by the "Civilitas" foundation. "Turkey, in turn, did its best to frustrate the process," he added.

Zarakolu founded his own Begle publishing house in Istanbul in 1976, where he published a number of books on the harassment against national minorities in Turkey, as well as the Armenian Genocide.

The Belge Publishing House established by Zarakolu and his wife Aysenur, has always been a focus for Turkish censorship. Charges brought against the couple resulted in imprisonment for both Aysenur and Ragip Zarakolu, the wholesale confiscation and destruction of books and the imposition of heavy fines.

In 1995 the Belge Publishing House offices were firebombed by a

far right group, forcing it to be housed in a cellar. Since his wife's death in 2002, Zarakolu continued to face further prosecutions.

"The Pan-Turkic positions are still strong in my country, and they affect the Armenian-Turkish relations," Zarakolu said.

"Instead of redeeming the sins of the past, Turkey is trying to interfere with the Karabakh issue and impose its position. What's interesting is that by

Continued on page 4

Hrant Dink Commemorated in Istanbul

ISTANBUL -- Turkish-Armenian journalist Hrant Dink was commemorated on Saturday on the 6th anniversary of his murder.

A large crowd attended a ceremony held outside the offices of his Agos weekly in Istanbul, carrying banners that read "We are all Hrant, we are all Armenians" and laying carnations and lighting candles at the very spot Dink was shot dead on January 19, 2007.

"We are here today with our grief and honor. We are here today for justice and righteousness," his wife, Rakel Dink told the crowd.

American linguist and philosopher Noam Chomsky also attended the commemoration.

Chomsky was in Turkey to participate in "the 2013 Hrant Dink Human Rights and Freedom of Expression" conference hosted by Istanbul's Bogazici University.

A juvenile court in Istanbul sentenced in July 2011 the gunman in Dink's murder, Ogun Samast, to nearly 23 years in prison.

A separate Istanbul court sen-

tenced Yasin Hayal, another suspect in the slaying, to life in prison for instigating the murder but it stopped short of convicting him on the charges of acting under orders from a wider criminal network which had been suspected of involving high level state officials, police and military officers.

The court acquitted Erhan Tuncel, a second suspected instigator, of charges of being involved in the suspected criminal network.

The European Court of Human Rights ruled in September 2010 that Turkey had failed to protect Dink's right to life.

Last week a chief prosecutor asked for the annulment of the Dink verdict arguing that the murder involved "an organized attempt."

"The murder was not just an ordinary killing of a person. The act had the intention to destroy the unity of the Turkish state and create chaos in the society. Dink's murder was an organized assassination," the chief prosecutor from the Turkish Court of Appeals, said in a petition for re-trial of the suspects.

Armenian Air Defenses Will Ensure Safety of Stepanakert Airport

"The Armenian air defense system will ensure the security of the civilian aircrafts flying from Stepanakert," Armenian Defense Minister Seyran Ohnayan told a press conference on Saturday, adding that "the threats of Azerbaijan contradict the international civil aviation norms."

As for the possibility of resumption of military actions, the Minister said the threat is still there, but the analysis of the situation shows that the possibility of war is not probable at this point.

By shooting down civilian planes heading from the Stepanakert airport, Azerbaijan will provoke a new war over Karabakh, stated David Babayan, a spokesperson for the Nagorno-Karabakh president.

According to him, the legalization of such a measure by the country's government is yet another proof that Armenia faces an abnormal neighbor suffering from morbid fantasies.

Babayan noted that the Nagorno-Karabakh Republic (NKR) is not going to step back from the decision to operate the airport.

"We are not going to step back from our decision of course, regardless of Aliyev's behavior. We are capable of ensuring the security of our air space and the entire Karabakh in general," he said.

Babayan noted that a decision to shoot down civilian aircrafts is peculiar only to a country preaching fascism.

"To me, the decision adopted by their government is the most blatant manifestation of fascism and Armenophobia. A state has to be abnormal to adopt such a decision on its government level. That's nothing but terrorism," he said.

Babayan added that it is important for both Armenia and Nagorno-Karabakh to raise the question in all international tribunals.

U.S.-Armenia Cooperative Effort to Establish an Armenian Nuclear Forensics Lab

YEREVAN -- On January 18, US Ambassador John A. Heffern joined officials from the Armenian Ministry of Energy and National Security Service to open the Armenian Nuclear Forensics Laboratory at the Armenian Nuclear Power Plant (ANPP). The U.S. Department of State's Preventing Nuclear Smuggling Program (PNSP) partnered with the ANPP

to establish a Laboratory for Technical and Forensic Analysis of Nuclear and Radioactive Materials as part of a joint effort to strengthen Armenian capabilities to respond to the transnational threat of nuclear smuggling.

The laboratory will allow Armenia to collect nuclear and radiologically contaminated evidence at crime scenes and perform technical analysis necessary to support the prosecution of smugglers. New opportunities will arise for Armenia to cooperate with governments investigating illicit uses of nuclear material. Additionally, the facility will advance aspects of the 2010 Nuclear Security Summit work plan discussed at the 2012 summit in the Republic of Korea.

Possible nuclear smuggling through Armenian territory has for

years been a source of U.S. concerns that apparently stem, in large measure, from the country's proximity to Iran. The U.S. government has supplied Armenian border guard and customs services with U.S.-made radio-communication systems, border sensors, metal detectors, cargo truck scales, and X-ray devices over the past decade.

PNSP is a U.S. Department of State Bureau of International Security and Nonproliferation, Office of Weapons of Mass Destruction Terrorism (ISN/WMDT) program. PNSP is working globally to counter nuclear smuggling. Improving nuclear forensics best practices and cooperation enables countries to counter nuclear smuggling by furthering their ability to determine material origin and prosecuting smugglers.

Turkish Embassy Staff Attack Dink Protestors in London

LONDON -- On January 18, the eve of the anniversary of the 2007 murder of journalist Hrant Dink in Istanbul, Mr. Eilian Williams, leader of the Cardiff organization "Solidarity with the Victims of All Genocides", and one of his colleagues were physically attacked by the members of the Turkish Embassy in London when they wanted to deliver a letter of protest to the Ambassador Ahmet Ünal Çeviköz.

The embassy staff refused to accept the letter and one of its members attacked Eilian Williams. Mr. Williams' clothes were torn and a police officer had to intervene to prevent things from escalating. Mr. Williams

was then expelled from the embassy.

In his letter, Williams Eilian called on Turkey's ambassador to answer the question: Who kills the Armenians in Istanbul?; referring to an article by Jenny White published on January 11 at Boston University.

Gor Sujyan Will Represent Armenia at Eurovision 2013

YEREVAN -- The Armenian representative at Eurovision 2013 has been chosen: It's Gor Sujyan! The 25-year-old musician, who is the lead singer of the band Dorians, has already participated in the Eurovision Song Contest in 2010 as a backing vocalist of Eva Rivas.

The Eurovision Production Team of the Public Television of Armenia has internally selected Gor Sujyan, who is the lead singer of the rock band Dorians.

Gor Sujyan is the one of the most popular rock singer in Armenia, and he is famous for his unique voice. In 2010 he was crowned "The best male singer" in the annual Armenian National Music Awards.

Earlier, Eurovision.tv reported

that the song to represent Armenia in Malmö would be chosen in a national final on the 2nd of March. Gor Sujyan will sing all the songs, and in the end, the winning entry will be chosen by a combined vote of the TV public and an expert jury.

Friends of UCLA Armenian Studies to Honor Prof. Richard Hovannisian

Event Will Benefit Expansion of Armenian Language and Culture Studies

LOS ANGELES -- The Friends of the UCLA Armenian Language and Culture Studies will honor Professor Emeritus Richard Hovannisian at its 11th annual banquet, which will be held on the evening of Saturday, March 16, at the Armenian Society of Los Angeles Hall, in Glendale, California.

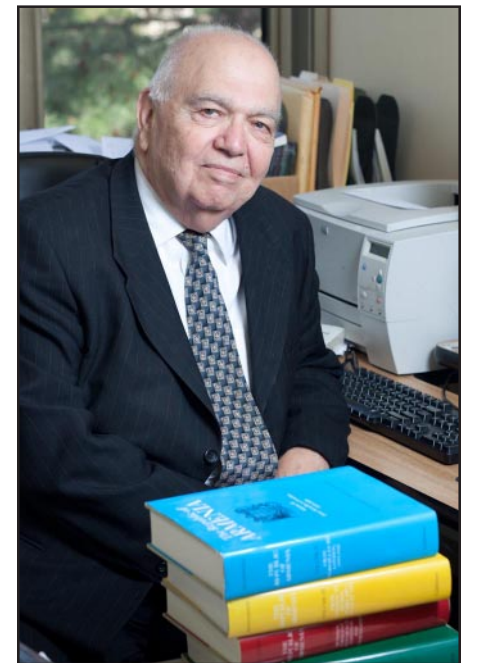
One of the world's foremost Armenian scholars, Hovannisian will be presented with the Narekatsi Medal of Achievement during the banquet, in recognition of his outstanding contributions to Armenian historiography, Armenian studies as a whole, and the defense of human and civic rights.

"It is a distinct privilege to confer the Narekatsi Medal on Dr. Hovannisian," said Hasmig Baran, president of the Friends of the UCLA Armenian Language and Culture Studies. "His pioneering research, extraordinary erudition, and passionate activism have inspired generations of students to embrace Armenian studies as a rich, vibrant discipline."

Hovannisian has taught at UCLA for 50 years, starting in 1962. He was the first holder of the university's Armenian Educational Foundation Endowed Chair in Modern Armenian History, which he served from 1987 until his retirement in 2011. The chair has since been renamed the Richard Hovannisian Chair in Modern Armenian History.

Hovannisian is the author of several landmark volumes on modern Armenian history, as well as the organizer of the UCLA conference series "Historic Armenian Cities and Provinces," launched in 1999. Hovannisian is also a Guggenheim Fellow and the recipient of many awards, including the Movses Khorenatsi Medal.

The March 16 banquet will kick off with a cocktail reception and book exhibit, followed by dinner and culminating in the award-conferment program. Steered by Master of Ceremonies Alice Petrossian, the program will feature a short film on Hovannisian's life and works; a live interview with the honoree, conducted by Ara Khachatourian, English-section editor of *Asbarez*; as well as remarks by

Hasmig Baran; S. Peter Cowe, Narekatsi Professor of Armenian Studies at UCLA; Professor David Myers, chairperson of the UCLA History Department; Speros Vryonis, UCLA professor emeritus of history; and the honoree's son, Armen Hovannisian, in addition to remarks delivered by Richard Hovannisian himself. The program will include a performance by violinist Mari Haig.

Proceeds from the event will benefit the Narekatsi Chair in Armenian Studies and its Visiting Professorship Program, through which outstanding visiting professors are hired yearly to both augment and complement Armenian-studies courses offered by resident experts.

"In the past three decades, UCLA has become one of the globe's primary centers for Armenian studies," said Professor S. Peter Cowe, who has led the Narekatsi Chair since 2000. "This singular achievement is due equally to the intellectual curiosity of students, the ability of professors such as Dr. Hovannisian to inspire and help prepare fresh cadres of young scholars, and the support of the Armenian community, as exemplified by the Friends of the UCLA Armenian Language and Culture Studies."

Contact information: (323) 668-2609 or (818) 249-3330.

Italian City Recognizes Armenian Genocide

BARI, ITALY -- An official opening and blessing ceremony of Armenian khachkar was held in Italy's Bari on January 11. The khachkar was built 11 years ago by architect Ashot Grigoryan.

The opening of the khachkar was delayed several times for a number of reasons, but this year, thanks to the City Hall of Bari, and the efforts of the local Armenian Ruben Timuryan the khachkar was placed in one of the most important squares of Bari, near the main harbor.

Interestingly, the khachkar is put on the same shore where many thousands of Armenians entered Italy during the years of the Armenian Genocide.

It was a surprise for everyone, when Bari's mayor presented to the representative or Armenian embassy documents recognizing Armenian Genocide, with which Bari became the 70th city of Italy to recognize Armenian Genocide.

Ancient Armenia – It’s More Interesting Than You May Think...

By April Knecht

Now, before you roll your eyes and flash back to that horribly boring freshman history class you were forced to take, work with me! I’m the one who has to live with a few cold hard truths on a daily basis: when it comes to history, there is always more to learn... and almost everything is more interesting than it may initially seem.

Take, for example, that the Armenia of today bears little resemblance to the Armenia of antiquity. And before a few intricately designed, and delicately struck Armenian Crusader State coins arrived freshly recovered from a small patch of land being cleared for farming, I really hadn’t thought much about the Armenia of antiquity.

Of course, at this point you may be asking yourself, “Who does?”

Well, as it turns out, the ancient state of Armenia had a profound effect on two empires you may be more familiar with: the Greeks and the Romans, and, consequently, the world in which we live right now. Unlike the Armenia of today, which is land-locked between Georgia to the north, Azerbaijan to the east, Turkey to the west and Iran to the south, by the first Century BC, the ancient Armenian Kingdom of Cilicia controlled vast tracks of the Levant region – including most of modern Lebanon, Syria, Jordan, Israel, Cyprus, southern Turkey, northwestern Iraq and the Sinai Peninsula.

In 83 BC, the Greek aristocracy took note of this expansion, and of the Armenian king Tigranes the Great. These Greeks were hanging on to Seleukid Syria by the skin of their teeth. The Romans were annexing countries and empires like we acquire properties in the first few rounds of Monopoly, and the Greeks knew that they were on the path to becoming the next “Boardwalk” or “Park Place.” So, they decided join Tigranes, who conquered Phoenicia and Cilicia, and ended the Seleukid Empire. Confused? Just think: now Tigranes and his new Greek buddies own 250 miles or so of prime coastal real estate right along the Mediterranean from what is now southern Turkey to Alexandretta.

And it probably won’t surprise you to hear that the newly-formed Cilician Armenia spent the next 1,000 years or so fighting all comers. Which brings us back to those pesky Romans. Despite the fact that Cilician Armenia was able to conquer lands from northeastern Turkey to Mesopotamia; from the Caspian Sea to the Mediterranean, they were no match for the Roman military machine. In 27 BC, the Roman Empire conquered Cilicia and transformed it into yet another eastern province. And when the Roman Empire split in two in 395 AD, Cilicia was incorporated into the newly formed Eastern Roman, or Byzantine, Empire.

Next came seven centuries of wars. From the Byzantines, to the Turks, to the Muslim Turks to the State of Antioch to the south, Cilician Armenia was under attack on every border. But one thing remained the same. Whether they were conquered, or conquerors, the Armenians were

A small cache of bronze Crusader coins minted in Cilician Armenia between 1198 and 1270 AD.

leaders – military leaders and provincial rulers who maintained both political and military power in a part of the world that is, to this day, an often violent hotbed of political and religious strife.

Which brings us to 1080 AD, and the story of those Armenian Crusaders’ coins that are now sitting on my desk. By 1080 AD, a band of Armenian troops, fortified by Armenian lords and nobles, staged a coup against the Byzantine Empire and founded the independent Kingdom of Cilician Armenia. Once again, the Armenians were in complete control of some of the most valuable real estate in the known world.

Real estate that was about to play a key role in world events.

On November 27, 1095, Pope Urban II decided to help out Byzantine Emperor Alexios I Komnenos, who was requesting an army of western volunteers to help drive invading Turks from Byzantine held territory. But the Pope and Roman Catholic Europe was ready to go one step further – the recapturing of Jerusalem and the Holy Land – and the liberation of eastern Christians from Islamic rule.

And that one step further would,

by necessity, take the Crusaders right through Cilician Armenia. Now, the Armenian leadership was Christian. In fact, their king at the time was named Constantine, in honor of the Roman Emperor who made Christianity the state religion. So when the Frankish crusader leader Godfrey de Bouillon came knocking, every leadership instinct bred and born in Constantine told him that this was the moment – a once-in-a-lifetime opportunity – to eliminate the last thorns in his side and solidify his new kingdom.

Those thorns? The Turks... and those same Byzantines who had appealed to the Pope for help.

Political and military expediency being what it is, Godfrey and Constantine became instant fast friends and allies... despite the Byzantine’s request for help from the Pope. The Crusaders were happy to help their new friends give the Byzantines and Turks the boot, and to establish the friendly Crusader states of Antioch, Edessa and Tripoli as supportive, non-threatening-to-Cilician-Armenia neighbors. In exchange, the Armenians became the Crusaders staunchest supporters. In fact, Pope Gregory XIII,

looking back in time from the early 1500’s said of Cilician Armenia:

“Among the good deeds which the Armenian people have done towards the church and the Christian world, it should especially be stressed that, in those times when the Christian princes and the warriors went to re-take the Holy Land, no people or nation, with the same enthusiasm, joy and faith came to their aid as the Armenians did, who supplied the Crusaders with horses, provision and guidance. The Armenians assisted these warriors with their utter courage and loyalty during the Holy wars.”

The coins of this Crusader state are stunning. Now conserved, they are a rich toned copper with the Crusader’s Cross declaring to the world their new alliance. Medieval script adorns the edges, evoking the names of the Armenian kings of antiquity.

But beyond these quarter-sized coins, Cilician Armenia speaks to our modern world in many ways. The influence of western Crusader nobles was so potent that Armenia became a center of European culture and influence in the Middle East. Titles, jousts and tournaments became popular, and French Christian names became common. This western influence created trade and cultural exchanges that survives today.

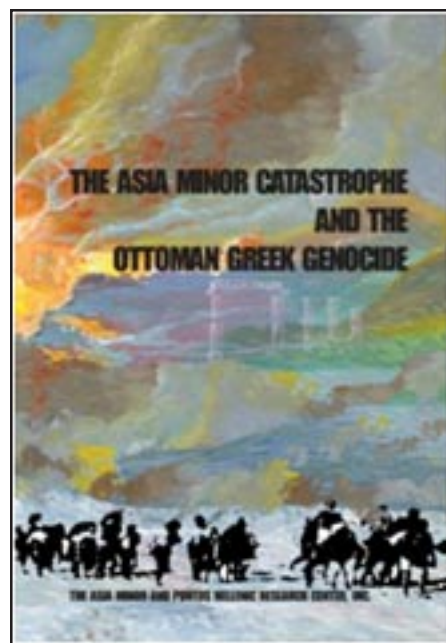
But what Armenia gave the West is even more interesting to me, and it may be to you, too: your classic fairytale type castles. Yep, Crusaders returning to Europe brought with them centuries of Eastern architectural traditions learned at the feet of Armenian masons and builders. Featuring curved walls and round towers perched on dizzying heights, if you love a wonderfully romantic round-towered French or German castle, you have Cilician Armenia to thank for it. And those turreted, fortified castles changed European warfare and impacted the creation and leadership of modern European states. Hmm... pretty interesting...

“The Asia Minor Catastrophe and the Ottoman Greek Genocide”

A New Book Edited by George Shirinian of the Zoryan Institute

“The Asia Minor Catastrophe and the Ottoman Greek Genocide: Essays on Asia Minor, Pontos, and Eastern Thrace, 1913–1923” edited by George N. Shirinian, Executive Director of the Zoryan Institute, is a compilation of innovative papers given by distinguished scholars at two academic conferences organized by the Asia Minor and Pontos Hellenic Research Center in Chicago.

“...our knowledge of the catastrophic events affecting millions of people caught up in the huge political and social transformation connected with the dissolution of the Ottoman Empire and the rise of the Turkish Republic has not received the scholarly attention it deserves. Even the best studied of these tragic events, ‘The Armenian Genocide,’ has been deprived of a certain panoramic contextualization of a tragedy which touched profoundly the lives of several other religious and ethnic groups, such as the Greeks and Assyrians,” observed Theofanis G. Stavrou, Professor of History at the University of Minnesota.

This book and its careful treatment of the Greek experience within the broader genocide of the Christian minorities in the Ottoman Empire aims to fill a gap in the scholarly literature on the Greek Genocide and is one of the first to treat the genocidal experiences of the Armenians, Assyrians, and Greeks in a comparative manner and

as an integrated history. As Prof. Roger W. Smith, Chair of Zoryan’s Academic Board, has written, “Only the comparative approach can yield carefully delimited generalizations about the nature and mechanics of genocide as a general problem of humanity.”

The studies presented in this groundbreaking book are thoroughly documented and include revealing and previously unpublished American diplomatic reports on the destruction of Smyrna. In addition to the historical chapters, essays explore such subjects as the multigenerational effects of the Greek Genocide and the difficulties of Asia Minor refugee identity in Greece, Turkey’s present day obligations under the Treaty of Lausanne, and the challenges of obtaining recognition for the Ottoman genocides. A list of the contents is given below.

Professor Vahakn N. Dadrian, Zoryan’s Director of Genocide Research, writes, “This book makes a valuable contribution to our understanding of the Greek experience of

Continued on page 4

Glendale Central Library Will Screen Hayk Hambartsum's Two Most Recent Short Films

GLENDALÉ -- on Friday February 22, 2013, writer/director Hayk Hambartsum will screen two of his short films *Metzarents* and *Pheasant* (Mirhav), followed by a discussion. The program will begin at 7pm at the Glendale Central Library Auditorium, 222 East Harvard Street in Glendale. Both films are in Armenian language with English subtitles. Admission is free.

Pheasant (Mirhav) is based on a short story by Aksel Bakunts. Amidst the autumn of his life, Dilan remembers the love of his life, Sona, and how she got away from him long ago. The film was shot in Goris, Armenia, the birthplace of Aksel Bakunts. The running time is 17 minutes.

Metzarents is the story of Vahag, a struggling actor living in the heart of Hollywood. Vahag is offered the role of a deceased Armenian poet Misak Metzarents in a play. His new role as Metzarents brings him into conflict with Hanna, his Korean girlfriend. The film was shot in and around Los Angeles and was premiered at the Arpa Film Festival. The running time is 33 minutes.

Hayk Hambartsum received his BFA from the California Institute of the Arts in 2008. Since graduating he has been travelling to and from Armenia doing research, screenwriting and

directing films. Hambartsum's motivation in making Armenian films is to create a new wave in cinema that is distinctly Armenian originating with the history and culture of the Armenian people. Currently Hayk is working towards completing two projects in Armenia, a documentary set in Artsakh and a film set in Shirak.

The program is sponsored by the Library, Arts & Culture Department, the Friends of the Glendale Public Library. The DVD will be for sale, with sales benefitting the Friends of the Glendale Public Library.

"The Asia Minor Catastrophe and the Ottoman Greek Genocide"

Continued from page 3

genocide during the early part of the twentieth century and its aftermath. It shows how interrelated were the experiences of the Armenians, Assyrians, and Greeks during the end of the Ottoman Empire and the establishment of the Turkish Republic."

The contributors to the book are:

- George N. Shirinian: Introduction
- Tessa Hofmann : The Genocide against the Christians in the Late Ottoman Period, 1912–1922

- Taner Akçam: The Greek Deportations and Massacres of 1913–1914: A Trial Run for the Armenian Genocide

- Matthias Bjørnlund: The Persecution of Greeks and Armenians in Smyrna, 1914–1916: A Special Case in the Course of the Late Ottoman Genocides

- Harry J. Psomiades: Greece in Asia Minor: The Greek Naval Bombardment of Samsun [Amisos], June 7, 1922

- Constantine G. Hatzidimitriou: The Destruction of Smyrna in 1922: American Sources and Turkish Responsibility

- Alexander Kitroeff: Asia Minor Refugees in Greece: A History of Iden-

tity and Memory, 1920s–1980s

- Van Coufoudakis: From Lausanne (1923) to Cyprus (2009): Turkey's Violations of International Law and the Destruction of Historic Hellenic Communities

- Robert J. Pranger: U.S. Policy Obstacles in Recognizing the Genocides of Christian Minorities in the Late Ottoman Empire: Challenges and Opportunities

George N. Shirinian, editor of the book, commented, "The contributors to this volume and the Asia Minor and Pontos Hellenic Research Center hope that this wide-ranging collection of studies helps bring a measure of understanding and openness to the discussion of the Greek Genocide. This is a story of great human tragedy and suffering, of great power politics and miscalculation. By promoting awareness of this history, we hope to prevent the recurrence of another, 'Great Catastrophe.'"

To order a copy for yourself, as a gift, or to help sponsor a book to be placed in university libraries, please contact the Zoryan office, 416-250-9807, zoryan@zoryaninstitute.org. The book's price is \$40. zoryan@zoryaninstitute.org or telephone 416-250-9807.

Armenian Presidential Election Campaign Kicks Off

Continued from page 1

Former Foreign Minister Raffi Hovannisian kicked off his campaign with a rally in central Yerevan attended by over a hundred people, most of them members or supporters of his opposition Zharangutyun (Heritage)

party. "We are committed to returning power to the people of Armenia," he told the crowd wearing orange scarves.

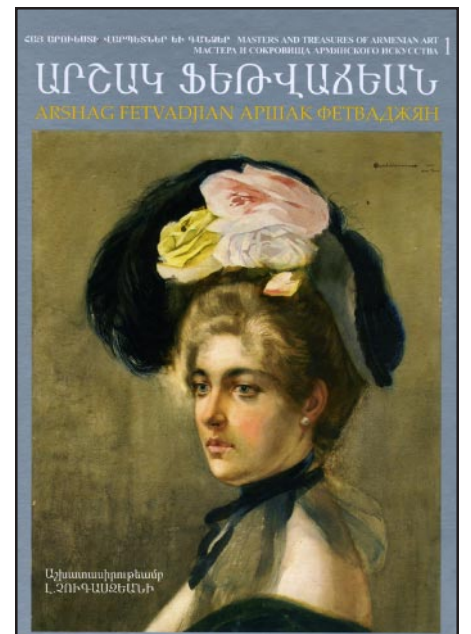
In his speech, Hovannisian pledged to create 180,000 new jobs, cut taxes, increase key government expenditures and raise pensions by 50 percent in case of his victory in the

National Association for Armenian Studies and Research Prof. Levon Chookaszian to Lecture on Master Armenian Artist Arshag Fetvajian

BELMONT, MA -- Prof. Levon Chookaszian will give an illustrated lecture entitled "The Life and Art of Arshag Fetvajian: Master Armenian Artist," on Thursday, February 7, 2013, at 8:00 p.m. at the National Association for Armenian Studies and Research (NAASR), 395 Concord Avenue, Belmont, MA. The lecture is co-sponsored by the Armenian Library and Museum of America (ALMA) and NAASR. An exhibition of Arshag Fetvajian's work is currently on display at ALMA's 3rd floor gallery, 65 Main Street, Watertown, MA.

Arshag Fetvajian (1866-1947) was one of the most international of Armenian artists. Though his sophisticated views of late-19th-century European and Armenian scenery and manners have made him the subject of some important exhibitions and studies, there remains a need to take a closer look at Fetvajian, born in Trebizond, trained in Ottoman Turkey and Italy, who lived in Austria, Russia, Armenia, Georgia, England, and the United States and traveled widely. Unfortunately, his works are scattered across the world and many are seldom seen and little known.

Prof. Levon Chookaszian's recent work on Fetvajian is the most comprehensive to date in presenting a large number of his artworks, accompanied by a detailed narrative of his life and works in Armenian, Russian, and English. Chookaszian is the UNESCO Professor of Armenian Art History at

Yerevan State University and one of the leading authorities in the world on Armenian art. He has taught at Yerevan State University since 1978 and is one of the founders of the department of art history. He is the author of many scholarly books and articles on a wide variety of subjects.

This lecture is being given in memory of Arshag Merguerian (1926-2005), architect and an active member and friend of NAASR for nearly fifty years.

More information about Chookaszian's lecture may be had by calling 617-489-1610, faxing 617-484-1759, e-mailing hq@naasr.org, or writing to NAASR, 395 Concord Ave., Belmont, MA 02478.

Turkey Continues to Violate the Rights of Armenian People

Continued from page 1

supporting Azerbaijan, Turkey is attempting to become a party in an issue it has nothing to do with and raise the Karabakh issue in international structures with a view of pressuring the right of the people of Artsakh to self-determination. At the same time Turkey wants to deprive Armenia of the right to interfere with the Karabakh settlement process. This is a vivid example of Turkey's double-faced policy," Zarakolu declared in Yerevan.

According to the publisher, by adopting a correct position Turkey would contribute to the settlement of the Karabakh issue. However, Turkey's practice of setting preconditions speaks of the fact that the pan-Turkic sentiments are still there. Besides, let's not forget that there is a strong Azerbaijani lobby in Turkey," the publisher said.

"Turkey frustrated the Armenian-Turkish protocols as it did in 1990s. This attitude of Turkey is becoming dangerous to the Caucasian region.

Turkey is conducting an adventurist policy on the Syrian issue, as well. It should change its policy and act for the sake of peace in the region. The civilized society is the only hope of change in the country. The ice on the Genocide issue has started to melt inside the Turkish society. We must work to have the Turkish public separate the Genocide issue from the Nagorno Karabakh conflict," he added.

Ragip Zarakolu said he feels shame for Turkey's behavior. "Turkey signifies the issue of its own security, but creates serious threats for Armenia's security by keeping the shared border closed. In this situation I admire the courageous and self-confident stance of Armenia. Your country has become a unique island in the region, which heroically survives," Zarakolu said.

"There is a thick folder with the sins Turkey has committed against the Armenian people. Instead of redeeming the sins of the past, Turkey continues to violate the rights of the Armenian people, the Turkish publisher said.

February 18 election. He also reaffirmed the main tenets of his and his party's foreign policy agenda. In particular, he again pledged to recognize Nagorno-Karabakh as an independent state.

Meanwhile, former Prime Minister Hrant Bagratian held his first gathering in Verin Artashat, a village, about 30 kilometers south Yerevan. He

sounded supremely confident of his election chances at a meeting with local residents. He promised to ensure, if elected, much greater government assistance to agriculture.

"I will intensify [my campaign] like a snowball throughout the country," Bagratian said. "I will do everything to get this country back on its feet."

**«ԱԶԳՔ ՉՈՐԵՔՏԱՍԱՆՔ»
«ՏԱՍՆԵԻՉՈՐՍ ՍԵՐՈՒՆԴՆԵՐ»
ԲԵԹՂԵՅԷՄԻ Ս. ԾՆՆՂԵԱՆ ԱՅՐԻՆ ԱՐԾԱԹԵԱՅ
ԱՍՏԴԸ ԻՐ 14 ՃԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐՈՎ**

**ԴՈԿՏ. ԶԱԻԷՆ Ա. ՔՀՆՅ. ԱՐ-
ՋՈՒՄԱՆԵԱՆ**
Յատուկ ՄԱՍԻՍ շաբաթա-
թերթին:

Նոր Տարուան եւ Ս. Ծննդեան առիթներով սրտագին շնորհաւորութիւններ եւ լաւագոյն մաղթանքներ յարգելի իմ բարապետին Տօքթ. Արշակ Գազանճեանին եւ վարչական կազմին: Մասիս երջանիկ եւ գիտակից կը պահէ համայնքս իր եկեղեցանուէր եւ ազգասէր անշեղ եւ ջինջ քաղաքականութեամբ: Շնորհաւորութիւն եւ շնորհակալութիւն բոլորիդ:

Մատթէոս Աւետարանիչ Յիսուսի Ծննդեան ազգաբանութեամբ կը բանայ իր Աւետարանը՝ հաստատելով Մեր Տիրոջ նախածնողներուն ուղիղ եւ անընդհատ նախագիծը՝ Աբրահամ Նահապետէն Դաւիթ Թագաւոր, Դաւիթէն մինչեւ Բաբելոնեան գերութիւն, եւ գերութենէն մինչեւ Յիսուսի Ծնունդը՝ Բեթղէհէմի մտուրին մէջ: Իւրաքանչիւր ժամանակահատուածի համար Աւետարանիչը 14 համահաւասար սերունդներ կ'արձանագործէ, 14 անգամ 3 սերունդներ հաշուելով, հաստատելու համար երկու իրողութիւններ: Նախ, Յիսուսի Ծնունդը ազգաբանութեամբ Դաւիթ Թագաւորի եւ մարգարէի շառուիղէն ըլլալը ցոյց տալու, եւ ապա պատմական հիմքը ստուգելով, երբ սերունդներու շարքը իրարմէ յատուկ անուններով ժամանակներու վերածելով, ի վերջոյ Յիսուսի Ծննդեան ազգաբանութեան յանգելու համար:

Ինչ համար ուսանելի անակնկալ մը եղաւ երբ մեր յարգելի ազգայիններէն, շատերուս մօտիկ բարեկամ ամերիկածին Հէրըլտ Մկրպլեան, Արարատ Տան նուիրեալ երկարամեայ վարչութեան փոխատենապետը, մինչեւ օրս մտքով արթուն եւ յիշողութեամբ գերազանց, իր 88 տարիքի սեմին, Ս. Ծննդեան այս օրերուն հարցուց ինծի թէ Մտուրին վայրը ցոյց տուող գետնի արծաթեայ մեծաղիւր աստղը ինչո՞ւ 14 ճառագայթներ ունէր եւ ոչ թէ երկու պակաս կամ երկու աւելի: Պատասխանս՝ «Չեմ գիտեր»: Սակայն ինք գիտէր: Ըսաւ թէ երբ տարիներ առաջ Երուսաղէմ ուխտի գացեր էր իր քննարկու նախաձեռնող որպէս ճարտարագէտ մետաղագիտութեան, հիացեր էր արծաթեայ մեծաղիւր աստղը տեսնելով եւ համրեր էր անոր ճառագայթները: Այն ատեն հարցուցեր էր վանքի յոյն եւ հայ վարդապետներուն, որոնք եւս չեն գիտցած

այդ պարզ հարցումին թաքուն պատասխանը: Արդեօ՞ք մասնաւոր իմաստ մը կար 14 թիւին ետին:

Հերըլտ Մկրպլեան, խելացի մարդ, թէ՛ հետաքրքիր եւ թէ՛ հետաքրքրական անձ, Երուսաղէմ պանդոկ վերադարձին փնտռած է մէկը որ կարենար տալ «14»ին պատասխանը, երբ ես իմ կարգին անյոյս եւ սակայն հետաքրքիր, հոգեւորականներու չգիտցածը պիտի լսէի Պրն. Մկրպլեանէն՝ որ թոռն է Այնթապցի նահատակ Տ. Կարապետ քահանայ Մկրպլեանին: Ան կը պատմէ թէ ստոյգ կերպով իր մեծ հայրը 1905 թուականին Այնթապէն Սիւ մեկնած էր եւ քահանայ ձեռնադրուած Տ.Տ. Սահակ Բ. Խապայեան կաթողիկոսէն: Հերըլտ ինք Այնթապ այցելած էր մի քանի տարիներ առաջ եւ տեսած իր մեծ հօր քահանայագործած գիւղը եւ մանրամասնութեամբ պատմած էր ինծի առիթով մը:

Երուսաղէմ իր կեցութեան նոյն օրերուն Հէրըլտ գտած էր տեղւոյն պատմութեան ծանօթ անձ մը, որուն պատասխանը եղած էր ճիշդ այն ինչ որ Մատթէոսի Աւետարանը կը հաշուէր՝ «Ազգք չորեքսասանք», տասնեւչորս սերունդներու շարքը՝ Աբրահամէն Դաւիթ Թագաւոր, Դաւիթէն Բաբելոնեան գերութիւն, եւ գերութենէն Յիսուսի Ծնունդը Բեթղէհէմի մէջ, իւրաքանչիւր շարք 14 սերունդներու շառուիղներով, հայր եւ որդիներու անուններն ալ նշելով: Սուրբ Ծննդեան Տաճարի գետնայարկ խորշին՝ Յիսուսի մտուրին ճիշդ տեղը հաստատուած այդ աստղը, այնքան տպաւորիչ իր տարածուն 14 ճառագայթներով, անձամբ տեսած եմ նաեւ ես, երբ տարիներ առաջ 1955-ի իմ առաջին Երուսաղէմ այցելութեանս առիթով Պատրիարքական Տեղապահ Տ. Եղիշէ Տէր-տէրեան Սրբազան Հօր արտօնութեամբ Ս. Պատարագ մատուցի ճիշդ այդ Աստղին վերեւի խորանին վրայ՝ Երուսաղէմի Հին Տոմարով Ս. Ծննդեան ճրագալուցիին: Սակայն ճառագայթները հաշուել՝ բոլորովին մտքէս դուրս բան մըն էր այն ատեն ու տակաւին անկարելորդ կը մնար ինծի համար մինչեւ այս օրերս:

Երբ լսեցի, իմ կարգիս բացատրեցի Հերըլտին թէ որքան ճիշդ էր իր քաղած տեղեկութիւնը եւ մանաւանդ ուսանելի մեզի հոգեւորականներուս համար, որ կը համաձայնէր Աւետարանի սերունդներու շարքին եւ թիւերուն: Տարակոյս չկայ որ Հերըլտի Հին Աշխարհէն Նոր Աշխարհ բերած

այդ թաքուն վկայութիւնը ինծի եւ ուրիշներու համար պիտի մնայ պատմական եւ արժէքաւոր տեղեկութիւն: Ամերիկայի մէջ որո՞ւն մտքէն պիտի անցնէր Աստղն ու անոր ճառագայթներու թիւը, եւ կամ որո՞ւ հոգը պիտի ըլլար: Ստորեւ կուտամ պատմական տեղիք տուեալ երբ ժամանակահատուածներէն վերջինին մօտաւոր թուականներու մասին՝ Հին Կտակարանի նախնազոյն պատմութեան համաձայն:

Երուսաղէմէն դէպի Բաբելոն (Ասորեստան) հրեաներու առաջին գերութիւնը տեղի ունեցած էր Ք.Ա. 598 թուին՝ Դաւիթի Թագաւորութեան անկումէն ետք: Երկրորդը՝ 587, եւ երրորդը՝ 582 թուականներուն, տաս հազարի մօտ հրեաներու տեղափոխութեամբ: Ի միջի այլոց նկատելի է որ այդ թուականներէն երկու հարիւր կամ աւելի տարիներ առաջ վանի Հայկական Ուրարտական Թագաւորութիւնը հաստատուած էր, որուն արեւելեան բերդաքաղաքն էր էրէբունին, մերօրեայ Երեւանը:

Դէպի Բաբելոն առաջին գերութեան մասին կը կարդանք Բ. Թագաւորաց գիրքի 24-րդ գլխուն մէջ, երկրորդ գերութեան մասին՝ 25-րդ գլխուն մէջ, երբ Երուսաղէմի Տաճարը հրոյ ճարակ եղած էր եւ քաղաքի պարիսպները քանդուած: Ասորեստանի Կիւրոս Բ. Թագաւորի օրով միայն հրեաներ Երուսաղէմ վերադարձան ու վերակերտեցին Տաճարը: Իսկ երրորդ գերութեան մասին անդրադարձած են Մարգարէներէն ոմանք:

Գերութենէն վերադարձողներուն մէջ 538 թուին կար Դաւիթ Թագաւորի շառուիղէն Զօրաբաբել կառավարիչը, որ գերի տար-

ուած Յեքոնիա թագաւորին թոռն էր, որուն կ'ակնարկեն երկու Աւետարանիչները (Մատթ. Ա. 12), (Ղուկ. Գ. 27): Իր հետ նաեւ Յովսիա քահանայապետը: Անոնք գլխաւորեցին Տաճարի վերականգնումի աշխատանքները, որոնք աւարտեցան 515 թուին Ք.Ա., որ ինքնին կը նշէր բաբելոնեան գերութեան վերջը:

Զօրաբաբելի միջնորդութեամբ էր որ Դաւիթի շառուիղը հասաւ Յովսէփի՝ Յիսուսի հօր, որուն համար 14 սերունդներն ալ յայտնուեցան: Նշանակելի է որ գերութեան եւ յաջորդող տարիներուն Մարգարէներ ծաղկեցան եւ Մեսիայի գալստեան ուղին գտան, յայտարարելով թէ «Կոյսը որդի մը պիտի ծնէր եւ զայն պիտի կոչէին Էմմանուէլ որ կը նշանակէ Աստուած մեզ հետ»: Մարգարէներուն մէջ յայտնի եղան Երեմիա եւ Եսայի, Եզեկիէլ եւ Զաքարիա, որոնք Աստուծոյ յայտնութիւնը քարոզեցին, նոյնիսկ գերութեան տարիներուն, ու իրենց կրօնական եւ քաղաքական կեանքի ընթացքը Աստուծոյ միջնորդութեամբ ձգեցին, յանգելով վերջնական յայտնութեան՝ Յիսուսի Ծննդեան:

Մատթէոս Աւետարանիչ կ'եզրափակէ: «Արդ՝ Աբրահամէն մինչեւ Դաւիթ կան 14 սերունդներ. Դաւիթէն մինչեւ Բաբելոնեան գերութիւն՝ 14 սերունդներ. Բաբելոնի գերութենէն մինչեւ Քրիստոս 14 սերունդներ» (Ա. 17): Ապա անմիջապէս կը նկարագրէ Ս. Ծննդեան գողտրիկ դէպքը, «Եւ Յիսուսի Քրիստոսի ծնունդն էր այսպէս» յայտարարելով:

Ահա ուսանելի դաս մը մեզի համար նոյն ինքն Ս. Ծննդեան այրէն:

**ԽՕՍԷ ԱՄԱՆՈՐԻ
ԱԼԲԵՐՏ ԳՐԵԱՅԱՐԵԱՆ**

Բաժակս՝
Առաջինը բոլոր նրանց,
Որոնք չկան մեզ հետ այսօր:
Եւ երկրորդը վշտիդ անանց
Ով մարդկային սիրտ վիրաւոր:

Բաժակս՝
Բոլոր նրանց, որոնց հոգին
Եղաւ բացուած հացի սեղան,
Եւ ուշցած զինուորների՞ն
Ծխանի-ծուխ, տուն հայրական:

Բաժակս՝
Եւ ձե՛զ համար, իմ հեռաւոր
Իրար թիկնած թիր երդիքներ,

Որ ձեր սրտում ունէք հօր
Սլացումներ երկինքն ի վեր:

Բաժակս՝
Սիւս եւ քե՛զ, մայր ալեհեր,
Որ կրծքիդ տակ գիշեր ու տիւ,
Զսպել ես միշտ ինչ կսկիծներ,
Եւ շանթերի տարափ անթիւ:

Բաժակս՝
Եւ քե՛զ, եւ քե՛զ ով դու իմ սեր,
Որ օրերիս իմ դժուարիմ
Վառեցիր ինձ յոյսի լոյսեր
Եւ ցճուրթեան այս Նոր Տարին:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

**Լոս Անճելէսի 33 ամեայ «Սիփան» Երգչախմբին
կից Ստեղծում է
«Սիփան» Մանկական Երգչախումբ
(Հիմնադիր Հենրիկ Անասեան)**
Երգչախմբի կազմում կարող են ընդգրկուել
մեր համայնքի 7-15 տարեկան շնորհալի
երեխաները, որոնք փորձառու խմբավար՝
Սամուէլ Վարսեանի ղեկավարութեամբ ձեռք
կը բերեն երաժշտական գիտելիքներ, եւ
կ'ունենան ձայնամարզութեան դասեր
փորձառու մասնագետի հսկողութեան ներքոյ:
Ցաւելեալ տեղեկութիւնների համար
գանգահարել խմբավար Սամուէլ Վարսեանին
(323) 469-1879, (323) 610-1314)
կամ Հենրիկ Անասեանին (323) 217-5730:

**ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՎՐԱՅ Է ՅԵՆՐԻԿ ԱՆԱՍԵԱՆԻ՝
«Ա՛ՅՍ ԵՄ ԵՍ...» ՇԱՐՔԻ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՀԱՏՈՐԸ
(Իմ կեանքի ոլորաններում)**

«Մանստրոն մեծ վարպետութեամբ
վաւերացրել է իր կեանքի ողիսականը»:
Արտեմ Սարգսեան (Բան. դոկտ. պրոֆ.)

Գիրքը կարելի է գնել Լոս Անճելէսի բոլոր
գրախանութներում կամ էլ հեռաձայնել
հեղինակին՝ (323) 466-3726, (323) 217-5730

ԱԼՍԱԶԵԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ «ՉԵՍ ԳԻՏԵՐ՝ ԻՆՉՊԷՍ ԿՐՆԵՆ»

ՀՐԱՅՐ ՃԷՊԷՃԵԱՆ

«Գէորգն ալ հայ մըն է, որ նոր հաստատուած է Սթրազբուրգ»:

Հայր Հերըլտ Նահապետեանը կու գայ Քանատայէն. ան հոգեւոր հովիւն է Սթրազբուրգի Անկլիքան եկեղեցւոյ: Երեքշաբթի, 25 Դեկտեմբեր 2012-ին՝ Ս. Ծննդեան օրուան պաշտամունքին, ան պատգամեց Քրիստոսի Ծննդեան արժէքին մասին՝ «Քրիստոսի Ծննդեան թուականը կրնայ յստակ չըլլալ, բայց եւ այնպէս կը տօնենք ամէն տարի, քանի որ կայ արժէքը», ըսաւ ան: Բայց հետաքրքրական էր այն, որ իր կատարած մէջբերումին մէջ իբրեւ օրինակ յիշեց իր հօր պարագան՝ «Հայրս ալ իր ծննդեան թուականը չէր գիտեր, բայց եւ այնպէս ամէն տարի կը տօնէինք իր տարեդարձը», ըսաւ ան: «Կ'ուզէինք տեսնել հօրս ապրած ու ապրելիք կեանքին արժէքը», եզրափակեց ան:

Յատուկ էր հայր Նահապետեանի հօր ծննդեան թուականին անյատակութիւնը: Յեղասպանութենէն ճողոպրած հայրը հոս ու հոն թափառելէ ետք հասած էր Քանատա՝ իրեն հետ բերելով միայն ինք իր անձը: Կեանքը կերտած էր հոն՝ Քանատա, առանց յիշելու իր ծննդեան թուականը, բայց լաւապէս յիշելով ու կառչելով այն վճռակամութեան, որ հայուն կեանքը պիտի շարունակուի, իսկ Հերըլտ Նահապետեան լաւագոյն կենդանի օրինակը կը հանդիսանայ այդ շարունակականութեան, մանաւանդ որ անոր կեանքը նուիրուած էր Քրիստոսի եւ անոր եկեղեցւոյ քարոզչութեան:

Հայր Նահապետեան եւ ես գրուցեցինք հայերէնով, բայց կար անկէ աւելին՝ ինքնութեան եւ պատկանելիութեան ջերմութիւնը, որ կարծես իրեն համար տարբեր բան մը կ'աւելցնէր այդ օրուան եկեղեցի-ժողովուրդ հաղորդակցութեան մէջ, մանաւանդ որ բոլոր հաւատացեալները ոչ հայեր էին: Հերըլտ խանդավառ էր, որ կը գրուցէինք հայերէնով, անոր խանդավառութեան վրայ բան մըն ալ աւելցաւ, երբ Գէորգին ձեռքէն սեղմած՝ քովս եկաւ եւ ծանօթացնելով յայտնեց որ՝ « Ան ալ հայ է »:

Գէորգ երբ ամիս առաջ եկած է Հայաստանէն: Երիտասարդ ու կորովի՝ հայու եւ իր հայրենի տան ջերմութեան կարօտով, գրուցեց ինծի եւ հայր Նահապետեանին հետ: Եկեղեցւոյ ցուցատախտակին վրայ տեսած էր հայր Նահապետեանին անունը՝ հայ մը, եւ քաջալերուած էր եկեղեցի մտնելու, ծանօթանալու եւ ինքզինք ծանօթացնելու: Կարօտն էր միայն, թէ՛ արեւն ու ինքնութեան կանչը եւս:

Եւ շարունակեցինք մեր գրուցը: «Ինչ գործով կը զբաղիս, ինչ պիտի ընես հոս», եղաւ Նահապետեանին առաջին հարցումը՝ Գէորգին ուղղուած: «Յայտնի չէ», եղաւ պատասխանը: «Ինչ է իրաւական կարգավիճակդ այս երկրին մէջ», հարցումին պատասխանը եւս՝ «Յայտնի չէ» էր: Բայց կայ աւելին. «Ինչ կը ծրագրես ընել». «Չեմ գիտեր», պատասխանեց Գէորգ: Ես բաւականացայ միայն մտիկ ընելով, իսկ հայր Նահապետեանի դէմքին վրայ ուրուագծուած էր փոքր ժպիտ մը, որուն ետին յստակ կերպով կ'արտացոլային մտահոգութիւնն ու յուզումը: Գէորգին ներկայութեան ինծի նայելով եւ Հայաստանէն արտագաղթող բոլոր հայերուն ակնարկելով ու անոնց վիճակը մատնանշելով ըսաւ՝ «Չեմ գիտեր՝ ինչպէ՞ս կ'ընեն»:

Կնոջս հետ գրուցելով՝ կը թափառէինք ու կը հիանայինք Սթրազբուրգի եւ Ալբասի շրջանի գեղեցիկութեամբ, նաեւ կը սքանչանայինք Ս. Ծննդի առիթով գեղեցկօրէն զարդարուած փողոցներուն եւ ցուցափեղկերուն ի տես: Սիրանուշը լսեց մեր հայերէն խօսակցութիւնը, ժպտելով ջերմութեամբ մօտեցաւ մեզի եւ ըսաւ՝ «Ես ալ հայ եմ»: Սիրանուշ բաւականացաւ ըսելով որ՝ «Եկած է Հայկէս»: «Բայց Հայկէս արեւելահայերէն չէն խօսիր», եղաւ իմ արագ ակնարկութիւնս: Սիրանուշի պատմութիւնը չուշացաւ: Ծնողքը քանի մը տարի է ի վեր հասած էր Ալբասի այս ամբար: Ինք փորձած է ամէն ձեւով ելք մը գտնել՝ դուրս գալու համար հայրենի տունէն: Հայկէսը եղած է առաջին հանգրուանը: Հայկէսն էր «բախտը բացուած է», հասած եւ միացած է իր ընտանիքին: Սիրանուշ ապրած էր Հայկէսի եւ հայկական գաղութի ջերմութիւնն ու հաղորդակցութիւնը, իսկ այսօր այդ բոլորը կը փնտռէր Սթրազբուրգի մէջ: Խօսեցանք, ապա բաժնուցանք, իսկ քիչ անց Սիրանուշ վերադարձաւ եւ ըսաւ՝ «Հիմա խօսեցայ մօրս հետ, կը բարեւէ ձեզի եւ կ'ուզէ, որ անպայման մեզի այցելէք»:

Թէեւ չկրցանք Սիրանուշի ինդրանքին ընդառաջել, բայց ապրեցանք եւ վայելեցինք պահը հայուն կարօտին ու անոր հաղորդակցութեան ջերմութիւնը: Սիրանուշ կը փնտռէր գայն՝ կարօտը, կարօտ հայուն, հողին, տան, բարեկամութեան՝ իր տարբեր երեաներով եւ ծախքերով: Ծանօթ անծանօթներ էինք, մեր կապին մէջէն պիտի առկայէր հայուն կեանքին հետ հայօրէն հաղորդակցելու հրճուանքը:

Շաբ.ը էջ 18

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ «ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՍԸ ՈՂԻՍԱԿԱՆԸ»

ԵՒՈՒԱՐԴԱԲԷՆԱՆ

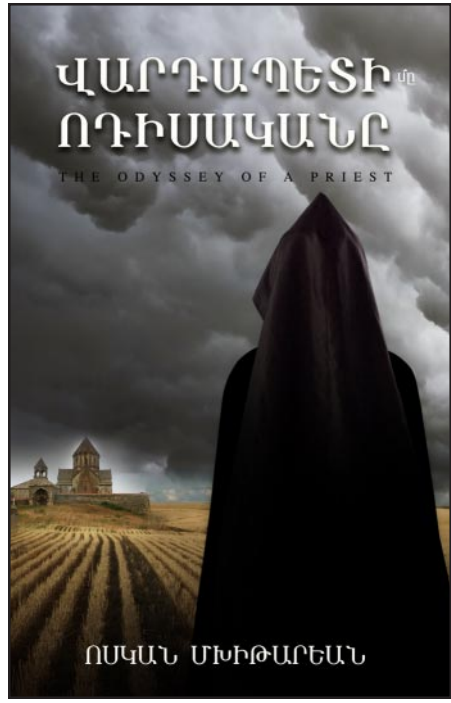
Ոսկան Մխիթարեանի «Վարդապետի Սը Ողիսականը» ընթերցող լայն հասարակութեան ուղղուած ըլլալով հանդերձ, կրնայ առանձնապէս շահագրգռել մեր ներկայ, ինչո՞ւ չէ՞ նա՞եւ գալիք, երիտասարդ մտաւորական սերունդները:

Գիրքը վաւերագրական տուեալներու հիմամբ կը նկարագրէ դառն փորձառութիւնը երիտասարդ, գործունեայ եւ նուիրեալ հոգեւորականի մը, որ իր եռանդուն աշխատանքի փաստով ժողովուրդի բազմութեան անվերապահ հիացմունքը, սէրն ու յարգանքը շահելէ ետք, շատ չանցած կը բախի անօրինակ ընդդիմութեան մը որոշ մարդոց կամ տարրերու կողմէ, ի վերջոյ յանգելով պաշտօնէ հեռացումի: Ինչ որ դուռ կը բանայ հարցումներու շարանի մը: Նշենք անոնցմէ մէկ քանին միայն ու անցնինք առանց խորանալու, քանի որ մեր նպատակը ո՛չ սպիացած վէրքեր նորոգել է, ոչ ալ վիճալարոց ըլլալ: Այսպէս.

Ինչ պատահեցաւ յանկարծ մէկ օրէն միւսը որ այս երիտասարդ ոսկի կարծուած տղան թիթեղի վերածուեցաւ: Ո՞վ կամ ովքե՞ր էին կանգնած այդ ընդդիմութեան ետին: Ինչ բանի կամ որո՞ւ շահին կը ծառայէին օգտակար եւ արդիւնաբեր աշխատանքի մը դադարումն ու երիտասարդ հովիւի եւ տնօրէնի մը հեռացումը իր պաշտօնէն...:

Ինչո՞ւ եւ ինչպէ՞ս եղաւ որ մշակը առ նուազն ձեւականօրէն պաշտօնական նեցուկ չունեցաւ, մնաց անպաշտպան, եւ այսպէսով աշխատող եզան ցուկը կապուեցաւ, - ինչպէս կ'ըսէ ժողովրդական առածը: Տողերս գորդը իր սեփական ակնջով լսած է՝ Նիւ Եորքի Առաջնորդարանի Կեդր. Վարչութեան նիստի ընթացքին, տակաւին զինք չլսած ու ինդրի մասին վերջնական եզրայնագումի չհասած, «պատասխանատու» ժողովականի մը բերնէն արձակուած հետեւեալ արհամարհոտ բացազանչութիւնը երիտասարդ վարդապետի հասցէին. "Ship him back to where he came from! Ship him back!" Կարծես թէ ապրանքատար նաւու վրայ բեռցուելիք արջառ ըլլար ան...:

Ինչո՞ւ համար ազգային-հոգեւոր մարմիններու անդամակցութեան հասնող որոշ մարդիկ շատ անգամ «վերէն նայելու» դիրք կ'որդեգրեն հոգեւոր մշակներու հանդէպ, առանց անոնց յանձն առած լուծն ու գոհաբերութիւնը դոյզն չափով մ'իսկ կշռել փորձելու...: Եւ ինչո՞ւ, մասնաւորաբար, թոշակ մը սահմանած ըլլալու հիման վրայ կարծէք կը յաւակնին գնել հոգեւորականին հոգին...: Միթէ՞ հոգեւորականը աւելի նուա՞տ արգանդի ծնունդ է...:

ՌԱԿԱՆ ՄՒՒԹԱՐԵԱՆ

Ռսկան Մխիթարեանի պարագան բացառութիւն չէ: Ճշմարտութենէ հեռու պիտի չըլլար ըսել, թէ վերջին յիսունէ քիչ մը աւելի տարիներուն, հագիւ իրենց երիտասարդութիւնը թեւակոխած Հոգեւոր Կարգ ստացողներէն շատերու ձեռնադրութեան եւ կամ հրաժարումի ետին՝ ատոր ծնունդ տուող իւրաքանչիւր պարագայ մը, պատմութիւն մը կայ որ, հարկ ըլլալու պարագային, պարտի բացալայտուելի միայն աննախապաշար եւ հոգածու ոգիով մը:

«Վարդապետի Սը Ողիսականը» ձրի վերագրումներու հետամուտ կամ աժան հետաքրքրութենէ մղուած անձերու համար չէ գրուած: Նման ոգիով կատարուելիք ընթերցում մը ոչինչ պիտի օգտէր ըլլա՛յ ընթերցողին, ըլլայ հանրութեան: Այդպիսիներուն համար, ամենայն յարգանքով, յանձնարարելի պիտի ըլլար այս տողէն իսկ դադարեցնել ընթերցումը՝ առանց բան մը կորսնցնելու:

Այս գիրքը Հայց. Եկեղեցւոյ պարգած ներկայ գոյավիճակի վերաբերեալ ընթանալիք խօսակցութեան մը (discourse) ծիրին մէջ արդիւնք մը կրնայ բերել, եթէ խելամիտ ընթերցողը գայն կարդալէ ետք առանց կանխակալ կարծիքի եւ բաց միտքով հետամտի խորանալու առ նուազն վերջնական հարցումներու լուրջ վերլուծման ու որոնէ համապատասխան եզրակացութիւնները: Առ այդ, յանձնարարելի է որ, իբրեւ լրացուցիչ նիւթ, յօգուտ ընթերցող հասարակութեան տպագրեալ վիճակով կամ համացանցի վրայ լայնօրէն հասանելի դառնար հեղինակին վերջերս ստորագրած՝ «Թափանցիկութիւնն Ու Հաշուետուութիւնը Հայց. Եկեղեցիէն Ներս» յօդուածաշարքը, որ իր լայն գիծերուն մէջ կ'առնչուի այս գրքին հետ:

833 W. Glenoaks Blvd. Glendale, CA 91202 (818) 240-0065

Dr. Missak Ekmekdjian
Chiropractor

Dr. Anahid Ekmekdjian
Chiropractor

Մեծահասակներու եւ մանուկներու Քայրոփրաքթիք բուժում:
Գլխացաւ, վզի, մէջքի, յօդային եւ մկանային ցաւեր:
Ինքնաշարժի վթարի հետեանքով պատահած վնասուածքներու բուժում:

Ձեր առողջութիւնը մեր մտահոգութիւնն է

ԲԱԶՄԱԽՈՐՀՈՒՐԴ ՊԱՏԳԱՍԸ ՏԱՐԵՎԵՐՁԻ ԵՒ ԱՄԱՆՈՐԻ

ԱՐԱՄ ՍԵՓԵԹՅԱՆ

-Ա-

Ինքնագնում: Հաշուեյարդար՝ ներանձնակա՛ն թէ՛ ընկերա՛յին պարտաւորութիւններու: Ինքնաճանաչողութիւն:

Նախ՝ իբրեւ Մարդ Անհատ: Ապա՝ Հայ Մարդը, իր ներկայ հայրենիքով եւ Սփիւռքով:

ԺԱՄԱՆԱԿԻ անհունութիւնը, անսկիզբ եւ անվախճան,- միջոցին մէջ արուեստականօրէն ստեղծուած տարիներու իր բաժանումներով, օրացուցային իր միակերպերով եւ կոտորակներով մեզի կը ներկայանայ իր հերթական ժամանումներով: Սա՛ արդիւնքն է մարդկային այն ուղի՛ղ տրամաբանութեան, որ հիմնուելով բնութեան անյեղի օրէնքներուն, բնական երեւոյթներու եւ եղանակային կանոնաւոր եւ հետեւողական ընթացքին, ժամանակին այս անհունութիւնը բերած է Չափի ու Սահմաններու յատակ համակարգի մը մէջ: Տարի՛ ու տարեվերջ: Ամանո՛ր ու կրկին տարուան մը տեւողութեան վրայ տարածուած մարդկային կեանք մը՝ իր ծնունդէն մինչեւ վախճանը: Աշխարհի մէջ բնութեան յարափոփոխ երեւոյթները խորհափող եւ արձանագրող մարդկային ուղեղը, չափի, կշիռի ու սահմանի եռեակ բանաձեւումներով, ժամանակի եւ միջոցի անսկիզբ եւ անվախճան:

Աւագի ժամացույցը, որ կը խորհրդանշէ ԺԱՆԱՆԱԿ-ը, ներկան սահմանելով անցեալի եւ ապագայի միջեւ անհունութեանը տուած է իմաստ եւ բովանդակութիւն ու զայն հիմնած ամէնօրեայ լոյսի ու խաւարի իրերայաջորդ երկարաժամեայ պահերու վրայ: Եւ այս՝ մեկնակէտ ունենալով ՕՐը եւ անոր նուազագոյն կոտորակներէն մինչեւ ՏԱՐԻն: Եւ այսպէս, պոկելով օրացուցի թերթիկները իր ամէնօրեայ հերթականութեամբ, ժամանակին մէջ սահմանուած ու սահմանափակուած ՏԱՐԻ ըմբռնումը կը հասցնենք իր աւարտին:

Յարափոփոխ երեւոյթներով յատկանշուած ժամանակը, տարիներու իր հերթականութեամբ, ՄԱՐԴը կը հրաւիրէ ինքնագիտակցութեան, ինքնասրբագրումի եւ իր պատասխանատուութիւններուն նկատմամբ առողջ կեցուածքի:

Դեկտեմբեր 31-ով իր լրումին հասա միամեայ ժամանակաշրջան մը մեր կեանքէն: Տարի՛ մը՝ իբրեւ Անհատ մը լոկ, մեր շրջապատէն ներս եւ տեղ մը՝ աշխարհի մէջ: Աշխարհ՝ մը՝ իր բազմամիլիոն մարդերու, բազմախորհուրդ հոգեվիճակով եւ ճակատագիրով, մտածումներով, տեսիլքներով ու ծրագիրներով, եւ այդ Անհատը՝ իր անմիջական շրջանակին հանդէպ ունեցած պարտաւորութիւններով եւ ներգործող դերակատարութեամբ:

Տարեվերջ էր կրկին եւ այս հանգրուանին բոլորս ալ, մենք մեզ կը հրաւիրենք պատասխանատուութեանը գէթ՝ մեր միամեայ գործունէութեան, համարատուութեանը մեր տնտեսական թէ՛ բարոյական յանձնառութիւններուն, անհատական թէ՛ ընկերային-համայնքային մեր ամէնօրեայ արարքներուն հաշուեկշիռը պատրաստելու: Որքան կարեւոր է տնտեսագիտականը,- որ թուանշաններու առաւել կամ նուազ արժեքափերով կը ներ-

կայանայ մեզի,- նոյնքան եւ կարեւոր կը նկատենք իմացական ու հոգեկանը՝ մեր ազգային-ընկերային կեանքին լուսարձակին տակ:

Արդարեւ, աշխարհիս քաղաքակիրթ ժողովուրդներու մեծագոյն տոկոսը կը տօնէ ԺԱՄԱՆԱԿԻ անհունութիւնը հանգրուանող, անոր թուականները օղակաւորող յատկանշական այս երեւոյթը իբրեւ նոր տարեթիւ:

Այո՛, երեւոյթ է լոկ, տարեթուային փոփոխութիւններով ձեւակերտուած այս ժամանակը: Էութիւնն անոր՝ այն Անհունն է, զոր կ'ապրինք իր «անցեալ-ներկայ-ապառնի» եռախորհուրդ պատկերին ընդմէջէն:

Որովհետեւ, դեռ երէկ, անցնող տարին մեզի համար «ներկայ» մըն էր, երբ մեր յոյսերն ու բաղձանքները կ'ուզէինք վերածել աննկուն հաւատքի, եւ այդ ոգիով կը հունաւորէինք գործընթացը ազգակերտումի:

Հայաստանի Հանրապետութեան գինանշանը

Այսօր, ամանորը թեւակոխած, պատմութեան գիրկը կը յանձնենք այդ փոքր ժամանակաշրջանը՝ տարին ամբողջ, եւ գոհունակութեամբ կը դիմաւորենք մեր ապառնի ժամանակաշրջանէն մեզի շնորհուող տարի մը եւս, իբրեւ երաշխիք մեր գոյատեւումին: Անցեալին վրայ, այլեւս ո՛չ մէկ հակակշիռ կրնանք բանեցնել: Սակայն, այդ «անցեալ»ը ունի իր պատգամն ու տրամադրուած տարեշրջանի մը ճանապարհը, լուսաւորե՛լ գործունէութեան մեր ուղին:

Այդ՝ պատեհութիւններու երկարաձգուող շղթան է, որ կը հրաւիրէ մեզ զգաստացումի, ինքնաքննարկումի եւ վերանորոգումի: Որքան մեր անձնական կեանքին, նոյնքան եւ՝ մեր ազգային-հասարակական գործունէութեան մէջ:

Ի գուր չէ որ ամէն տարեվերջին, կը դիմենք բանաստեղծ հոգիներէ սփռուած Լոյսի ճառագայթումներուն ու մեր ներաշխարհին հետ կը զրուցենք, հարց տալով «... Ի՞նչ մնաց, կեանքէն ինձի Ի՞նչ մնաց», ու կը պատասխանենք նոյնհետայն, թէ՛ «ինչ որ տուի ուրիշին, տարօրինակ, ա՛յն միայն»: Արդարեւ, եթէ կեանքի բնականոն ընթացքը հիմնուած է նիւթական առք ու վաճառքի վրայ, բարոյական հասկացողութիւնը սակայն, միտքի ու բարիքի սերմնացաններուն համար կը պատգամէ աւելին, այսինքն՝ «ինչ որ գնաց ուրիշին՝ վերադարձաւ անուշցած ու զօրացած՝ հոգիիս մէջ մնալու յաւիտեան» (Վ. Թ. »):

Մեր հաւատքի առաջնահերթ բերդն է անկասկած, հայրենի պետական կառուցը:

Ուրեմն, եկէք ու չպայմանաւորենք, չսակարկենք մեր նուիրումը հանդէպ մեր հաւատքին միջնաբերդը եղող հայրենի պետականութեան:

Վարչակարգեր եւ պետական ղեկավար դէմքեր կոչուած են ծառայելու ժամանակի մը տեւողութեան ծիրէն ներս: Մնացունը՝ զոր պէտք է գիտնանք կանգուն պահել, հայրենի «ժողովուրդ եւ հող»ի գոյութիւնն է:

Այսօր, երբ ժողովրդավարական հիմունքներով առաջնորդուելու իրաւունքն ենք ձեռք բերած, գիտնանք խիղճի ու միտքի մեր ազատութիւնը ներդաշնակել հայ

ժողովուրդի գերագոյն շահերուն հետ:

Քաղաքական-ընկերային վարդապետութիւնները կը դառնան աւելորդ պերճանք, երբ մեր հայրենի ու ժողովուրդին գոյատեւումին վտանգ կը սպառնայ:

Արդ, որքանո՞վ արդեօք պիտի կարենանք զօրավիգ կանգնիլ հայրենի պետութեան, մեր հայկական անկախ պետականութեան ամրապնդումին եւ զօրացումին: Սփիւռքահայր առաւել քան երբեք՝ այսօր է որ պիտի գուրգուրայ, տէ՛ր կանգնի իր արեան գո՞ւլ իսկ անոր ամբողջականութեան եւ հզօրացումին: Խաղաղութիւն եւ անխռով կեանք, յատկապէս ներքին ճակատներու վրայ, երբ կրնան պատճառել մեր դարաւոր թշնամիին:

«Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի 20-ամեակին առիթով հրատարակուած Հ. Հ. դրոշմաթուղթը

Իբրեւ ուսանող մեր ժամանակակից պատմութեան պիտի նկատենք թէ՛ մեր գաղափարի մարտիկներն ու ղեկավարները, ունեցեր են յստակ դիրքորոշում հանդէպ հայ ժողովուրդի խոնարհ դասակարգէն մինչեւ պետական աւագանին: Հեռո՛ւ վարչակարգերու սահմանափակ մտածողութենէն, անոնցմէ ժառանգած մեր վարած քաղաքականութիւնը եղած է ու կը մնայ եղբայրական զգացումներու ջերմութիւնը հանդէպ ղեկավարութեան բազմագոյն դիմագիծերուն, առանց սակարկելու թուականնե-

րու ոգին, անոնք կոչուին 1915 թէ՛ 1918, 1920, 1988 թէ՛ 1991:

Անհրաժեշտ է, որ բոլորիս համար Ա. Բ. եւ Գ. երեք հանրապետութիւններն ալ ըլլան սիրելի եւ հանդուրժելի իւրաքանչիւրին սխրանքներով ու նուաճումներով, եւ անոնց պարտադրուած բացթողումներով ու մոռալ ժամանակներով: Մեր սերունդն է, որ պիտի բանայ ՆՈՐ էՋ մը մեր պատմութեան մէջ:

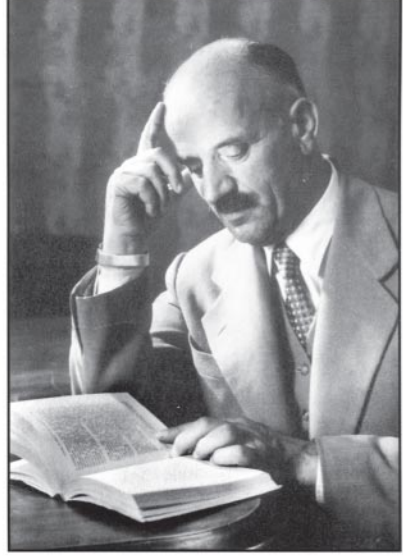

Արդարեւ, ազգովին իրաւունք չունինք ընկրկելու, տկարանալու եւ դատարկ «անօթ»ներու վերածուելու: Խլուա՛ծ է մեզմէ նաեւ իրաւունքը յղիացեալ վիճակով հեռանալու վայելքի սեղաններէն... երբ հայրենի ժողովուրդին սահմանամերձ զանգուածներուն մէջ կան որոշ թիւով հայորդիներ մատնուած ահաւոր սովի ու քաղցի անխուսափելի վտանգին ենթարկուած ամենատարրական պահանջքէն... Երբ երկրաշարժի աղէտէն վերապրող ու բռնագաղթեալ բազմահազար հայորդիներ կը մնան տակաւին անպատասպար եւ աներդիք...: Ունի՞նք իրաւունքը անարձագանգ պահելու մեր հոգիներն ու տրամադիր վիճակը հանդէպ Հայրենիքի փրկութեան կոչին, երբ կարծիր եւ սպիտակ արիւնահոսութիւնն է որ կը շարունակուի հայրենի հողին վրայ ու մենք անցնող ամբողջ տարին, մեր ժամանակը վատնեցինք «բիւզանդական» սին

Շար.ք էջ 20

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՅՈՒՇԱՐԶԱՆ

ՈՒՍՈՒՑՉԱՊԵՏ ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ

Մրտաբույս նուէրով գիրքէն օրինակ մը ստանալու համար հեռաձայնել՝

(626) 797-7680 կամ
(818) 429-2322 քիւերուն

Լաթակազմ, մաքուր տպագրութեամբ, 580 էջերէ բաղկացող գիրքը: Ժողովածուն լոյս ընծայուած է Բենիամին Ժամկոչեանի նախկին սաներուն կողմէ, որպէս երախտիքի տուրք անոր ծննդեան 115 ամեակի առիթով:

Յուշարձան ժողովածուն, նաեւ իր մէջ կ'ամփոփէ իրենց սիրեցեալ տնօրէնի կրթական, մանկավարժական, ազգային-մշակութային, Պէյրութի Սահակեան վարժարանի կէս դարեայ կենսապատումը:

Յուշարձան ժողովածուն կը մատուցէ Բենիամին Ժամկոչեանի ժամանակիցներուն յուշերու ծաղկաքաղը:

ԿՈՉ ՍԱՅԱԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՍԱՆ-ՍԱՆՈՒԻՅԻՆԵՐՈՒՆ

Բազմավաստակ տնօրէն Բենիամին Ժամկոչեանի սան-սանուիւիներէն անոնք որոնք Սահակեան Բարձրագոյն Վարժարանի կապակցութեամբ լուսանկարներ ունին իրենց մօտ, թող բարի ըլլան հեռաձայնել հետեւեալ քիւերուն:

(818) 429-2322 Տիկ. Վարդուի Գագանճեան
(626) 422-9121 Տիկ. Արուսեակ Գրիգորեան

ՉՄԵՌԱՅԻՆ ԱՐԵՒԱԴԱՐՁ ԵՒ ԼՈՅՍԻ ՈՒ ԱՐԵՒ ԱՍՏՈՅ ԾՆՈՒՆԴԸ Lnju, Lnju, Lnju... (Կեօթ)

ՊՕՂՈՍ ԱՐՄԵՆԱԿ ԼԱԳԻՍԵԱՆ

Վիկինգների նաւերն էին խարսխել իրենց ծովերից դէպի արեւմտեան կողմն շատ հեռու աշխարհի մերձ ցամաքային ծովածոցի ափերին: Նրանք, քաջ մարտիկներ, խիզախ ծովագնացներ, բազում երկրներ նուաճած Սկանտինավեյ երկրի ժողովուրդ էին: Իրենց նաւերի առագաստները հովերին բացած, նաւարկել էին անյայտ ծովերով, խուսափանել զանգուռածալին սառցէ հսկաներից, ո՞ւր էին գնում, դէպի անյայտութիւն, թէ՛ ճախրում դէպի կապո՞յտ երկնքի... Եւ յանկարծ կանաչել էր հեռու հորիզոնը, ծովի ալիքներն էին ահարկու մռնչիւնով զարկում ցամաքի ժայռերին, ցաւից փոփոքում, սպիտակում, լեռնանում եւ բարձր կանչերով ետ զլորում: Յամաքի բնակիչներն էին բարձր կանչերով վազում ծովափ, աստուածները իրենց նման մարդիկ էին ափ հանել, խնդութիւն էր: Նաւաստիները իջել էին ափ, նայել բնիկներին, դէմքերը կարմիր էին, հագուստներն հազար գոյնի, գլխարկներին նախշուն փետուրներ: Բնիկների առաջնորդը ու նաւապետը ողջագործուել էին, հրաւիրել իրենց մօտակա կացարանները: Պատապարել էին եկուորներին, նուէրներ փոխանակել: Նաւերը լիքը նուէրներով վերադարձել էին երկիր: Վիկինգները իրենց ծովերից այն կողմը նոր աշխարհ էին գտել, նոր մարդիկ եւ սկսել յաճախ ճամբորդել դէպի նոր երկիր, ապրանքափոխանակութիւն կատարել նրանց մարդկանց հետ:

Աւարտին էր մօտենում ՝Ոսկէ աշուն՝-ը Վիկինգների երկրում:Արեւ աստուածն էր հիւանդացել, նրա լոյսն էր սկսել կարկամել:Իրենց լեռների լանջերը, դաշտերը քողուել կանաչ հէքիաթով: Նրանց տերեւների փոքրիկ գնդիկները արեւի լոյսն էին ըմպել, կեանքի հէքիաթ արարել, թթուածին պարզեւել մարդուն, կենդանական աշխարհին: Հիւանդ արեւ աստծոյ ակների մեղմած լոյսից մեռնում էին ծառերի տերեւների կանաչ գնդիկները, այնտեղ պոռթկում նարնջագոյն, դեղին, կարմիր հազար երանգների տիեզերական մասնիկները: Մարդ արարած, կեանքի վայելքը ըմբռնելու համար աշունը, վաղ ձմեռային արեւադարձին գնա՞ն անտառներ, կրակ են ծաղկել ծառերը, վառում են անտառները, հազար-հազար գոյնի հրդէհ է բռնկել, ինքն արեւ աստուածն էր իջել այնտեղ: Կլիմայական պայմանների բերումով աշնանը ծառերը նուազ կենսունակ են լինում, նրանց տերեւների կոթունների ուժը մարում է, ընկնում են ներքեւ, հազար-հազար գոյների գորգ հիւսում հողի երեսին:

Վիկինգները նորէն նաւարկում էին նոր երկրի ափեր: Ծովափ կառնած նաւերի ամբարների ապրանքներն էին ափ հանում: Ծտապում էին, ետ պիտի վերադառնալին արեւ աստծոյ ծննդեան տօնախմբութիւններին մասնակցելու: Բնիկներն էին ծովափին խումբ-խումբ հաւաքուած, փոխադարձ հետաքրքրութիւն ներկայացնող ապրանքների աշխոյժ փոխանակում կատարում:

Վիկինգների նաւաստիները

իրենց նաւերի առագաստներն էին հովին բացում, ընթացք վերցնում դէպի արեւելք: Իրենց արեւ աստուածն էր հիւանդացել: Ծովն էր մթնել, ջրերն էին մթնել, կարծես սեւ առագաստ էր փռուել ծովի երեսին: Ալեկոծ էր ծովը, ալիքներն էին բարձրանում, զարկում նաւերի կողերին, փշրում: Երկինք ելած լուսնեակը իր անուշ դէմքի տամուկ լոյսն էր փռում ալիքների գագաթներին, մի պահ սպիտակում էին ջրերը, ապա ծով իջնում նորէն սեւանում: Ծովերի, նրա ջրերի գաւակ վիկինգները իրենց նաւերը վարում էին մի պահ ամպերի տակից դուրս եկած լուսնեակի աշուկներից ծովի երեսին հոսած սպիտակ լոյսի ճանապարհով: Վիկինգները իրենց նաւաստիները յանդուգն նաւարկումով սանձում էին մոլեգնած ծովը: Դաժան կռիւ էր փոթորկալի ալիքների դէմ, նաւերը սահում էին նրանց յորձանուտներ, բարձրանում ալիքների բաշերին, նրանց վարում էին որպէս երկվարներ: Ծովերի տիրակալ վիկինգները յաղթական կանչերով նաւերը կառնում էին իրենց Սկանտինավեյ երկրի ծովախորշերի բնակավայրերի ափեր:

Ձմեռային գիշերահաւասար էր՝ Դեկտեմբեր ամսուայ 21, իրենց արեւ աստուածը հիւանդ էր, թիկնել էր երկիր մոլորակի բարձունքին, աշուկները փակել, քուն մտել: Համաժողովրդային վիշտ էր Սկանտինավեյ երկրներում: Մթնել էր Սկանտինավեյ, մարդիկ վշտահար էին: Բնակավայրերում խարոյկներ էին վառում, որ լոյս ու ջերմութիւն լինէր, որ ջերմանար հիւանդ արեւ աստուածը, որ նորէն իրենց աշխարհին լոյս սփռէր, իր արարումով՝ դաշտերը, լեռների լանջերը նորէն ծաղկէին, ժպտային իրենց, ինքն էլ նորէն քայլէր երկնքի կապոյտին, ջերմ-լոյս հոսէր իրենց երկրի վրայ: Մախրի շեղջեր վառած գնում արեւ աստծոյ մեհեաններ, աղաչանք խնդրում շուտափոյթ ապաքինում, որ աշուկները բացած ոտքի ելնէր, երկնքի կապոյտը ճեղքելով քայլէր, իր հրավառ ակներից լոյս հոսէր իրենց երկրներին: Մեհեանների առաջ նրա փառաբանման երգեր, փողերի հնչիւններ, թմբուկների բամբակ էին զարկում: Դեկտեմբերի 21 -ից երեք երկար օրեր յետոյ էլ դեռ մութ էր, արեւ աստուածը մութ ամպերի վերմակի տակ դեռ քնում էր: Իրենց աստծոյն նուիրուած մեհեանների բացատներում վառած խարոյկների ջերմի՞ց, թմբուկների զարկերի՞ց, համաժողովրդային աղաչանքից, թէ՞, տիրակալ արարչական ուժից յառնած-լոյսի ստուերներն էին սկսել ցոլալ իրենց երկրի երեսին: Եւ, Դեկտեմբերի 25 -ին տիեզերական արարչութիւնը արեւ աստուածին նորէն յայտնութիւն պիտի շնորհէր, ետ հէր երկնի մութ վարագոյրը, սկսէր նորէն ձեմել կապոյտ երկնակամարի երեսին, ժպտար երկրին ու նրանց մարդկանց: Սկանտինավեյն ոտքի էր, մարդիկ խումբ-խումբ գնում էին մեհեաններ, երկրպագելու արեւ աստուածին նրա ծնունդն էր:

Արեւ աստծոյ մեհեան: Վիկինգների երկրի հազար-հազար մարդիկ խանդաղատանքով մտնում

այնտեղ, ծննդեան նուէրներ, տներում աճեցրած ծաղիկների փունջեր մատուցում նրան խորհրդանշող արձանին, բարի մաղթանքներ յղում, որ շուտ մեծանար, որ իրենց երկրին երկար օրերի լոյս լինէր, նրա ակներից հոսած կրակի շեղջերը ջերմացնէին երկիրը:Արեւ աստուածն էր ամպերի տակից հազար-հազար լուսեղէն թիթեռներ հոսում մեհեանի բացատներում՝ իր ծնունդի տօնախմբութեանը եկած վիկինգների վրայ: Իրենց լայն բացած ափերին ընկած թիթեռները տանում պարմանութիւնների երեսներին հպում՝ որպէս իրենց արեւ աստծոյ ծնունդի ողջոյնի համբոյր:

Միհր արեւ աստուածը տակաւին անգոր էր ջերմացնելու երկիրը: Ձմեռ էր, խստաշունչ ցուրտ: Վիշապաճայն բուք՝-ն էր ոռնում, ձիւնն էր զարկում դռներին, պատուհաններին, ապակիներին նախշուն զարդեր քանդակում:Մրսում էր հողը, երեսին սառոյց էր կապել: Իրենց երկրների բազում լճակների երեսներն էին ցրտից սպիտակել: Արտերի երեսներին ձիւնէ վարագոյր էր իջել, կանաչ-կանաչ ցորեանը քուն էր մտել:

Արմէն-Հայ՝ Սարեաննենց Մարտիրոսը, ՝Ոսկէ Աշուն՝-ը ու վաղ ձմեռային արեւադարձներին գնացել է իրենց Ձանգեղուր աշխարհ, կանգնել անտառների դիմաց, ապահար դիտել այնտեղ վառուող հազար-հազար գոյների հրդէհը: Գնացել մօտիկ, ծառերից բուռ-բուռ քաղել այնտեղ յառնած կրակի բոցերը, այն լցրել հոգու տաճարները: Իր արուեստանոցի սպիտակ պաստառի վրայ լցրել հայրենի երկրի անտառների հազար-հազար գոյների հրդէհը, աշխարհին պարզեւել իր ցեղի սրտից հոսած բնութեան հրաշածին առեղծուածը:

Արմէն-Հայ, փախել ես քու արարչական աշխարհից, փախել ես քու աշխարհի կրակէ ծաղկունք հազած լեռներից: Արի գնանք Ձանգեղուրի լեռներ, որտեղ հանգրուանել էր նաեւ Մուսաների պաշտամունքով սրբազնացած Կարմիր լեռան լանջերի շէնի Հայկական Լէգէոնի Կապոյտալ՝ Լազիսեան Արմենակի բազմանդամ ընտանիքը: Մտնենք, բարձր լեռների գագաթներից հոսած հրաշէկ լաւալով ծածկած անտառներ, ինչպէ՞ս են նրանք կրակ ժպիտով ծիծաղում աշխարհին: Երբ գեփիւռ բարձրանում է լեռան լանջերն ի վեր, անտառի կրակի ծովն է ալիքում, չէ՞իր խնթախայն նրա սքանչանքից: Եկուր մեր հողիների տաճարների ջահեղը վառենք մայր բնութեան այդ կրակով: Ես վայելել եմ Միհր աստծոյ լոյսով արեւած Ձանգեղուրի անտառների կրակէ ծաղկունքի հէքիաթը, կրակէ փունջեր քաղել, սեղմել սրտիս, որ նրա արբեցումով իմ ցեղի հեթանոս աստուածների, իմ անուշ նախնիների, նրանց քաջ գործերի գովքի տաղեր երկնեմ՝ այն նշխարի նման բաշխեմ արմէններին, խաղաղ հոգիով քայլեմ իմ յաւիտենական ճամբաներով:

Իսրայելցիների երկրում մանուկ էր ծնուել, իրենց երկրի իմաստունների մարգարէացած փրկիչն էր նա, Յիսուս էին անուանել՝ Փրկիչ: Իսրայելի իմաստուն մոգերի յօրինած ՝Bible <Biblia <Book < Աստուածաշունչ՝-ում, որը պարփակում է Հին եւ Նոր Կտակարանները, յիշատակում էր իրենց արարչական երկրում, որի ծովի ջրերին ընկած լոյսի ծիածանում վահագնի ծնունդի երկունք եղել: Հարաւի ժողովուրդներ իրենց սալիկներին

նէութեան հաւատամքի սկզբունքները քննարկելու ու հաստատելու համար Բուժանիայի Նիկիա քաղաքում հրաւիրել է Քրիստոնեայ եկեղեցիների անդրանիկ Տիեզերական ժողովը, որին մասնակցել են ականաւոր աստուածաբաններ, եկեղեցու անուանի հոգեւոր գործիչներ եւ 318 եպիսկոպոսներ: Կայսրն է նրանց փոխադրական եւ կեցութեան ծախսերը հոգացել: Ժողովին մասնակցել են նաեւ Գրիգոր Լուսաւորիչի հօրաքրոջ տղայ՝ Սուրբ Յակոբը եւ Արիստակէս որդին: Ժողովին հաստատուել են Յիսուսի ծննդեան թուականը՝ Յունուարի 6, Յարութիւնը՝ գարնան գիշերահաւասարի Մարտի 21 -ից յետոյ առաջին լիալուսնի յաջորդ կիրակին, Քրիստոնեաների հաւատոյ Հանգանակը՝ ՝Հաւատամք Ի Մի Աստծոյ՝, Մարիամի ինքնութիւնը եւ այլ Քրիստոնէական սկզբունքներ: Ժողովը մերժել է Արիոսի քարոզը, որ Յիսուս Քրիստոս չունի Աստուածային էութիւն: Ընդունուած որոշումները բոլոր եկեղեցիների համար պարտադիր էին լինելու:

Ձմեռային արեւադարձ, Դեկտեմբերի 25, լոյս էր ծնուել իրենց աշխարհում, իրենց արեւ աստծոյ ծնունդն էր, արեւի ու լոյսի յաղթանակը մահուան նկատմամբ: Աւելի ուշ այդ տօնախմբութիւնը միացուել է Հռովմէացիների արեւ աստուած՝ Բաքոսի (Դիոնիսիոս) հետ: Քրիստոնէութեան ընդունումից յետոյ էլ, ձմեռային արեւադարձի այդ նոյն օրը գնում էին արեւ աստծոյ մեհեանում նրա ծնունդը տօնախմբելու: Մեհեանի շուրջը համաժողովրդային տօնախմբութիւն էր, աշխարհային գուարձանք, լոյսի փառաբանում, կեանքի բեռի ազատագրում: Աստուածների խմիչք՝ գինիով, լոյսով արբեցած բանաստեղծներն էին դէպի արեւ աստուած ճախրում, բանաստեղծութիւն երկնում, որ մարդկանց հոգիները յորդէին արեւի լոյսի հէքիաթով:

Դեկտեմբեր 25, արեւ աստուած լոյսի հրաշափառ ծնունդ: Երեք օրերի խաւար, լոյսի ծնունդը ամբողջ մութ տիեզերքն արժէր: Լոյսի ծնունդը տիեզերական գերագոյն իմաստութիւն էր, այն աստուած էին համարել: Հռովմում մտածել էին, թէ ինչո՞ւ ձմեռային արեւադարձի լոյսի ծնունդը միայն արեւ աստծոյ ծնունդն է եւ ինչո՞ւ Աստուածային էութեամբ Յիսուսի ծնունդը նաեւ ձմեռային արեւադարձի լոյսի աստծոյ ծնունդի այդ նոյն օրը պատահած չլինէր: Աշխարհին յայտնեցին, որ Յիսուսի ծնունդի օրն է: Հռովմի Յուլիոս Առաջին Պապը յայտարարել էր, որ Յիսուսի ծնունդը, Յունուարի 6 -ի փոխարէն պիտի տօնախմբուի Դեկտեմբերի 25 -ին: Այն առաջին անգամ տօնախմբուել էր 336 թուականին:

Հայկական Սրբազան Լեռնաշխարհ, Աստուածային արարչական երկիր, ձմեռային արեւադարձին լոյսի պոռթկում էր այնտեղ: Միհր արեւ աստուածն է ծնուել աստղամերձ Արարատ լեռան գագաթին, ակներից պայթած լոյս սփռում աշխարհին, վիկինգների հեռու երկրին, որտեղ լոյսի ծնունդ տօնախմբեցին: Հայոց աշխարհում պայթած հրաբուխները գիշերներին լոյս էին վառում իրենց արարչական երկրում, որի ծովի ջրերին ընկած լոյսի ծիածանում վահագնի ծնունդի երկունք եղել: Հարաւի ժողովուրդներ իրենց սալիկներին

ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ, ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ, ՊԱՐՈՂՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՐՈՒԷՍՏԱԳԵՏՆԵՐՈՒ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԷՆ ՍԵԿՈ

Վերջին քանի մը տասնամեակներու ընթացքին, սովորական կը դառնան հոգեկան անհանգստութիւններու եւ ստեղծագործութեան միջեւ կապը բացայայտելու գիտնականներու եւ հոգեբաններու ջանքերը: Գիտնականներ կը յաջողին ուղղակի յարաբերակցութիւն մը գտնել արուեստի ծիրէն ներս ստեղծագործութեան եւ հոգեկան վատառողջութեան միջեւ: Ուսումնասիրութիւններու այս արդիւնքները շատ հետաքրքրական են, յատկապէս երբ անոնք բացայայտեն որոշ արուեստի տեսակներու եւ յատուկ անհանգստութիւններու միջեւ կապը:

Սթոքհոլմի մէջ գիտնականներու կողմէ վերջերս կատարուած ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մը ցոյց կու տայ, թէ schizophrenia-ի եւ ընկճուածութեան (depression) ախ-

տանշանները յաճախ ի յայտ կու գան ստեղծագործ անձերուն մօտ: Մէկ միլիոն անձերու մասնակցութեամբ այս ուսումնասիրութիւնը ցոյց կու տայ, թէ գրողներու մօտ բարձր է schizophrenia-ի եւ ընկճուածութեան, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչներու եւ ալքոլի չարաչար հոմի վտանգը: Այս ուսումնասիրութիւնը նաեւ ցոյց կու տայ, թէ գրողներու մօտ կրնայ կրկնապատկուիլ անձնասպանութիւն գործելու հաւանականութիւնը: Իսկ լուսանկարիչներու եւ պարողներու մօտ կը բարձրանայ երկբեւեռ անհանգստութեան տառապելու հաւանականութիւնը (bipolar disorder): Ըստ այս ուսումնասիրութեան, այսպիսի մասնագէտներ մեծ հաւանականութիւն ունին բարեկամանալու հոգեկան անհանգստութիւններէ տառապող անձերու հետ:

ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՆԻՐԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է 7 ՀԱՁԱՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

Ամերիկացի եւ եւրոպացի գիտնականները Լեհաստանի մէջ գտած են կաւէ իրեր, որոնց վրայ յայտնաբերուած են կաթնաչիւն ճարպերու մնացորդներ, որոնք կը վկայեն, որ հնագոյն մարդիկ տիրապետած են պանիրի պատրաստման արհեստագիտութեան:

Աշխարհի մէջ յայտնի հնագէտ ֆիթըր Պոկուցքի անցեալ դարու 80-ական թուականներուն յայտարարած է, որ եւրոպացիները սկսած են պանիրի արտադրութիւնը մեր թուարկութենէն 5500 տարիներ առաջ: Իր տեսակէտին համար գիտնականը հիմք ընդունած էր 6800-7200 տարուայ վաղեմութիւն ունեցող սերամիքական իրերու բեկորները: Անոնք ունեցած են 2-3 միլիմետր հաստութեամբ անցքեր, որոնք, ըստ ամենայնի, օգտագործուած են կաթը գտելու եւ պանիր ստանալու համար:

Սակայն աւելի լուրջ ապացոյցներու բացակայութեան պատճառով այս վարկածը մնացած է որպէս վարկած:

Վերջերս, «Nature» ամսագրին մէջ լույս տեսած է նոր գեկոյց մը, ուր մասնագէտները կ'ապացուցեն, որ նէոլիթի դարաշրջանին մարդիկ շատ աւելի հին ժամանակներէն տիրապետած են պանիրի պատրաստման արհեստագիտութիւններուն:

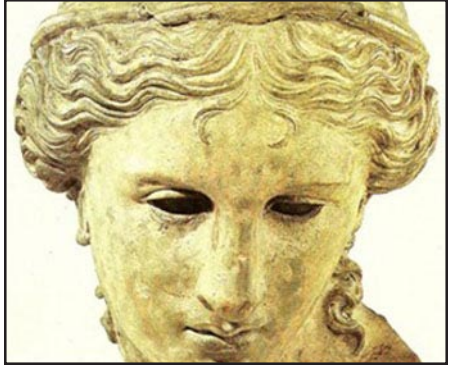
«Մեր հետազոտութիւնը հերքեց նախապէս ընդունուած տեսակէտը, թէ մարդիկ պանիրի արտադրութիւնը սկսած են 5 հազար տարի առաջ: Այժմ այդ թիւը աւելցած է 2 հազար տարիով», նշած է հնագէտներէն Ռիչըրտ Էլըրը:

Միւս կողմէ, կ'արժէ նշել, որ բրիտանացի գիտնականները ուսումնասիրութիւններու արդիւնքով պարզած են, որ հանրայայտ

Ձեր Ծանուցումները
Վստահեցէ՛ք
«Մասիս»
Շաբաթաթերթին
T: (626) 797-7680
F: (626) 797-6863
Massis2@earthlink.net

ԱՆԱՀԻՏ ՉԱՍՏՈՒԱԾՈՒԻՅԻՆ ԳԼՈՒԽԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԲԵՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԲԱՆԱԴՈՐ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԳՈՅԱՑԱԾ Է

Բրիտանական թանգարանին հետ բանաւոր համաձայնութիւն կայ Անահիտ շաստուածուհի արձանին գլուխը Հայաստան բերելու եւ ժամանակաւոր ցուցադրութիւն կազմակերպելու վերաբերեալ: Բանակցութիւնները ընթացքի մէջ են: Փաստաթուղթերը պատրաստ են, որոշ հարցեր շտկելէ ետք՝ յառաջիկային անոնք պիտի ներկայացուին Բրիտանական թանգարանին:

Հայաստանի երիտասարդական հիմնադրամի հասարակայնութեան հետ կապերու եւ լրատուութեան բաժնի աշխատակից Լիլիթ Գրիգորեանի տեղեկութիւններով, 7 Մարտին Հայաստանի մօտ Մեծն Բրիտանիոյ եւ Հիւսիսային Իրլանտայի Միացեալ Թագաւորութեան դեսպանատան մօտ Հայաստանի երիտասարդական հիմնադրամը կազմակերպած էր Անահիտ շաստուածուհի արձանին բեկորները Լոնտոնի Բրիտանական թանգարանէն Հայաստան տեղափոխելուն նուիրուած շարժում:

Հայաստանի երիտասարդական հիմնադրամը, կրթութեան եւ Գիտութեան նախարար Արմէն Աշոտ-

եանի հետ Մեծն Բրիտանիոյ եւ Հիւսիսային Իրլանտայի դեսպաններուն փոխանցած են Անահիտ դիցուհիին արձանը հայրենիք վերադարձնելու ուղերձը եւ հիմնադրամի նախաձեռնութեան միացած երիտասարդներուն ստորագրութիւնները:

Հայաստանի երիտասարդական հիմնադրամը 20-27 Փետրուարին կազմակերպած էր ստորագրահաւաք մը: Մայրաքաղաքէն եւ հանրապետութեան տասը մարզերէն շուրջ 20 հազար երիտասարդներ միացած են Մեծն Բրիտանիոյ եւ Հիւսիսային Իրլանտայի դեսպաններուն յղուած ուղերձին:

ԿԱՆԱՉ ԹԵՅԻ ԵՐԿՐՊԱԳՈՒՆԵՐԸ ԲԱՆՏԱԴՈՐ ԵՆ

Որքան բախտաւոր են անգլիացիները, որոնք օրուան ընթացքին յատուկ ժամանակ կը տրամադրեն թէ՛ խմելու համար: Անգլիական մշակոյթին մէջ «teatime»ը թանկագին եւ անփոխարինելի է: Անգլիացիներու պարագային, թէ՛ չը նաեւ կը ստեղծէ ջերմ մթնոլորտ ընտանիքի անդամներու եւ ընկերներու միջեւ, որոնք իրար մօտ կու գան «teatime»ի ժամանակ: Ներկայիս գոյութիւն ունին թէ՛ չի բազմաթիւ տեսակներ, որոնք բոլորն ալ օգտակար են: Թէ՛ չը ունի բազմաթիւ դարմանիչ յատկութիւններ, այս գծով European Journal of Clinical Nutrition ամսաթերթին մէջ հրատարակուած է յօդուած մը, որուն համաձայն, կանաչ թէ՛ չը կրնայ զգալիօրէն բարելաւել տղամարդոց յիշողութիւնը եւ ընկալումը: Ըստ հետազոտութեան հեղինակներուն, օրական երկու գաւաթ կանաչ թէ՛ չի սպառումը բաւարար է, որ տղամարդիկ ցուցաբերեն այս յատկութիւնները:

Երկու գաւաթ կանաչ թէ՛ չը խմեն, որմէ ետք կ'ենթարկուին յիշողութիւն պահանջող աշխատանքներու, որոնց շնորհիւ ի յայտ կու գայ, թէ կանաչ թէ՛ չը սպառող տղամարդոց մօտ աւելի բարձր է յիշողութեան, ուշադրութեան, կեդրոնացումի եւ խնդիրներու լուծման կարողութեան մակարդակը: Այս մէկը չի նշանակեր, թէ անոնց լաւ յիշողութեան եւ մտային կարողութիւններու մակարդակի միակ պատճառը կանաչ թէ՛ չըն է, սակայն ան մեծ դեր ունի այս հարցին մէջ: Լաւ կ'ըլլայ, որ կիներ իրենց ամուսիններուն յաճախ թէ՛ չը հրամցեն:

Փորձարկումի ընթացքին, մասնակիցները քանի մը ամիս օրական

<p>ՎԵՐԱՆՈՐՈՎՈՒԱԾ</p>	<p>ST. GREGORY ARMENIAN CHURCH Geragos BANQUET HALL OF PASADENA</p>	<p>NEWLY REMODELED</p>
<p>Now ready to host your</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wedding • Baptism • Anniversaries • All other happy & sad events. • հարսանիք • Սկստութիւն • Տարեդարձ • և ամէն ուրախ ու տխուր առիթներ: 		
<p>ՎԱՏԷ 562-715-8730 ՎԱՏԷ</p> <p>Լաւագոյն և յարմարագոյն գիներով ձեզ կ'ապաստարկենք</p>		

ԱՆՍԱԶԵԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

Շաբաթը ավարտվում է 14-էն

Քրիստոսը թէկուզ շատ կարճ պահու մը համար, սակայն՝ շատ արժէքաւոր ու պիտանի դրսեւորումով:

Արտակը 35 տարեկան ուժեղ եւ ժպտուն երիտասարդ մըն է, որ արդէն տասը տարիէ ի վեր հաստատուած է Սթրազպուրկ: Ծնողքն ու եղբայրը Հայաստան կը գտնուին, իսկ ինք առանձինը կ'ապրի այս քաղաքին մէջ: Փորձած է համալսարանական ուսում մը ձեռք բերել՝ հաշուաւոր-չհաշուաւոր կեցութեան տասը տարիներուն ընթացքին, բայց ապարդիւն: Իսկ հիմա ան թարգմանական գործեր կը կատարէ: Տիրապետելով ֆրանսերէնին կը փորձէ հայերէնի թարգմանութիւններ ընելով օգտակար հանդիսանալ աւելի քան ութ հազար հայերու, որոնք եկած են Հայաստանէն եւ հաստատուած՝ Սթրազպուրկ: Տակաւին տարի մը առաջ Արտակ կրցած է ձեռք ձգել կեցութեան յատուկ արտօնագիր՝ իր քաղաքացիական իրավիճակը աւելի ապահով դարձնելով:

Տիրանն ու Նազիրը հալէպահայեր են, որոնք աւելի քան քառասուն տարիներէ ի վեր հաստատուած են Սթրազպուրկ: Հաւանաբար միայն իրենք եւ մէկ-երկու այլ ընտանիքներ արտասահմանէն եկած են, մնացեալ բոլոր հայերը կու գան հայրենիքէն: Տիրանն ու Նազիրը լայն սիրտ եւ ընդունելութիւն կը ցուցաբերեն բոլոր հայերուն նկատմամբ, որոնք կարիք ունին օգնութեան: Իրենց տունը ձեռով մը բաց դուռ է, ուր հայեր կրնան մտնել, եթէ կ'ուզեն եւ կը փնտռեն քիչ մը «ապահովութիւն»: Բայց այս բոլորէն վեր անոնք կը յայտնեն նաեւ իրենց ցաւն ու մտահոգութիւնը, թէ հայրենիքը կը պարպուի իր հարազատ գաւազներէն:

Բայց շարունակեցի լսել արեւելահայերէն հոս թէ հոն, այլգասեան այս գեղեցիկ քաղաքին մէջ մէկ շաբթուան կեցութեան ըն-

թացքին: Կարծես յագեցած ըլլալի հանդիպումներէն ու անոր միջոցով հաստատուած հաղորդակցութիւններէն ու հաղորդականութիւններէն, չկրցա՛յ, թէ չուզեցի (ես ալ չեմ գիտեր) ժամանակ տալ կենալու եւ ըսելու հայերէն խօսողներուն, թէ՛ «Բարե՛ւ, ես ալ հայ եմ»: Կասկածէ վեր էր, թէ ուրախ էի, որ կը լսէի հայերէն, բայց հայր Նահպետեանին զարմանք-հարցումէն մեկնելով՝ կար նոյն հետեւողականութեամբ ուրիշ հարցում մը, որ կը չարչրկէր միտքս ու հոգիս՝ «Ձեմ գիտեր՝ ինչո՞ւ կ'ընեն»: Ինչո՞ւ պէտք է ձգել սեփական տուն, հող, հայրենիք, հարազատ, հայօրէն ու հայկականօրէն ապրելու առանձնաշնորհումներ եւ գալ հոս թէ հոն, նոյնիսկ երբ այդ բոլոր վայրերը շատ գեղեցիկ են, սակայն հեռու են արմատէն, ինքնութենէն, հայկականութենէն: Բայց չէ՞ որ տարիներ շարունակ երազեցինք եւ փափաքեցանք հայրենիք ունենալ, այս տեսլականով ապրեցանք երկար տարիներ: Բայց ինչպէ՞ս բացատրել այն սուղ փորձառութիւնը, զոր ապրեցանք իբրեւ ժողովուրդ կորսնցնելով թիւ ու հող, թէ՛ կալուած եւ թէ՛ մտաւորական-մշակութային արժէքներ. աւելի՛ն, «ծննդեան թուական»-ը նոյնիսկ:

Եթէ տնտեսական ու ապրուստ ճարելու մղձաւանջն է հայրենիքէն արտահոսքի մղողը, բայց արդեօք ո՞ւր է այն ապահով վայրը, յատկապէս՝ վերջին տարիներուն, ուր մարդ չի տազնապիր իր տնտեսական վիճակներուն բարւօք լուծում մը գտնելու:

Եթէ մեր հայրենի ներկայ իրավիճակին ու անոր տուն տուող արտագաղթին պատճառներն ու անոնց բարւօք լուծումներուն գործընթացը դիւրին չեն, եւ եթէ պատասխանները քիչ մը կ'ուշանան, բայց կը մնայ հարցումը, որուն ետին կայ ցաւն ու յուզումը. «Ձեմ գիտեր՝ ինչո՞ւ (ինչպէ՞ս) կ'ընեն»

ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ Դ.Դ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԸ

Շաբաթը ավարտվում է 8-էն

Կէօզիւմեանի եւ Երգեհոնարութեամբ Բրշ. Ռուբէն Սրկ. Սողոմոնեանի: Օրուան պատարագին էր՝ Գերշ. Տ. Ներսէս Ս. Արք. Պողոսապետ: Այս ուխտագնացութիւնը առաջինը պիտի ըլլար իբրեւ սփիւռքէն ժամանած երգչախումբ մը:

Իսկ աւելի քան 27 տարիներ Ս. Սարգիս եկեղեցին ծառայելէ յետոյ, 2007 թուականին, երգչախումբը Արեւմտեան Թեմի նորընտիր բարեխնամ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան Ս. Արք. Տէրտէրեանի առաջարկ ու փափաքով կը հաստատուի Լոս Անճելոսի Burbank քաղաքի նորակառոյց Առաջնորդարան եւ կը դառնայ «Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան Թեմի Առաջնորդանիստ Սրբոց Դեռնդեանց Մայր Տաճարի Խաչատուրեան Դպրոց Դաս Երգչախումբ»:

Խաչատուրեան Դ. Դ. Երգչախումբը, իր հիմնադրութեան 30 ամեակի առիթով, 2008 Ապրիլ ամսուան մէջ կը կազմակերպէ ուխտագնացութիւն մը եւս այս անգամ դէպի Երուսաղէմ: Ուխտագնացութեան մասնակցեցան գրեթէ 24 անդամներ, ոմանք իրենց տիկիններով, ոմանք առանձին եւ մի քանի համակիրներ ընդամէնը 50 հոգիներ:

ԱՍԵՓԱՆ ՍՐԿ. ԿԵՕԶԻՄԵԱՆ

Շաբաթը ավարտվում է 8-էն

բանաստեղծութիւնը: Ձեռնարկը տեղի ունեցաւ Wilshire Ebell համերգասրահին մէջ:

Սոյն համերգին իրենց մասնակցութիւնը բերին նաեւ յայտնի դաշնակահար Շահան Արծրունի, պարիթոն՝ Յակոբ Թօփուզեան, ատենախօս՝ Նուրհան Ուզունեան եւ Լեւոն Չալէն Սիւրմէլեան, իսկ ասմունքով Տիկ. Ալին Տօնիկեան:

1998ին Խաչատուրեան Դ.Դ. Երգչախումբը իր հիմնադրութեան 20 ամեակին առթիւ կ'իրականացնէ ուխտագնացութիւն դէպի Հայաստան եւ երգչախումբը 23 Օգոստոս 1998ին 32 անդամներով կ'երգէ Ս. Պատարագը Սուրբ Էջմիածնեայ Մայր Տաճարին մէջ, ուր նոյն օրը, Ս. Պատարագէ յետոյ, վեհարանին մէջ Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Տ. Գարեգին Սարգիսեան, երկար տարիներու եկեղեցւոյ ծառայութեանց առ ի գնահատանք, Ստեփանին կը շնորհէ Սուրբ Ներսէս Շնորհալի Շքանշանն ու Սրբատառ Կոնդակը:

Չանազան թուականներուն Թրքահայոց Հայրենախնամ Պատրիարք Հայրերուն, ինչպէս՝ Շնորհք Գալուստեան, Գարեգին Գազանճեան եւ Մեսրոպ Սուլթանեան, նոյնպէս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսներուն՝ ինչպէս վազգէն Ա. Գարեգին Ա. եւ Գարեգին Բ. վեհափառ Հայրերուն Լոս Անճելոս Հովուապետական այցելութիւններուն առթիւ մօտաւորապէս երբեմն 100, երբեմն 200 անդամ-անդամուհիներէ բաղկացած երկուսն միացեալ երգչախումբին կողմէ երգուած Կոմիտասեան եւ Եկմալեան բազմաձայն սուրբ Պատարագներու երգեցողութեանց ղեկավարութեան պաշ-

Երգչախումբը նախ այցելեց Պոլիս եւ երգեց պատարագը Պոլսոյ Ազգային Սուրբ Փրկիչ Հիւանդանոցի յարակից Սուրբ Մատրան մէջ առաջնորդութեամբ Ստեփան Սարկաւազի: Պոլսոյ մի քանի օրուան կեցութենէ յետոյ խումբը մեկնեցաւ Թել Աւիլ օդակայան եւ մասնաւոր հանրաշարժով, մի քանի օրուան մէջ, զանազան տեսարժան վայրեր այցելելէ յետոյ անցաւ Երուսաղէմ: Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Մայր Տաճարի մէջ երգչախումբը իր մասնակցութիւնը կը բերէ Աւագ Հինգաբլի օրուան ոտնլուսայի եւ խաւարման արարողութեանց եւ կ'երգէ Զատիկուայ ճրագալոյցի Ս. Պատարագը, Կոմիտասեան բազմաձայն եղանակով, գլխաւորութեամբ Ստեփան Սրկ. Կէօզիւմեանի: Արարողութեանց կը նախագահէ Երուսաղէմի Պատրիարք Ամենապատիւ՝ Տ. Թորգոմ Ս. Արք. Մանուկեան:

Երգչախումբը 35 տարիներու ընթացքին կ'իրականացնէ անհամար Սուրբ Պատարագի հոգեպարար երգեցողութիւններ եւ աշխարհիկ համերգներ Լոս Անճելոսէն մինչեւ Սան Տիեօ, Սան Ֆրանսիսքօ եւ Արիզոնա, իւրաքանչիւր անգամ բերելով նաեւ իր բարոյական ու նիւթական աջակցութիւնը ի պայծառութիւն Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու:

սուրբ, օրուան առաջնորդներու կողմէ կը վստահուի Բրշ. Ստեփան Սրկ. Կէօզիւմեանին, որ բարձր կը գնահատուի վեհափառ Հայրապետներու եւ Սուրբ Պատարագներուն մասնակցող աւելի քան տասը հազար հաւատացեալ ժողովուրդին կողմէ:

Բրշ. Ստեփան Սրկ. Կէօզիւմեան իր ամբողջ կեանքի տեւողութեան, սիրած է եկեղեցին, սիրած է Յիսուս Քրիստոսը եւ իր անխոնջ ու անձնուէր ծառայութիւնը բերած է ի պայծառութիւն Հայաստանեանց Առաքելական Եկեղեցւոյ: 50 տարիներու դպրոցութեան նուիրական ծառայութեանց քով ան պաշտօններ ստանձնած է Խաչատուրեան Դ. Դ. Երգչախումբի Տնօրէն Խորհուրդէն ներս, ինչպէս նաեւ Լոս Անճելոսի Պոլսահայ Միութեան կեդրոնական Սանուց Յանձնախումբի եւ Պատուոյ Ատենի մէջ: Ներկայիս Արեւմտեան Թեմի Միացեալ Երգչախումբերու Խորհուրդին Գ. ատենապետի եւ Միացեալ Երգչախումբի խմբավարի պաշտօնով, բազմաձայն շարականի երգեցողութեամբ, մասնակցած է Ecumenical կրօնական արարողութիւններուն:

Յոբելեար Բրշ. Ստեփան Սրկ. Կէօզիւմեան ներկայիս կը ծրագրէ Կոմիտասեան բազմաձայն Սուրբ Պատարագի երգեցողութիւնները ձայնագրել խոսասարկի վրայ, երաժշտական նուագակցութեամբ, որուն համար արդէն տարիէ մը ի վեր Պոլսահայ յայտնի երաժշտագէտ՝ Պրն. Մաթիկ Թօլիեանի հետ աշխատանք կը տանի: Եթէ Աստուած կամենայ 2013ին, Խաչատուրեան Դ. Դ. Երգչախումբի հիմնադրութեան 35 ամեակի առթիւ սոյն խոսասարկները հրապարակ պիտի հանուին:

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ

PALM SPRINGS ԱՐՉԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՅՈՂ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Փալմ Սփրինգսի գեղատեսիլ եւ կից լեռնային շրջանին, վարձու է տրուում լրիւ կահաւորուած մէկ ննջարան, մեծ նստասեներակ, խոհանոց՝ բոլոր յարմարութիւններով, մինչեւ 5-6 հոգի գիշերելու տարողութեամբ Condo: Ունի մեծ լողաւազան, ջաքուզի, թեմիսի խաղաղաշտ, կանաչազարդ փիքնիքի տարածք, իր յատուկ կրակարաններով եւ 24-ժամեայ ապահովութեան սիստեմ:

Վարձման գներն են՝	
Ուրբաթ, Շաբաթ եւ Կիրակի՝	\$ 400
Long Weekend-ների համար՝	\$ 500
Մէկ շաբաթուայ համար՝	\$ 675
Մէկ ամսուայ համար՝	\$ 1450

Մանրամասների համար հեռաձայնել՝
(818) 246-0125

«ՔԱՋ ՆԱՋԱՐ» ՈՒՂԻՂ ԵԹԵՐ ՇՕ
Ամէն Կիրակի
Երեկոյեան ժամը 10:00–ից 12:30
Կլէնտելի 380-րդ կայանից

massispost.com
daily news updates

ՑԱԲԱԿՑԱԿԱՆ

ԼԵՆԱ ԿԷՕՔՃԵԱՆ-ՓՈՇՈՂԼԵԱՆԻ մասնական տխուր առիթով մեր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնենք հանգուցեալի համայն պարագաներուն եւ հարազատներուն, մասնաւորաբար ամուսնոյն՝ Աւետիս Փոշողլեանին եւ զաւակներուն՝ Կորիւնին եւ Չարենցին:

ՑԱԲԱԿՑԱԿԱՆ

ԱՆՈՒՇ ՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ մասնական առիթով (մահացած Պէյրութ) «Մասիս»ի խմբագրութիւնն ու անձնակազմը իրենց վշտակցութիւնները կը յայտնեն հանգուցեալի համայն պարագաներուն, մասնաւորաբար իր եղբայրներուն՝ Կարապետ եւ Յովհաննէս Հաննէսեաններուն:

ՑԱԲԱԿՑԱԿԱՆ

ՄԻՀՐԱՆ ՍԱԹԱՄԵԱՆԻ վաղահաս մահուան առիթով Նոր Սերունդ Մշակութային Միութիւնը իր խորագգաց վշտակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի քոյրերուն, եղբայրներուն եւ ընտանեկան համայն պարագաներուն:

ՑԱԲԱԿՑԱԿԱՆ

ՆԱԶԱՐԷԹ ԳՕՓՈՒՇԵԱՆԻ մահուան տխուր առիթով «Մասիս»ի խմբագրութիւնը իր խորագգաց վշտակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի այրիին՝ Մարի Բննիկեան-Գօփուշեանին, դստեր Լիզա Գօփուշեանին եւ ընտանեկան համայն պարագաներուն:

VA Print Media

Book Printing • Hard Covers • Year Books
Restoration of Old Books & Bibles

Նոր Գիրքերու Տպագրութեան եւ
Հին Գիրքերու Նորոգութեան Համար
Հեռաձայնել՝ ՎԱՀԷ ԱՁԱՊԱՀԵԱՆԻՆ

Vahe Atchabahian

1870 E. Layton St. • Pasadena, CA 91104
626-354-5924 • vamedia@yahoo.com

**ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՈՆ**

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly
Enclosed a check for (one year)
* \$50,00 for USA

* \$60,00 (second class), \$ 75,00 (Air Mail) for Canada.
* \$85,00 (second class), \$ 125,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----
Address: -----
City: ----- State:----- Zip Code:-----
Country: -----

Tel :----- Fax : -----

HayastanInfo.net

**ՉՄԵՌԱՅԻՆ ԱՐԵՒԱԴԱՐՁ ԵՒ
ԼՈՅՍԻ ՈՒ ԱՐԵՒ ԱՍՏՕՈՅ ԾՆՈՒՆԴԸ**

Շարունակուած էջ 16-էն

գրեցին, որ լոյսի երկիր՝ արարչական Դրախտ է այն: Կանաչ, կապոյտ լոյսի երկիր, սիրոյ, խաղութեան աշխարհ:

Մուսաների պաշտամունքի լեռների լանջերի ձմեռային արեւադարձ, շէնքերի մարդիկ խարոյկներ, ջահեր վառում՝ դիմաւորելու հէքիաթային գարնան գալուստը: Հայկական Մովսէսեանի մեղմիկ, անուշ, լոյսոտ գեփիւն էր լեռան լանջերի անտառների կանաչ երեսին համբոյր շաղում, նրա գգուանքից ծառերն էին թափահարում իրենց վարսերը: Լոյսոտ էին ձմեռային արեւադարձի օրերը: Երկնակամարում ամպերը գրկած անցնում էր արեւ աստուածը, նրա լոյսի ջերմից ամպերն էին հալում, մեղմիկ իջնում լանջերին, ցորեանի կանաչը ցօղում: Ցորեանն էր արեւի լոյսի փայլով ժպտում: Մուսաների Լեռան պաշտամունքի Արմէն-Հայ, եթէ լոյսի ճառագայթներին յենած բարձրանայիր արեւը գրկելու, նայէիր ինչպէ՞ս էր քու լեռների կանաչ լանջերին լոյսի հէքիաթ վառում, շէնքերի տանիքները կարմիր լոյսով հրաբխանում:

Ձմեռային արեւադարձի առաւօտ, հայոց խորով կոտակ թագաւորի անտառի բարձունքի լեռան գագաթին լոյսի բաշերն է փռել հայոց նախնիների արեւ աստուած Միհրը, լոյս էր ցանում հայոց աշխարհին, որ արարչութիւն լինէր այնտեղ: Ձորի պոռնկին յառնած սիւնազարդ տաճարի բացատում հարիւր-հարիւր արիացի Արմէն-հայեր ափերով լոյս քաղում Միհրի ակներից, երեսները ցօղում: Գառնի աւանի Միհրի տիեզերական տաճարում, արեւածին Արմէն-հայերի նախնիների լոյսի արեւ աստուած Միհրի ծնունդի

տօնախմբութիւն էր: Քու սրբական լեռնաշխարհից, քու հին հաւատքից խորթացած Արմէն-Հայ, զաւակներդ գրկած արի գնանք Գառնի տաճար, քու ցեղի մարդկանց հետ տօնախմբենք լոյսի արեւ աստուած Միհրի ծնունդը: Տաճարի աստիճաններից իջնում է Միհրը, արեւաթագից ճառագած լոյսը ողողում է բացատը, լոյսի տօն է, խնդութիւն է, արիացիների հրճուանք է: Լոյսի ջահեր վեր պարգած մոգպետը, բուրվառներ հնչեցնող մոգերն են, շարք-շարք արեւալոյս հանդերձներով քրմուհիներն են իրենց հեթանոս նախնիների տաղերն հնչում: Ունկն դիր, նրանց հնչիւնները հայոց աստուածների Աշտիշատի մեհեանների գովերգերն են: Արմէն-հայերը գնում են դէպի Միհրը, երկրպագում, նրա արեւահուր թագից լոյս քաղում: Արմէն-Հայ դու էլ լոյս քաղիր, այն լցրու քու եւ զաւակներիդ սրտերին, որ օտար աշխարհում չմրսէք: Շարք-շարք ծիսում էր բացատը, հայոց նախնիների շուրջ պարերն էին, Միհրն էր լոյսի կրակ հոտում նրանց վրայ: Աշխարհային տօնախմբութիւն էր, խնդութիւն արմէն-հայերի հոգիներին: Արմէն-Հայ բարձրացիր տաճար, գրկիր սիւնները, ատրուշանի կրակի լոյսից ցօղիր քու ու զաւակներիդ դէմքերը, խնդիր Միհր աստուծուն՝ հայոց հին աստուածների լոյսով մկրտել նրանց, ամէն:

Ինչպէս քրմացած վարուժան բանաստեղծը պիտի երգէր, դու էլ Արմէն-Հայ՝
Քնարդ ա՛ն,
Յանո՞ւն Ուժին, յանո՞ւն Գեղին,
մտիր մեհեանն աստուածներուն,
բահը ձեռքիդ՝ բազնէ բազին համասփոէ
Շուր ու արիւն:

OFFICES FOR RENT IN PASADENA
ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
1060 North Allen Ave
Pasadena, CA 91104
Գրասենեակները վերանորոգուած եւ յարմար վարձքերով
Յետաքրքրուողներէն հեռաձայնել՝
(626) 398-0506

SEROP'S CAFE
GREEK & LEBANESE FOOD
SERVING BATON ROUGE SINCE 1979

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Եթէ ձեր տրամադրութեան տակ ունիք հայերէն գիրքեր, եւ կը ցանկաք զանոնք նուիրել Կայծ Երիտասարդական Միութեան գրադարանին՝
հաճեցէք կապ պահել մեզի հետ:
G.Y.O. 1060 N.ALLEN AVE. PASADENA, CA 91104

ԲԱԶՄԱՆՈՐՀՈՒՐԴ ՊԱՏԳԱՍԸ ՏԱՐԵՎԵՐՁԻ ԵՒ ԱՄԱՆՈՐԻ

Շարունակուած էջ 15-էն

վէճերով եւ իշխանատենչիկ զգա-
յախաբուծիւններով, երբ անդին,
հայրենի բնաշխարհին մէջ, Արցա-
խի մէջ հայը տակաւին իր անհա-
ւասար գոյամարտը կը մղէ յանուն
իրաւական անկախութեան: Պէտք է
քաջ գիտնանք, որ առանց մեր
յաղթական աւարտին, վտանգուած
է գոյութիւնը ե՛ւ Արցախին, ե՛ւ
Զանգեզուրին եւ թէ՛ ներկայ ան-
կախ պետականութեան:

Ու որպէսզի կարենանք յաղ-
թականօրէն դուրս գալ այս նոր
Մարդարապատէն, անհրաժեշտ է
գերլարուած մեր բոլոր կարելիու-
թիւններուն: Եւ այս՝ կը յաջողինք
կանգուն պահելով հայուն բարձր
բերդերն հաւատքին: Մինչեւ այ-
սօր, մեզի համար մեր բերդերը կը
թուէին ըլլալ անառիկ: Գիտնանք
պահել զանոնք իրենց պատմական
բարձրութեան վրայ:

Ժամանակն է որ մէկդի հրենք
արուեստական պատուարներ: Քան-
դէնք օտարին կողմէ թելադրուած
անհաշտ եւ աններդաշնակ գաղա-
փարախօսութիւններ, բռնաբաւոր-
ուինք՝ հայրենի պետականութեան
շուրջ, անոր քաղաքա-տնտեսական
ու գիտութեան վարկը ե՛ւ նիւթա-
պէս, ե՛ւ բարոյապէս բարձր պահելու
նախանձախնդրութեամբ:

- «ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՀԱՄԱՀԱՅՎԱ-
ԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ»-ին լիակատար
յաջողութիւնը՝ ա՛յդ կը պատգամէ:
Նո՛յն քաղաքատարրերու գործե-
լակերով որդեգրել նաեւ ՄԻԱՅՅԱԼ
ՀԱՅՈՒԹԻՒՆ բանաձեւը մեր գաղա-
փարախօսութեան մէջ:

- «ՀԱՄԱՏԵՂ ԳՈՐԾԱՐՔ»-նե-
րու ծրագրաւորեալ աշխատանքին
յաջող ընթացքը՝ ա՛յդ կը թելադրէ:

- Հայրենի մշակոյթին, գրա-
կանութեան, գեղարուեստին ու գի-
տութեան նոր խոյանքներ ու նուա-
ճումներ ներշնչելու եւ հնարաւորու-
թիւններ ստեղծելու հրամայական
պահանջքը, պարտադիր օրէ՛նքն է
համահայկական մերօրեայ վերած-
նունդին: Առանց մշակոյթի, մեր
գոյատեւումն իսկ հարցական կը
դառնայ: «Ոգու Սով»ը ընդմիշտ
հեռացնել:

Արդ, իրբեւ պիւրութեամբ, երբ
«Հաշուէյարդար»-ի տրամադրու-
թիւններով ակնարկ մը կը նետենք
անցեալ տարուան ընթացքին հայ
ժողովուրդին ու մեր հայրենիքին
ճակատագրական այս փոքր ժամա-
նակահատուածին վրայ, պիտի նկա-
տենք երկու հիմնական ազդակներ.-

ա) Մեր հակակշիռէն դուրս
երեւոյթներու հարկադրանքը, եւ

բ) Յանուն ժողովրդավարու-
թեան, մեր ազգային-հասարակա-
կան մտածողութեան մէջ երեւան
եկող տարբերութիւններու վրայ
հիմնուած արուեստական տաղանա-
յներ, որոնց առկայութիւնը առաւել
եւս կը բարդացնէ անկախ պետու-
թեան վարիչներուն քաղաքական
դժուարին ճանապարհը:

կ'ընդգրկենք նաեւ մեր միութենա-
կան եւ ազգային յարակից հար-
ցեր... չէ՞ք խորհիր թէ, ամէն Ամա-
նորին հոգեփոխութեան, վերանո-
րոգումի ու վերածաղկումի շունչն
է որ կը մտնէ մեր էութենէն ներս
ու մեր բաղձանքը կ'ըլլայ որոնել
ու գտնել մեր ներաշխարհին մէջ
Նոր Մարդուն գոյաուճը: Նոր
Հա՛յը՝ առաւել բեղուն եւ օգտա-
ւէտ, գիտակցութեամբ մեր ազգա-
յին-քաղաքացիական պարտաւորու-
թիւններուն, ա՛ռաւել եւս մարդա-
ցած եւ հայացած մեր գործունէու-
թեան դաշտին մէջ:

Հետեւաբար, Ամանորի սեմին,
անհրաժեշտ է որ մեզի համար
հաստատել գիտնանք բարոյական
սկզբունքներ ու չափանիշներ՝ խու-
սափելով մեր անձնական թէ՛ ազգա-
յին յոռի դիրքաւորումներէն: Մա-
նաւանդ մեր կազմակերպչական
կեանքին մէջ:

Կ'ընդգծենք «Բարոյական
սկզբունքներ» վարքագիծը, հրա-
ժարելու գնով հատուածամու ու
եսակեղրոն շահախնդիր վերաբե-
րումներէ: Թող չճգնին մարդիկ,
փաստարկելու համար, թէ քաղաքա-
կանութիւնն ու քաղաքագէտներ կը
մերժեն սկզբունքներուն բարոյա-
կան էՈՒԹԻՒՆը: Չեն մերժեր:
Տեսանելի՛ն այլոց կողմէ՛ երեւոյթն
է լուր, եթէ ա՛յդ է որ իրենց
ենթադրել կու տայ նման մտածու-
մներ:

-Գ-

*ԵՎԵՂԵՅԻՆ ՀԱՅՎԱԿԱՆ,- մէկ
հօտ ու մէկ հովիւ իր հոգեւոր
առումով, իր առաքելական շունչով
եւ էութեամբ, լուսաւորչահաստատ
Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնայ քաղաք-
ապարտեան հեղինակութեան հանդէպ
զգաստ եւ յարգալիր ըմբռնումով:
Վարչական բաժանումներն ու նուի-
րապետական այլ Աթոռներու ներ-
կայութիւնը հա՛րկ է որ կոչուին
գորացնելու Հայց. Եկեղեցւոյ Միջ-
նաբե՛րդը եւ անխառն միասնակա-
նութեամբ շղթայէ գաջն, որպէսզի
Պետութիւն եւ Եկեղեցի ներդաշն
զուգահեռականով դառնան լծակից
իրարու: Հայուն հոգեւոր դաստիա-
րակութիւնը չենթարկենք օտարա-
մուտ ազդեցութիւններու, այլ՝ գիտ-
նանք գաջն վերածել առօրեայ կեան-
քի բարոյագիտական վսեմ գաղա-
փարականովն հայակերտ կիրար-
կումին: Այն ատեն է որ քրիստոնէ-
ական վարդապետութեան Ս. Մննդեան
խորհուրդը կը դառնայ Աստուածա-
թախանաբան իրա՛ւ լուսարձակի մը,
որուն իմացական լոյսը իւրաքան-
չիւր ամանորին պիտի վերանորոգէ
մեզ ու պիտի պարգեւէ հոգեկան
առողջ վիճակ մը: Անցեալ դարուն
պատահած են տասնամեակներ, երբ
խորհրդային վարչակարգի Հայց.
Եկեղեցին ու Մայր Աթոռը ապրե-
ցան պատմական տաղանապալի ժա-
մանակաշրջաններ, եւ հայրենի պե-
տականութիւնը գտնուեցաւ տխուր
հարկադրանքին ներքեւ քաղաքա-

կան վերվայրումներու: Անպատ-
ու տկար պայմաններու տակ գտնուող
Մայր Աթոռին՝ այդ պարագանե-
րուն անհրաժեշտ էր գորավիզ ու
նեցուկ կանգնել եւ ոչ թէ առիթ
ընծայել որ ներքին թէ՛ արտաքին
ճակատներու վրայ դժուարութիւն-
ներ յարուցուին: Ա՛յս պէտք է ըլլայ
մօտեցումը թէ՛ մեր նուիրապետա-
կան միւս Աթոռներուն եւ թէ՛ հայ
ժողովուրդի մէջ գոյութիւն ունեցող
մեր այլ յարանուանութիւններուն:

Փոխադարձ յարգանք եւ իրա-
ւախոհութիւն:

Այս է հրամայական պահանջքը,
եթէ կ'ուզենք պատմութեան դատաս-
տանին ներկայանալ հայօրէն:

Այլապէս, որո՞ւ համար կը
դողանջեն Ս. Մննդեան եւ Աստուա-
ծայայտութեան զանգերը... եւ որո՞ւ
համար կ'երգուին՝

«... եւ չըկիր խաղաղութիւն
եւ ի մարդիկ հաճութիւն» եւ ինչո՞ւ
համար կ'երգանակաւորենք մեր բաղ-
ձանքը,

«Միշտ անշարժ պահեա՛, զԱ-
թոռ Հայկազնեաց»:

Այն՝ որ հայ պետականութեան
բացակայութեան ամբողջ ընթաց-
քին, Հայ Եկեղեցին խորհրդանշեց հայ
ազգին զօրքն ու զօրագլուխը եւ
հասցուց մեր ՆԱԻՐ դէպի նաւահան-
գիստը խաղաղութեան:

Ազգակերտումի խորհուրդը
կ'ապրինք այսօր եւ մեր շուրջը
Ամանոր է, սիրելի ընթերցող:

Հայկական Ս. Մննդեան քաղ-
մախորհուրդ ներգոյութիւնն ալ կը
զուգահիւսի ամանորեան տօնական
այս օրերուն:

... Պիտի գիտնա՞նք արդեօք
արձագանգել Ազգակերտումի Անլ-
ուելի Զանգակատան դողանջներուն:
Զէ՞ որ ՀԱԻԱՏԱՄՔ անուն
անխորտակ սար մը ունինք, որ կը
գտնուի մեր հոգիներուն մէջ ու մեր
պարտէն է նոր սերունդներուն փո-
խանցել այդ գիտակցութիւնն ու
հաւատքը առանց տատանումի եւ
երկբայումի, առանց նախապաշա-
րուծի եւ հատուածական սահմանա-
փակ մտածողութիւններու:

Ամանորի այս հանգրուանին,
մեր մտածումներուն մէջ մնալուն
տեղ կը գրաւէ Հայց. Առաք. Եկեղեց-
ւոյ անասանութիւնն ու միասնա-
կանութիւնը: Առաւել քան երբեք,
այսօր է որ պիտի փարինք հոգեւին
մեր սրբազան ժառանգութիւննե-
րուն, պիտի ջանանք հեռո՛ւ վանել
օտարամուտ աղանդաւորական շար-
ժումները եւ մեր նուիրապետական
Աթոռներու ներդաշնակ գոյակցու-
թեամբ բարձր պիտի պահենք Հայց.
Եկեղեցւոյ դարաւոր հեղինակութիւնը,
գլխաւորութեամբ Մայր Աթոռ Ս.
Էջմիածինի եւ ամբողջական մասնակ-
ցութեամբ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ
կաթողիկոսութեան ու մեր Պատրի-
արքական Աթոռներու Երուսաղէմի եւ
Կ. Պոլսոյ:

Այս ոգին երբ ըլլայ տիրական
մեր բոլորիս մէջ, այն ատեն է որ
օտար պետութիւններու հեղինակա-
ւոր ներկայացուցիչները պիտի կա-
րենանք համոզել, թէ՛ այս ընդար-
ձակ աշխարհի մէջ մեր ժողովուր-
դին ալ իրաւունքն է իր հոգին վրայ

ապրիլ ազատ եւ ինքնիշխան, ստեղ-
ծագործե՛լ ձգտումովը բարիքն ու
գեղեցիկին, եւ համամարդկային ըն-
տանիքին մէջ մեր տեղն ու դերը
յաւերժացնել գիտութեան եւ ար-
ուեստի նուաճումով:

Հայաստանի եւ Արցախի պե-
տական ներկայացուցիչները ա՛յս է
որ կ'ուզեն համայն աշխարհէն:
Սփիւռքահայութիւնը՝ միասիրտ եւ
միախորհուրդ, այս հրամայականէն
առաջնորդուած պիտի օժանդակէ
մեր սրբազան դատին բարոք լու-
ծումին: Որովհետեւ, մեր ժողովուր-
դը քաջաբար եղեր է պաշտպանը
խաղաղութեան եւ յաւերժ գարունի
որպէսզի վերածաղկեցնէ իր հայրե-
նիքը, տեսիլքովը համահայկական
եւ համամարդկային մեծ իրագոր-
ծումներու:

***

Ամանորի սեմին կը գտնուինք,
ու 1915-ի Յեղասպանութեան 100-
ամեակը մեր դուռը կը թակէ:

*Անհպելի՛ ու պարտադիր է՝
Միացեալ ՀԱԻԱՏԱՄՔ-ով ներակա-
յանալ Միջազգային Դատական Ատ-
եանին, յանուն մեր Համազգային
Պահանջատիրութեան:

*Անհրաժեշտ է վերակազմա-
կերպել Սփիւռքի թէ՛ Հայրենիքի
մտաւորական ու քաղաքական յանձ-
նառութեան տէր Մարդոյժը:

*Արցախի իրողական Անկախ
կարգավիճակը օժտել իրաւական
հիմունքներով:

*Վերջ տալ անհատական թէ՛
հատուածական համակրանքներու եւ
հակակրանքներու պատճառած երկ-
փեղկումներուն ու բարձր պահել
համահայկականութեան մեր արժա-
նապատուութիւնը: Եւ այս՝ թէ՛ ի
հոգեւորս, եւ թէ՛ աշխարհականօ-
րէն:

Եթէ Մենատիրութեան մը անհ-
րաժեշտ է, այդ մէկը թող որ ըլլայ
բարոյագիտական ու համահայկա-
կան մեր սկզբունքներով հիման
վրայ: Հաւատքն ու Յոյսը կ'առաջ-
նորդեն մեզ: Ամանորի սեմին, կը
հաւատանք... թէ՛ յոյսի եւ լոյսի
ճառագայթումներ՝ համայն աշխար-
հի՛ մարդկութեանը կը բերեն նորա-
նոր խոստումներ, կու տան աւետիսը
կարելի իրագործումներու եւ այս
ակնկալութիւններով ահաւասիկ,
մենք կը թեւակոխենք նոր տարեշր-
ջան մը եւս: Մարդկութիւնը յուզող
առաջին հիմնահարցը՝ անհատա-
բար թէ՛ հաւաքաբար, իր կեանքին
բարօրութիւնն է. ընթերցի՛նք մը
աշխարհի բարիքներուն, ծնունդը
գեղեցիկ ու վսեմ մտածումներու եւ
իտէպններու եւ իրականացումը իր
անաւարտ իղձերուն:

Ահա թէ ինչո՞ւ՝ Տարեկերջն ու
Ամանորը կը համարենք նախաշա-
ւիղ՝ պատասխանատուութիւններու
գիտակցութեան, եւ գերլարումին՝
մեր հոգեկան կորովին ու կարելու-
թիւններուն:

Այս մտածումով կը փակենք
Ամանորեան մեր խոհերը, որպէսզի
կարենանք պայծառ ու յստակ դարձ-
նել կեանքի մէջ այն միակ ճշմար-
տութիւնը, որ պիտի արձանագրու-
ուի էջ առ էջ իբրեւ Պատմութիւն
Հայցոյ:

Ս. Էջմիածնայ Մայր Տաճարը
Ահա՛ թէ ինչո՞ւ, Ամանորի
սեմին կանգնած, երբ մտովի կը
վերջինք անցնող տարիներու իրե-
րայաջորդ դէպքերը, երբ ինք-
նագննումի եւ ինքնավերաբժեկո-
րումի այս պահէն կը ստանանք
մղիչ ոյժը ճշմարտութեան որոնու-
մին ու յայտնաբերութիւնը գալի-
քին, երբ մեր սեփական ԵՄ-ին դատ
ու դատաստանին գուզընթաց մեր
քննարկումին շրջագիծէն ներս